

Etusivu>Sinun oikeutesi>Perusoikeudet>Yritystoiminta ja ihmisoikeudet

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet

Yritystoiminnot, joilla voi olla kielteisiä vaikutuksia ihmisoikeuksiin maailmanlaajuisesti – EU:n toimet

Yritystoiminta on talouden moottori: sen avulla luodaan työpaikkoja ja tarjotaan palveluja, mikä puolestaan edistää taloudellista ja sosiaalista kehitystä. Sillä voi kuitenkin olla kielteisiä vaikutuksia ihmisoikeuksiin ja niiden muun muassa ympäristöön, työvoimaan ja yhteiskuntaan liittyviin näkökohtiin.

Yritykset (ja niiden toimitusketjut) voivat toiminnallaan tai laiminlyönneillään vaikuttaa kielteisesti kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien koko kirjoon.

Näitä ihmisoikeuksia ovat muun muassa seuraavat:

poliittiset ja kansalaisoikeudet

taloudelliset ja sivistykselliset oikeudet

tasa-arvo ja syrjimättömyys

lapsen oikeudet

sananvapaus

tietosuoja

oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin

ympäristöoikeudet ja kestävyys

työelämäoikeudet

oikeus terveyteen

kuluttajansuoja.

Jotta voitaisiin varmistaa yritysten myönteinen panos ja torjua yritystoiminnan kielteisiä vaikutuksia, Yhdistyneet kansakunnat (YK), Kansainvälinen työjärjestö (ILO) ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) ovat määritelleet vastuullista yritystoimintaa koskevat maailmanlaajuiset odotukset huomioivan lähestymistavan.

Se käsittää etenkin seuraavat:

Vuonna 2011 hyväksytyt [yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet](#) ovat ensimmäiset maailmanlaajuisesti sovitut normit, joilla pyritään ehkäisemään yritystoimintaan liittyviä ihmisoikeusriskejä ja puuttumaan niihin.

Vuonna 1976 annettuihin ja vuonna 2011 päivitettyihin [OECD:n toimintaohjeisiin](#) sisältyy YK:n ohjaavien periaatteiden mukainen ihmisoikeuksia koskeva luku. Monikansallisista yrityksistä ja sosiaalipoliitikasta annettua [ILO:n kolmikantaista periaatejulistusta](#) päivitettiin vuonna 2017, jolloin siihen sisällytettiin uudet työelämää koskevat normit sekä viittaukset YK:n ohjaaviin periaatteisiin ja kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaan.

Lisäksi Euroopan neuvosto antoi vuonna 2016 [yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevan suosituksen](#). Sen keskiössä on oikeussuojakeinojen saatavuus, ja siinä painotetaan erityisesti työntekijöiden, lasten, alkuperäiskansojen ja ihmisoikeuksien puolustajien lisäsuojelun tarvetta.

YK:n ohjaavissa periaateissa vahvistetaan oikeussuojakeinojen saatavuuden osalta, että maiden odotetaan toteuttavan asianmukaiset toimet, jotta yritystoiminnan väärinkäytöksistä kärsineet henkilöt voivat käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja. Toimet voidaan toteuttaa oikeudellisin, hallinnollisin tai lainsäädännöllisin keinoin tai muulla asianmukaisella tavalla. YK:n ohjaavissa periaateissa vahvistetaan myös, että toiminnallaan kielteisiä vaikutuksia aiheuttaneiden tai sellaisiin myötävaikuttaneiden yritysten odotetaan puuttuvan niihin oikeussuojakeinojen avulla.

EU:n toimet

[Euroopan unionin perusoikeuskirja](#) sisältää muun muassa seuraavat asiaan liittyvät säännöt:

orjuuden ja pakotyön kielto (5 artikla)

elinkeinovapaus (16 artikla)

syrjintäkielto (21 artikla)

lapsen oikeudet (24 artikla)

oikeudenmukaiset ja kohtuulliset työolot ja työehdot (31 artikla)

lapsityövoiman käytön kielto (32 artikla)

terveyden suojelu (35 artikla)

ympäristönsuojelu (37 artikla)

kuluttajansuoja (38 artikla)

oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoin ja puolueettomaan tuomioistuimeen (47 artikla).

EU on toteuttanut seuraavat toimet torjuakseen yritystoiminnasta ihmisoikeuksille aiheutuneita kielteisiä vaikutuksia:

2011 – EU sitoutuu panemaan täytäntöön yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet

2015 – Komissio antaa [arvion EU:n edistymisestä YK:n ohjaavien periaatteiden täytäntöönpanossa](#)

2017 – [Euroopan unionin perusoikeusvirasto](#) antaa raportin, jossa suositellaan kaikkia oikeussuojakeinoja koskevan selkeäkielisen yleiskatsauksen laatimista suurelle yleisölle.

2019 – Komission [yleiskatsaus edistymisestä yritysten yhteiskuntavastuun, vastuullisen yritystoiminnan sekä yritystoiminnan ja ihmisoikeuksien osalta](#) (englanniksi), (SWD (2019)143)

2019 –

[Euroopan unionin perusoikeusviraston painopisteraportti EU:ssa raportoiduista yritystoimintaan liittyvistä ihmisoikeusloukkauksista ja käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista](#)

(englanniksi)

Päivitetty viimeksi: 28/07/2020

Tätä sivustoa ylläpitää Euroopan komissio. Sivuston tiedot eivät välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa. Komissio ei ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. EU:n sivustoihin sovellettavat tekijänoikeussäännöt löytyvät oikeudellisesta huomautuksesta.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Tšekki

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhreja suojellaan yleisissä tuomioistuimissa (*obecní soud*).

Henkilöt, joiden oikeuksia on loukattu, voivat hakea suojelua siviili- tai rikosoikeudellisessa menettelyssä yleisissä tuomioistuimissa tai myöhemmin perustuslakituomioistuimessa (*Ústavní soud*).

Siviilioikeudellisista rikkomuksista voidaan pääsääntöisesti nostaa suoritus- eli velvoittamiskanne, johon kantaja voi vedota lakisääteisen veloitteen täyttämiseksi. Yleensä kantaja voi vaatia vastaajaa antamaan jotain, tekemään jotain, pidättäytymään lainvastaisesta toiminnasta tai sallimaan tietyn toiminnan. Kantajalla on myös oikeus vaatia korvaus vastaajan tuottamuksellisesta teosta aiheutuneesta aineellisesta tai aineettomasta vahingosta.

Jos oikeuksia on loukattu teolla, joka täyttää rikoksen tunnusmerkit, voidaan tehdä rikosilmoitus mille tahansa poliisiviranomaiselle, syyttäjäviranomaiselle tai suullisesti tuomioistuimelle. Tämän perusteella syyttäjäviranomainen voi nostaa syytteen tuomioistuimessa, joka päättää syyllisyydestä ja rangaistuksesta.

Tuomioistuin tekee ratkaisunsa itsenäisesti, ja sitä sitoo ainoastaan oikeusjärjestelmä.

Jos uhri on rikoksen seurauksena kärsinyt terveyteen kohdistuvaa vahinkoa, omaisuusvahinkoa tai aineetonta vahinkoa tai jos rikoksentehtijä on rikoksella hyötynyt taloudellisesti uhrin kustannuksella, uhri voi vaatia, että tuomioistuin rikostuomion yhteydessä velvoittaa vastaajan korvaamaan rahallisesti aineellisen tai aineettoman vahingon, joka hänelle on rikoksen seurauksena aiheutunut (nk. liitännäismenettely). [1] Vaatimus on esitettävä viimeistään pääkäsitellyssä ennen todisteiden esittämistä tai viimeistään ensimmäisessä syyteneuvottelussa silloin, kun kyseessä on syytteenstä sopiminen.

Ihmisoikeusloukkauksen uhrilla (vahinkoa kärsineellä osapuolella) ei ole oikeutta valittaa tuomioistuimen ratkaisusta tuomioperusteissa olevan virheen takia.

Uhri voi kuitenkin virheellisyysden vuoksi hakea muutosta tuomiolauselman, joka koskee rahallista vahingonkorvausta tai korvausta henkisestä kärsimyksestä (aineettomasta vahingosta) tai perusteettoman edun palauttamista, jos tällainen vaatimus on esitetty.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Vakavat ihmisoikeusloukkaukset määritellään rikoslaissa rikoksiksi. Rangaistuksia määritettäessä on rikoksentehtijän olosuhteiden ja oikeudella suojattujen uhrin etujen lisäksi otettava huomioon rikosten luonne ja vakavuus. Tällöin pätee yleisesti, että rikoslaissa säädetään ankarammista rangaistuksista sellaisten perustekomuotoa vakavampien (kvalifioitujen) rikosten osalta, joihin liittyvä yhteiskunnallinen merkitys on suurempi. Kyse voi olla vakavammasta rikoksen kohteeseen kohdistuvasta uhasta tai loukkaamisesta, tavasta, jolla rikos on tehty, tai erityisestä motiivista. Tällaisia tekoja voivat olla esimerkiksi rikoksen tahallisuus tai törkeä huolimattomuus, rikollisen toiminnan toistuminen, merkittävän tai laajan hyödyn saaminen rikoksesta taikka vakavan ruumiinvamman tai kuoleman aiheuttaminen.

Rikoslaissa ympäristörikoksille on oma otsikkonsa. Näiden rikosten olennainen tunnusmerkistö määräytyy myös teon vakavuusasteen perusteella (kvalifioidusti), jolloin rikosoikeudelliset seuraukset ovat ankarampia sen mukaan miten vakavia rikokset ovat yhteiskunnalliselta kannalta. Rangaistuksena voi olla luonnollisen henkilön tapauksessa myös vapaudenmenetys ja oikeushenkilön tapauksessa toiminnan lopettaminen.

Sama koskee myös työvoiman hyväksikäyttöä. Vaikka rikoslaki ei näitä käsitteitä tunne, sen alaan on mahdollista sijoittaa orjuus ja pakkotyö [2] sekä muut hyväksikäytön muodot [3], jotka katsotaan ihmiskauppaan liittyviksi rikoksiksi. Kyse voi olla myös erityisistä hyväksikäyttöä palvelevista työoloista [4], jotka ovat yksi ulkomaalaisten laittoman työn teon olennaisista rikostunnusmerkeistä. Myös tällaisille rikoksille on määritelty kvalifioitu tunnusmerkistö, jonka täytyessä seuraamukset ovat ankarampia.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Yleensä pätee kysymykseen 1 annettu vastaus. Tšekin viranomaiset ovat ensisijaisesti toimivaltaisia käsittelemään tapauksia, jotka ovat tapahtuneet Tšekin alueella, ellei EU:n lainsäädännössä tai kansainvälisessä sopimuksessa toisin määrätä.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamies, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Oikeusasiamies voi joillakin toimivaltaansa kuuluvilla aloilla tukea ja suojella yritystoimintaan liittyvien ihmisoikeusloukkausten uhreja. Kyseessä ovat muun muassa avun antaminen EU:n kansalaisille, viranomaisten toimintaa koskevien valitusten tutkiminen sekä yhteistyön ja menetelmiin liittyvän neuvonnan tarjoaminen syrjinnän uhreille. Mitä tulee avun tarjoamiseen EU:n kansalaisille, kaikki EU:n kansalaiset voivat hakea oikeusasiamieheltä apua asioissa, jotka koskevat heidän oikeuksiaan EU:n työntekijöinä ja kansalaisina. Osana tätä työtä oikeusasiamies antaa EU:n kansalaisille tietoa heidän oikeuksistaan sekä siitä, kenen puoleen kääntyä ja miten asiassa edetään. Se tarjoaa myös menetelmiin liittyvää neuvontaa tapauksissa, joissa on kyse kansalaisuuteen perustuvasta syrjinnästä tai syrjintäasian vireille panemisesta. Oikeusasiamies voi tällöin olla yhteydessä muiden EU:n jäsenvaltioiden vastaaviin viranomaisiin. Oikeusasiamiehen lisäksi liiketoimintaan liittyvien ihmisoikeusloukkausten uhrit voivat kääntyä oman SOLVIT-keskuksensa puoleen. Se tutkii valituksia tapauksissa, joissa EU:n jäsenvaltion hallintoelin ei noudata EU:n lainsäädäntöä ja loukkaa yksilöiden oikeuksia.

Lisäksi oikeusasiamies tutkii yksityishenkilöiden kantelut viranomaisista (yleensä esim. tarkastus- tai valvontaviranomaisista), joiden tehtävänä on valvoa, täyttävätkö yksityiset tahot veloitteensa. Se ei kuitenkaan voi suoraan tarkastella näiden yksityisten osapuolten toimintaa. Yhdenvertaisesta kohtelusta ja syrjinnältä suojelemisesta vastaavana kansallisena elimenä oikeusasiamies tarjoaa syrjinnän uhreille yhteistyötä ja menetelmiin liittyvää neuvontaa.

Tšekissä on myös kansallisia valvontaelimiä yksittäisillä hallinnonaloilla. Nämä elimet saavat pääsääntöisesti kanteluja ja ehdotuksia yleisöltä. Jos ne tarkastuksen perusteella toteavat lainsäädäntöä rikotun, ne voivat velvoittaa korjaaviin toimiin ja vakavammassa rikkomistapauksissa määrätä sakkoja. Näitä viranomaisia ovat erityisesti Tšekin kauppatarkastusviranomainen (*Česká obchodní inspekce*) tavaroiden ja palvelujen tarjonnan osalta, valtion maatalous- ja elintarvikealan valvontaviranomainen (*Státní zemědělská a potravinářská inspekce*) ja valtion eläinlääkintäviranomainen (*Státní veterinární správa*) elintarvikkeiden alalla sekä alueelliset hygieniatarkastuslaitokset kosmetiikkatuotteiden ja elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvien tuotteiden osalta. Työmarkkinasuhteiden alalla vastaavat viranomaiset ovat valtion työsuojeluvirasto (*Státní úřad inspekce práce*) ja alueelliset työsuojeluviranomaiset, ja ympäristöalalla voi kääntyä Tšekin ympäristötarkastuslaitoksen (*Česká inspekce životního prostředí*) puoleen. Näiden laitosten alueellinen toimivalta rajoittuu yleensä Tšekin alueeseen.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Tšekin lainsäädäntö ei velvoita monikansallisia eurooppalaisia yrityksiä ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten eikä velvoita valvomaan tällaista toimintaa. Sen vuoksi Tšekin hallitus on suositellut vähimmäistoimenpiteenä, että yritykset harkitsisivat *due diligence*-mekanismiin käyttöönottoa yrityksen sisällä ihmisoikeusriskien tunnistamiseksi ja poistamiseksi. [5] Olennainen osa tällaista mekanismia tulisi olla, että asianomaiset ryhmät – työntekijät ja yleisö, jota asia välittömästi koskee –, osallistuvat sen toimintaan. Kyseinen hallituksen suositus ei kuitenkaan ole oikeudellisesti sitova.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Jos henkilö hakee suojaa oikeuksilleen siviiliprosessin osapuolena, hän voi pyytää tuomioistuimelta oikeudellisen edustajan nimeämistä. Tuomioistuin nimeää oikeudellisen edustajan, jos asianosainen täyttää oikeudenkäyntimaksuista vapauttamisen edellytykset ja jos edustajan nimeäminen on välttämätöntä asianosaisen etujen suojaamiseksi. Asianajaja nimetään tällöin edustajaksi vain, jos osapuolen etujen suojaaminen sitä edellyttää (erityisesti monimutkaisemmissa menettelyissä) tai jos kyse on menettelystä, jossa asianajajan (notaarin) käyttäminen edustajana on pakollista.

Rikosoikeudellisissa menettelyissä rikoksen uhrit saavat asiantuntija-apua, mukaan lukien psykologinen ja sosiaalinen neuvonta, oikeusapu sekä oikeudellisen tiedon tai restoratiivisten ohjelmien tarjoaminen. Uhrilla on myös oikeus saada tietoja tapauksesta, jossa hän joutui rikoksen uhriksi. Oikeusapua tarjotaan esimerkiksi toimimalla edustajana tuomioistuinkäsittelyissä ja muissa elimissä, antamalla oikeusneuvontaa sekä laatimalla asiakirjoja ja oikeudellisia analyyseja.

Uhri, jonka terveydentila on tahallisen rikoksen seurauksena heikentynyt vakavasti, tai rikoksen seurauksena kuolleen henkilön edunsaaja voi saada oikeusapua maksutta tai alennettuun hintaan. Tuomioistuin hyväksyy pyynnön, jos uhri tai kuolleen henkilön edunsaaja voi osoittaa, että hänellä ei ole riittäviä varoja asiamiehen kulujen kattamiseksi. Se tekee vastaavan päätöksen myös tapauksissa, joissa uhri tai kuolleen henkilön edunsaaja on käyttänyt oikeuttaan korvaukseen ja asiamiehen käyttäminen edustajana ei ole selvästi tarpeetonta. Lisäksi oikeusapua annetaan pyynnöstä maksutta erittäin haavoittuvassa asemassa oleville uhreille, joita ovat lapset, ikääntyneet ja vammaiset sekä uhrit tietyntyyppisissä laissa määritellyissä rikoksissa, joihin kuuluu ihmiskauppa. Näillä henkilöillä on oikeus maksuttomaan asiantuntija-apuun yleensä sekä erityisoikeuksia, kuten oikeus välttää kontakti rikosentekijään ja oikeus suojeluun kuulemisen tai selvitysten antamisen yhteydessä.

Henkilöt, jotka ovat oikeusriidassa sellaisen henkilön kanssa, joka asuu tai jonka kotipaikka on ulkomailla, ja joilla ei ole riittäviä varoja oikeudenkäyntikulujen kattamiseksi, voivat rajat ylittävissä riita-asioissa hakea oikeusapua oikeusavusta rajat ylittävissä asioissa annetun [EU-direktiivin](#) mukaisesti. Oikeusavun olisi käsitettävä ennen oikeudenkäyntiä annettava oikeudellinen neuvonta sovinnon saavuttamiseksi ennen oikeudenkäynnin vireillepanoa, oikeudellinen avustaminen asian vireillepanemiseksi tuomioistuimessa ja edustaminen oikeudenkäynnissä sekä avustaminen menettelyn kustannusten suorittamisessa tai niistä vapauttaminen.

EU:n ulkopuolisten maiden kansalaiset, jotka eivät asu EU:ssa mutta jotka ovat joutuneet liike-elämään liittyvien ihmisoikeusloukkauksen uhreiksi Tšekissä, voivat saada oikeusapua samoin edellytyksin kuin Tšekin kansalaiset.

[1] Rikosprosessilain 141/1961 43 §:n 3 momentti.

[2] Rikoslain 168 §:n 1 ja 2 momentin d alamomentti (ihmiskauppa).

[3] Rikoslain 168 §:n 1 ja 2 momentin e alamomentti (ihmiskauppa).

[4] Rikoslain 342 §:n 1 momentti (ulkomaalaisten laitton työnteke).

[5] Kansallinen toimintasuunnitelma yritystoiminta ja ihmisoikeudet 2017–2022, s. 30.

Päivitetty viimeksi: 28/07/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Tanska

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Ihmisoikeusloukkauksiin liittyvästä oikeusturvasta määrätään Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa ja Tanskan perustuslaissa. Niissä ei tehdä eroa yritystoimintaan liittyvien ja muiden ihmisoikeusloukkauksien välillä.

Euroopan ihmisoikeussopimus

Euroopan ihmisoikeussopimus otettiin osaksi Tanskan lainsäädäntöä 29. huhtikuuta 1992 annetulla lailla nro 285. Tanskan oikeuskäytännön mukaan viranomaiset voivat joutua maksamaan korvausta Euroopan ihmisoikeussopimuksen rikkomisesta taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten vahinkojen osalta. Vastuu on oikeuskäytännön mukaan objektiivinen, ja lisäksi sovelletaan Tanskan oikeuden yleisiä vahingonkorvausperiaatteita.

Euroopan unionin perusoikeuskirja

Kaikkien Tanskan viranomaisten on noudatettava EU:n perusoikeuskirjaa pannessaan EU:n lainsäädäntöä täytäntöön. Tanskan tuomioistuinten on myös taattava oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta voidaan varmistaa tehokas oikeussuoja EU:n oikeuden kattamilla aloilla. Tähän sisältyy EU:n perusoikeuskirja.

Tanskan perustuslaki

Tanskan perustuslain luvuissa VII ja VIII luetellaan useita vapauksia ja ihmisoikeuksia. Henkilökohtaiset vapaudet koskevat yksilönvapautta (§71), kotia ja yksityisyyttä (§72), omistusoikeutta (§73) sekä uskonnonvapautta ja oikeutta olla joutumatta syrjityksi (§67, §68 ja §70). Poliittiset vapaudet koskevat sananvapautta (§77), yhdistymisvapautta (§78) ja kokoontumisvapautta (§79). Lisäksi perustuslaissa taataan oikeus vapaaseen ja yhtäläiseen liiketoiminnan harjoittamiseen (§74), oikeus valtion apuun (§75) ja oikeus maksuttomaan perusopetukseen sekä vapaus valita koulunkäyntimuoto (skolefrihed) (§76).

Perustuslain §73 muodostaa oikeusperustan oikeudelle saada täysi korvaus pakkolunastuksesta aiheutuneesta taloudellisesta menetyksestä.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Sen enempää kansallisella kuin kansainväliselläkään tasolla ei ole erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä.

Suhteellisuusperiaatteella on kuitenkin merkitystä arvioitaessa ihmisoikeusloukkauksia ja niiden vakavuutta. Ihmisoikeusloukkauksiin liittyvästä oikeusturvasta määrätään Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa ja Tanskan perustuslaissa.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoja?

Tanskassa kaikki yksityishenkilöt voivat lähtökohtaisesti viedä asian kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tämä koskee sekä EU:n kansalaisia että muita kuin EU:n kansalaisia. Lisätietoja asian saattamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi on osoitteessa <http://www.domstol.dk/>.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Tanskan kansallinen ihmisoikeusinstituutti (Institut for Menneskerettigheder) edistää ja suojelee ihmisoikeuksia muun muassa neuvomalla kansankäräjiä (Folketinget), hallitusta, muita viranomaisia ja yksityisiä toimijoita ihmisoikeuksien alalla sekä jakamalla tietoa ihmisoikeuksista. Tanskan kansallinen ihmisoikeusinstituutti voi auttaa myös syrjinnän uhreja saamaan tapauksensa käsittelyyn ottaen asianmukaisesti huomioon uhrien, yhdistysten, järjestöjen ja muiden oikeushenkilöiden oikeudet.

Kansankäräjien oikeusasiamies käsittelee periaatteessa ainoastaan julkishallintoa koskevia kanteluja.

Tanskassa on erillisiä mekanismeja elinkeinotoimintaan liittyvien ihmisoikeusloukkauksien käsittelyyn, muun muassa tuomioistuimet, työtuomioistuin, kansallinen työtaturma- ja ammattitautitoimisto (Arbejdsskadestyrelsen), yhdenvertaisuuslautakunta (Ligebehandlingsnævnet) ja MKI (Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd), joka edistää vastuullista yritystoimintaa toimimalla välittäjänä ja käsittelemällä kanteluja. Työmarkkinoilla osapuolet tekevät toisinaan keskenään luottamuksellisia sovintoratkaisuja tapauksissa, joilla voi olla merkitystä ihmisoikeuksien kannalta.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Monikansallisia eurooppalaisia yrityksiä ei ole Tanskan lainsäädännössä velvoitettu ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten.

Tanskassa on lailla perustettu MKI (Mæglings- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd), jonka tehtävänä on luoda puitteet sovittelulle, vuoropuhelulle ja konfliktien ratkaisulle.

MKI on Tanskan kansallinen OECD-yhteyspiste, jonka tehtävänä on käsitellä valituksia, jotka liittyvät esimerkiksi tanskalaisten yritysten mahdolliseen vastuuttomaan käyttäytymiseen Tanskassa ja ulkomailla esimerkiksi liikesuhteiden yhteydessä. Lisäksi se tarjoaa sovittelua vahinkoa kärsineen osapuolen ja vastaajan välillä. MKI käsittelee valituksia ja voi tarjota sovittelua monikansallisia yrityksiä koskevien OECD:n suuntaviivojen rikkomiseen liittyvissä asioissa, jotka koskevat esimerkiksi ihmisoikeuksia ja työnteekijöiden oikeuksia, kansainvälisiä ympäristönormeja ja korruptiota.

MKI julkaisee vuosikertomuksia toiminnastaan, mukaan lukien käsittelemistään valituksista ja toteuttamistaan sovittelumenettelyistä. Valituksen käsittelyn yhteydessä se saattaa myös julkaista lausuntoja, joissa voidaan esimerkiksi moittia yrityksen toimintaa.

MKI on riippumaton laitos, jonka tehtävänä on tutkia tapauksia omasta aloitteestaan. Se ei kuitenkaan valvo tanskalaisten yritysten toimintaa.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Henkilöillä, jotka ovat joutuneet yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhreiksi, ei ole erityisiä oikeuksia (ks. kysymys 1). Tanskassa on kahdenlaista valtion tukemaa oikeusapua: maksuton oikeudenkäynti (fri proces) ja yleinen oikeusapu (offentlig retshjælp). Oikeusavun saamiseen ei liity vaatimusta Tanskan tai EU:n kansalaisuudesta.

Maksuton oikeudenkäynti

Jos maksutonta oikeudenkäyntiä koskeva hakemus hyväksytään, valtio vastaa kaikista hakijalle koituvista kuluista. Edellytyksenä on muun muassa se, että hakijan tulot eivät ylitä oikeudenkäymislain (retsplejeloven) §325 :n 3–5 momentissa määriteltyä tuloarajaa ja että hänellä ei ole oikeusturvavakuutusta tai muuta oikeudenkäynnin kulut kattavaa vakuutusta. Tuloarajoja nostetaan vuosittain (ks. oikeudenkäymislain §328 :n 2 momentti). Vuonna 2019 yksin elävän hakijan tulot saavat olla enintään 329 000 Tanskan kruunua, ja jos hakija on parisuhteessa, parin yhteiset tulot saavat olla enintään 418 000 Tanskan kruunua.

Lisäksi edellytyksenä on, että hakijalla katsotaan olevan perustellut syyt asian ajamiseen (ks. oikeudenkäymislain §328 :n 2 momentti).

Oikeudenkäymislain §327:ssä luetellaan kuitenkin tiettyjä erityistapauksia, joissa ei edellytetä, että hakijalla on perustellut syyt asian ajamiseen. Näissä tapauksissa hakijalle on myönnettävä maksuton oikeudenkäynti, jos hän täyttää §325:ssä säädetty taloudelliset edellytykset. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että hakijan hakemus hyväksytään (ks. §327:n 4 momentti).

Yleinen oikeusapu

Oikeusapuun liittyy kolme vaihetta (ks. oikeudenkäymislain §323, 1. joulukuuta 2015 annettu asetus (bekendtgørelse) nro 1503 ja 28. marraskuuta 2018 asianajajan antamasta yleisestä oikeusavusta annettu asetus nro 1373. Kaikilla on oikeus saada suullisesti (ja maksutta) perusneuvontaa riita-asian kannalta tärkeistä oikeudellisista kysymyksistä sekä käytännöllisistä ja taloudellisista mahdollisuuksista viedä asiaa eteenpäin (vaihe 1).

Henkilöillä, jotka täyttävät maksutonta oikeudenkäyntiä koskevat taloudelliset edellytykset, on joiltain osin oikeus myös maksuttomaan oikeusapuun, joka voi olla neuvontaa tai apua yksittäisten asiakirjojen, kuten maksutonta oikeudenkäyntiä koskevan hakemuksen, laatimisessa (vaihe 2). Jos on kyse riita-asiasta, jossa pidetään mahdollisena, että se voitaisiin ratkaista sovittelulla asianajajan avustuksella, asianomaisella henkilöllä on oikeus myös osittain maksuttomaan asianajajan antamaan oikeusapuun (vaihe 3).

Palkkio asianajajan vaiheessa 2 antamasta oikeusavusta on (vuonna 2019) 1 040 Tanskan kruunua (sis. alv:n). Valtio maksaa siitä 75 % ja hakija loput.

Palkkio asianajajan vaiheessa 3 antamasta oikeusavusta on 2 390 Tanskan kruunua (sis. alv:n). Valtio maksaa siitä puolet ja oikeusavun hakija toisen puolen. Valtio maksaa kuitenkin oikeusapupalkkion kokonaisuudessaan, jos se liittyy maksutonta oikeudenkäyntiä koskevaan hakemukseen.

Valtiolta ei kuitenkaan yleensä voida hakea tukea oikeusavun vaiheisiin 2 ja 3, jos on alusta alkaen selvää, että menettelyä ei voida saattaa päätökseen ilman, että kulut nousevat vaiheessa 2 yli 1 040 Tanskan kruunun ja vaiheessa 3 yli 2 390 Tanskan kruunun. Lisäksi valtion varoista oikeusavun vaiheisiin 2 ja 3 maksettu tuki kattaa vain ne kulut, joita oikeusturvavakuutus tai muu vakuutus ei kata.

Päivitetty viimeksi: 28/12/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Saksa

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

a. Yksityisoikeus

Jokainen, joka katsoo saksalaisen yrityksen toimien loukanneen oikeuksiaan, voi nostaa kanteen kyseistä yritystä vastaan saksalaisissa siviilituomioistuimissa. Toimivalta on periaatteessa sillä tuomioistuimella, jonka tuomiopiirissä vastaajana olevan yrityksen kotipaikka on. Yrityksen kotipaikka on sen sääntömääräinen kotipaikka, pääkonttorin sijaintipaikka tai päätoimipaikka. Saksalaisten tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta on seurausta tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12 päivänä joulukuuta 2012 annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) N:o 1215/2012 (ns. Bryssel I a-asetus). [Lisätietoja](#) asetuksesta.

Jos vastaajana oleva yritys ei ole sijoittautunut Euroopan unioniin eikä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 30 päivänä lokakuuta 2007 tehdyn Luganon yleissopimuksen sopimusvaltioon, saksalaisen tuomioistuimen kansainvälinen toimivalta voi perustua Saksan siviiliprosessioikeuteen, erityisesti siviiliprosessilakiin (*Zivilprozessordnung* (ZPO)). Esimerkiksi siviiliprosessilain 32 §:n mukaan asia voidaan panna vireille saksalaisessa tuomioistuimessa, jos ainakin osa lainvastaisesta teosta on tapahtunut Saksassa. Teon katsotaan tapahtuneen sekä siinä paikassa, jossa vahingon aiheuttaja on toiminut (*Handlungsort*), että siinä paikassa, jossa vahinkoa kärsineen suojeltua oikeudellista intressiä on loukattu (*Erfolgsort*).

Toimivaltaa sovelletaan tällä tavoin myös sellaisten EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten nostamiin kanteisiin, jotka eivät asu Euroopan unionissa. Kulloiseenkin vahingonkorvausvastuuta koskevaan vaateeseen sovellettava kansallinen oikeusjärjestys määritetään sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista 11 päivänä heinäkuuta 2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 (Rooma II -

asetus) nojalla. Asetuksen mukaan pääsääntöisesti sovelletaan sen maan lakia, jossa vahinko aiheutuu, riippumatta siitä, missä maassa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui tai tapahtuman välilliset seuraukset ilmenevät (Rooma II -asetuksen 4 artiklan 1 kohta). [Lisätietoja](#) sovellettavasta laista. Saksan siviiliprosessilainsäädännössä on välineitä, joilla useita kanteita voidaan yhdistää (esimerkiksi subjektiivinen kanteiden yhdistäminen, *Streitgenossenschaft*, ks. siviiliprossilain 59 § ja sitä seuraavat pykälät). ZPO:n 59 §:n mukaan useampi henkilö voi nostaa kanteen yhdessä ja useaa henkilöä vastaan voidaan nostaa yhteinen kanne, jos ne muodostavat oikeusriidan kohteen osalta oikeusyhteisön tai jos niillä on samasta oikeudellisesta tai tosiasiallisesta syystä johtuva oikeus tai velvollisuus.

Saksassa otettiin vuonna 2018 käyttöön mahdollisuus nostaa mallikanne (*Musterfeststellungsklage*) tapauksissa, joissa yrityksen toimi on loukannut suuren kuluttajajoukon oikeuksia. Tietyt kuluttajansuojajärjestöt voivat tietyin edellytyksin nostaa mallikanteen, jotta kuluttajien vaatimusten perustana olevat keskeiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat saadaan ratkaistua tuomioistuimessa. Mallikanteen nostamisen myötä kuluttajien yksittäisten vaatimusten vanhentumisaika keskeytyy, jos ne on ilmoitettu kannerekisteriin (näin ollen kuluttajat voivat odottaa mallikannemenettelyn lopputulosta ilman vaaraa oikeuksiensa menettämisestä). Kuluttajien vaatimusten ilmoittaminen kannerekisteriin on maksutonta. Mallikanteesta annettu vahvistustuomio (joka koskee keskeisiä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja) sitoo sekä yritystä että ilmoittautuneita kuluttajia. Kuluttajien kannalta edullisen vahvistustuomion jälkeen yritys on todennäköisesti valmis maksamaan vahingonkorvausta vapaaehtoisesti. Jos yritys ei suorita korvausta vapaaehtoisesti, ilmoittautunut kuluttaja voi panna vahvistustuomion perusteella vaatimuksensa vireille tuomioistuimessa tai tuomioistuimen ulkopuolella.

b. Hallinnollisia rikkomuksia koskeva oikeus

Yrityksille voidaan määrätä hallinnollisia rikkomuksia koskevan lain (*Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*) nojalla jopa 10 miljoonan euron sakko esimerkiksi, jos yrityksen johtohenkilö syyllistyy rikokseen. Tämä koskee myös yrityksen ihmisoikeusrikkomuksia. Vielä suurempi sakko voidaan määrätä, jos sakko kattaa myös yrityksen rikoksesta saaman taloudellisen edun.

Saksassa meneillään olevan 19. vaalikauden hallitusohjelmassa kaavaillaan uutta säännöstä, joka koskee oikeutta määrätä seuraamuksia yrityksille. Sen täytäntöönpano on valmisteilla.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevassa Saksan lainsäädännössä ei ole erityisiä säännöksiä vakavista ihmisoikeusloukkauksista. Jos vakava ihmisoikeusloukkaus on johtanut yksilön oikeudellisen intressin loukkaamiseen, voidaan kuitenkin soveltaa sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevaa yleistä lainsäädäntöä. Esimerkiksi siviililain (*Bürgerliches Gesetzbuch*) 823 §:n 1 momentin mukaan henkilö, joka tahallaan tai tuottamuksesta loukkaa laittomasti toisen henkeä, fyysistä koskemattomuutta, terveyttä, vapautta, omaisuutta tai muuta oikeutta, on velvollinen maksamaan korvausta. Jos henkeä, fyysistä koskemattomuutta, terveyttä, vapautta, omaisuutta tai muita oikeuksia loukataan, vastuu kuuluu sekä sille, joka välittömästi aiheuttaa loukkauksen, että myös sille, joka ei ole vaaranlähteen luodessaan toteuttanut tarpeellisia ja kohtuullisia toimenpiteitä estääkseen kolmansille osapuolille aiheutuvan vahingon (yleisön turvallisuuden takaamista koskeva velvoite, *Verkehrssicherungspflicht*).

Lisäksi yksityisen ympäristövastuuoikeuden alalla säädetään yksilön oikeudellisen intressin loukkaamiseen liittyvistä objektiivisen korvausvastuun kriteereistä, esimerkiksi ympäristövastuulain (*Umwelthaftungsgesetz*) 1 § ja sitä seuraavat pykälät, ydinvoimalain (*Atomgesetz*) 25 § ja sitä seuraavat pykälät, geeniteknikkalain (*Gentechnikgesetz*) 32 § ja sitä seuraavat pykälät sekä vesitalouslain (*Wasserhaushaltsgesetz*) 89 §.

Rikosoikeudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna yleinen rikostunnusmerkistö kattaa myös vakavat ihmisoikeusloukkaukset. Esimerkkinä voidaan mainita, että rikoslain (*Strafgesetzbuch*) 233 §:ssä kriminalisoidaan työvoiman hyväksikäytön vakavat muodot (ihmiskauppa työvoiman hyväksikäyttötarkoituksessa). Rikoslainsäädännöllä suojellaan myös ympäristöä, jotta voidaan säilyttää ihmisarvoiset elinolot erityisesti tuleville sukupolville. Saksan rikoslain keskeisiin säännöksiin kuuluu veden, ilman ja maaperän kattava suojelu olennaisina ympäristön osa-alueina (324 § ja sitä seuraavat pykälät). Tätä perussuojaa täydennetään monenlaisilla sekundaarisen rikosoikeuden säännöksillä, ja samalla suojellaan kasvistoa ja eläimistöä. Samalla otetaan huomioon EU:n lainsäädännön laajat vaatimukset, jotta ympäristönsuojelu voidaan toteuttaa valtioiden rajat ylittävänä tehtävänä.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Jokainen, joka katsoo saksalaisen yrityksen toimien loukanneen oikeuksiaan, voi nostaa kanteen kyseistä yritystä vastaan saksalaisissa siviilituomioistuimissa. Toimivalta on periaatteessa sillä tuomioistuimella, jonka tuomiopiirissä vastaajana olevan yrityksen kotipaikka on. Yrityksen kotipaikka on sen sääntömääräinen kotipaikka, pääkonttorin sijaintipaikka tai päätoimipaikka. Saksalaisten tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta on seurausta tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12 päivänä joulukuuta 2012 annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) N:o 1215/2012 (ns. Bryssel I a-asetus). [Lisätietoja](#) asetuksesta.

Jos vastaajana oleva yritys ei ole sijoittautunut Euroopan unioniin eikä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 30 päivänä lokakuuta 2007 tehdyn Luganon yleissopimuksen sopimusvaltioon, saksalaisen tuomioistuimen kansainvälinen toimivalta voi perustua Saksan siviiliprosessioikeuteen, erityisesti siviiliprossilakiin (*Zivilprozessordnung* (ZPO)). Esimerkiksi siviiliprossilain 32 §:n mukaan asia voidaan panna vireille saksalaisessa tuomioistuimessa, jos ainakin osa lainvastaisesta teosta on tapahtunut Saksassa. Teon katsotaan tapahtuneen sekä siinä paikassa, jossa vahingon aiheuttaja on toiminut (*Handlungsort*), että siinä paikassa, jossa vahinkoa kärsineen suojeltua oikeudellista intressiä on loukattu (*Erfolgort*).

Toimivaltaa sovelletaan tällä tavoin myös sellaisten EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten nostamiin kanteisiin, jotka eivät asu Euroopan unionissa. Kulloiseenkin vahingonkorvausvastuuta koskevaan vaateeseen sovellettava kansallinen oikeusjärjestys määritetään sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista 11 päivänä heinäkuuta 2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 (Rooma II -asetus) nojalla. Asetuksen mukaan pääsääntöisesti sovelletaan sen maan lakia, jossa vahinko aiheutuu, riippumatta siitä, missä maassa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui tai tapahtuman välilliset seuraukset ilmenevät (Rooma II -asetuksen 4 artiklan 1 kohta). [Lisätietoja](#) sovellettavasta laista. Muita [lisätietoja](#).

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Tuomioistuinten ulkopuolisena valituksia käsittelevänä elimenä toimii Saksassa OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille käsittelevä kansallinen yhteyspiste. Sen toimipaikka on liittovaltion talous- ja energiaministeriön yhteydessä, ja sen tehtävänä on edistää tietoisuutta OECD:n toimintaohjeista ja niiden tehokasta soveltamista. Jokaisella, joka pystyy toimittamaan uskottavat todisteet oikeutetusta intressistä, on mahdollisuus tehdä kansalliseen yhteyspisteeseen valitus, joka koskee monikansallisen yrityksen väitettyä OECD:n toimintaohjeiden rikkomista. Yhteyspiste tutkii saamansa valitukset ja, jos ne hyväksytään, tukee menettelyn osapuolia sovittelumenettelyn välityksellä, jotta riitakysymyksistä päästäisiin yhteisymmärrykseen. Yhteyspiste vastaa muun muassa valituksista, jotka koskevat ihmisoikeuksien riittämätöntä kunnioittamista ja riittämätöntä huomioon ottamista OECD:n toimintaohjeissa määritellyn elinkeinonharjoittajan huolellisuusvelvoitteen noudattamisen yhteydessä. OECD:n vuoden 2011 suuntaviivojen tarkistettu versio, joka sisältää

täsmällisiä suosituksia ihmisoikeuksien kunnioittamisesta yritysten toiminnassa, perustuu nimenomaisesti yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskeviin YK:n ohjaaviin periaatteisiin.

Kansallinen yhteyspiste koordinoi toimintansa ja päätöksensä OECD:n toimintaohjeita käsittelevän ministeriöiden välisen komitean kanssa. Tässä komiteassa on edustettuna seitsemän muuta liittovaltion ministeriötä. Toinen keskustelufoorumi on OECD:n toimintaohjeita käsittelevä työryhmä. Siihen kuuluu edustajia kaikista OECD:n toimintaohjeita käsittelevässä ministeriöiden välisessä komiteassa mukana olevista ministeriöistä, minkä lisäksi siihen kuuluu myös liike-elämän järjestöjen, ammattiliittojen ja kansalaisjärjestöjen edustajia.

Lisätietoja kansallisessa yhteyspisteessä käsiteltävistä valitusmenettelyistä (myös tiedot vastaanotetuista valituksista ja niiden käsittelystä) on saatavilla Saksan kansallisen yhteyspisteen [verkkosivustolla](#).

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Saksan liittohallitus on laatinut yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevan kansallisen toimintasuunnitelman vuosiksi 2016–2020. Toimintasuunnitelmassa edellytetään, että kaikki yritykset sisällyttävät ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvollisuuden prosessit asianmukaisesti osaksi liiketoimintaansa sekä Saksassa että koko maailmassa eli myös EU:n ulkopuolella. Tämä edellytys ei ole lakisääteinen velvoite. Kansallisessa toimintasuunnitelmassa ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvollisuus määritellään viiden keskeisen osatekijän perusteella. Niihin kuuluvat mm. yritysten perustamat valitusmekanismit.

Kansallisessa toimintasuunnitelmassa korostetaan, että valtiosta riippumattomilla valitusmekanismeilla voi olla tärkeä rooli, ja kannustetaan yrityksiä osallistumaan tällaisiin mekanismeihin tai perustamaan niitä. Toimintasuunnitelmassa asetetaan joitakin vaatimuksia valtiosta riippumattomien valitusmekanismien perustamiselle ja toiminnalle. Muun muassa valitusmekanismin rakenne olisi mukautettava kulloisenkin kohderyhmän tarpeisiin. Uusia mekanismeja perustettaessa ja olemassa olevia mekanismeja käytettäessä olisi huolehdittava siitä, että niillä taataan oikeudenmukainen, tasapainoinen, ennakoitava ja kaikkien mahdollisten kohderyhmien saatavilla oleva menettely. Menettelyn olisi oltava osapuolten kannalta mahdollisimman läpinäkyvä ja kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukainen. Eräät saksalaiset yritykset ovat jo perustaneetkin yrityksen sisäisiä tai alakohtaisia valitusmekanismeja, joiden avulla niiden työntekijöiden ja ulkopuolisten henkilöiden on mahdollista valittaa ihmisoikeusloukkauksista.

Liittohallitus tarkistaa ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvollisuuden täytäntöönpanotilanteen yrityksissä tekemällä vuosina 2018–2020 joka vuosi tieteellisiin normeihin perustuvan selvityksen. Selvityksen avulla saadaan empiirisiä tuloksia siitä, ovatko yli 500 työntekijän yritykset perustaneet valitusmekanismeja ja täyttävätkö ne tehtävänsä. Kansallisen toimintasuunnitelman seurannan tulokset ovat tärkeitä myös liittohallituksen keskustellessa nykyisen kansallisen toimintasuunnitelman jatkotoimista. Jos kansallisen toimintasuunnitelman seurannassa käy ilmi, että edellä mainituista yrityksistä alle 50 prosenttia noudattaa toimintasuunnitelman mukaista yrityksen huolellisuusvelvollisuutta, liittohallitus tarkastelee toimintasuunnitelman mukaan jatkotoimia, joihin voi kuulua myös lainsäädäntötoimia. Myös nykyisen liittohallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että toimintasuunnitelman kattavasta ja tehokkaasta uudelleentarkastelusta riippuen liittohallitus antaa tarvittaessa lainsäädäntöä ja ryhtyy kannattamaan EU:n laajuista sääntelyä.

Tehokkaiden valitusmekanismien takaaminen globaaleissa arvo- ja toimitusketjuissa on tärkeää esimerkiksi kestävien tekstiilien kumppanuusverkostossa (*Bündnis für nachhaltige Textilien*) mukana oleville toimijoille. Sen valitusmekanismeja käsittelevässä asiantuntijaryhmässä vaihdetaan tietoja ja käytännön esimerkkejä jäsenten kesken. Lisäksi kumppanuusverkosto on käynnistänyt strategisen yhteistyön *Fair Wear Foundation* -järjestön kanssa, joka tekee työtä valitusmekanismien parissa seitsemässä tekstiilejä tuottavassa maassa.

Saksan harjoittaman kehitysyhteistyön välityksellä tuetaan parhaillaan hankkeita, joilla parannetaan tekstiilialan työoloja Bangladeshissa, Myanmarissa ja Pakistanissa. Hankkeisiin kuuluu myös tehokkaita valitusmekanismeja koskevien strategioiden laatiminen ja täytäntöönpano.

Lisäksi Saksan kehitysyhteistyötä tekevät valtiolliset organisaatiot ovat ottaneet liittovaltion kehitysyhteistyöministeriön ihmisoikeuspolitiikan yhteydessä käyttöön valitusmekanismeja. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (liittovaltion yhtiö) ja KfW Entwicklungsbank (kehityspankki ja julkisoikeudellinen laitos) ovat jo vuodesta 2013 lähtien perustaneet ihmisoikeuskysymyksiin liittyviä valitusmekanismeja. Vuonna 2017 tätä mallia seurasivat liittovaltion ylempinä viranomaisina liittovaltion geotieteiden ja raaka-aineiden virasto (Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe, BGR) ja liittovaltion fysikaalis-tekniinen virasto (Physikalisch-Technische Bundesanstalt, PTB).

Valitusmekanismit ovat yleisesti käytettävissä, ja niissä käsitellään myös Euroopan unionin ulkopuoliseen toimintaan liittyviä valituksia. GIZ, KfW, BGF ja PTB toimittavat saatuja valituksia koskevat tiedot ministeriölle sen pyynnöstä.

Myös KfW:n tytäryhtiö Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft mbH (DEG) on ottanut vuonna 2014 käyttöön oman valitusmekanisminsa.

Saksassa on käytettävissä seuraavat tuomioistuinten ulkopuoliset riitojenratkaisumenettelyt (OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille käsittelevän kansallisen yhteyspisteen menettelyjen osalta ks. vastaus kysymykseen 4):

Sovittelumenettelyssä mukaan otetaan kolmansia osapuolia ainoastaan riidan sovitteluksi; niillä ei ole päätösvaltaa. Sovittelu on helposti saatavilla oleva riidanratkaisumenetelmä, eikä se ole lähtökohtaisesti kytköksissä tiettyyn alaan. Sitä voidaan näin ollen hyödyntää kaikilla aloilla, joilla voi ilmetä konflikteja.

Saksa tarjoaa mahdollisuuden myös sellaiseen riidanratkaisuun, jossa kolmas osapuoli toimittaa osapuolille (ei-sitovan) ehdotuksen ratkaisuksi.

Kuluttajasopimuksiin voidaan soveltaa erityistä riidanratkaisumenettelyä, josta säädetään kuluttaja-asioita koskevasta vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta annetussa laissa (*Gesetz über die alternative Streitbeilegung in Verbrauchersachen*, VSBG). Tässä laissa kuluttajille tarjotaan helpokäyttöinen ja maksuton riidanratkaisumenetelmä. Lisäksi siinä tarjotaan yritysten käyttöön mekanismi kuluttajavalitusten käsittelyyn tavalla, joka parantaa niiden yrityskuvaa ja auttaa välttämään oikeusriitoja.

Asia voidaan saattaa myös (tuomioistuimen ulkopuolisen) välimieselimen käsiteltäväksi, jos osapuolet niin sopivat.

[Lisätietoja](#) sovittelumahdollisuuksista.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Saksan siviiliprosessilainsäädäntö sisältää erilaisia mekanismeja, joilla helpotetaan asian saattamista Saksan siviilituomioistuinten käsiteltäväksi. Kantaja voi esimerkiksi hakea oikeusapua, jos hän ei pysty maksamaan oikeudenkäyntikuluja (siviiliprosessilain 114 § ja sitä seuraavat pykälät). Henkilökohtaisten ja taloudellisten olosuhteiden sekä kanteen menestymismahdollisuuksien tarkastelun jälkeen oikeudenkäyntikulut ja kantajan asianajajan kulut voidaan tarpeen mukaan kattaa osittain tai kokonaan, paitsi jos oikeudenkäynti vaikuttaa haitantekotarkoituksessa aloitetulta. Myös ulkomaalaiset luonnolliset henkilöt voivat hakea oikeusapua Saksassa käytävää oikeudenkäyntiä varten. EU:hun sijoittautuneet oikeushenkilöt, esimerkiksi uhreja edustavat järjestöt, voivat saada oikeusapua Saksan siviiliprosessilaissa säädetyn edellytyksin.

Direktiivin 2002/8/EY tavoitteena on parantaa oikeussuojan saatavuutta rajat ylittävissä riita-asioissa, minkä vuoksi siinä vahvistetaan oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa sovellettavat yhteiset vähimmäisvaatimukset.

Päivitetty viimeksi: 28/07/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Kreikka

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Lain [nro 4443/2016](#) 8 §:ssä säädetään seuraavaa: 1) Jos hallintotoimissa ei noudateta yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, vahinkoa kärsinyt henkilö voi saada oikeussuojan lisäksi hallintomenettelylain (laki [nro 2690/1999](#), Kreikan virallinen lehti nro 45, osa A) 24–27 §:n mukaista suojaa. 2) Se, että suhde, jonka puitteissa loukkaus on tapahtunut, on päättynyt, ei sulje pois suojelua, jota myönnetään silloin kun loukataan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. 3) Oikeushenkilöt, järjestöt tai organisaatiot, työmarkkinajärjestöt ja ammattiliitot mukaan luettuina, joiden tarkoituksena on muun muassa varmistaa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattaminen rodusta, ihonväristä, kansallisesta tai etnisestä alkuperästä, syntyperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta tai pitkäaikaissairaudesta, iästä, sosiaalisesta tai perhetilanteesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuoliominaisuuksista riippumatta, voivat edustaa vahinkoa kärsintää henkilöä tuomioistuimissa ja missä tahansa hallintoviranomaisessa tai elimessä edellyttäen, että asianomainen henkilö antaa tähän tarvittaessa suostumuksensa notaarin vahvistamalla asiakirjalla tai yksityisellä asiakirjalla, jossa olevan allekirjoituksen aitous on vahvistettu.

Lisäksi saman lain 11 §:ssä ”Seuraamukset” säädetään seuraavaa: 1) henkilölle, joka tavaroita tai palveluja myydessään loukkaa tässä laissa säädettyä rotuun, ihonväriin, kansalliseen tai etniseen alkuperään, syntyperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen tai pitkäaikaissairauteen, ikään, sosiaaliseen tai perhetilanteeseen, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuoliominaisuuksiin perustuvan syrjinnän kieltoa, määrätään vankeusrangaistus, jonka pituus on kuudesta kuukaudesta kolmeen vuoteen, ja sakkorangaistus, jonka määrä on 1 000–5 000 euroa. Tässä kohdassa tarkoitetuista teoista nostetaan automaattisesti syyte. 2) Jos tämän osan määräysten rikkomiseen, rodun, ihonvärin, kansallisen tai etnisen alkuperän, syntyperän, uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden tai pitkäaikaissairauden, iän, sosiaalisen tai perhetilanteen, seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuoliominaisuuksien perusteella, missä tahansa työhönottoprosessin vaiheessa, työsuhteen solmimisen tai solmimisesta kieltäytymisen tai työsuhteen aikana tai sen purkamisen yhteydessä, syyllistyy työnantajana toimiva henkilö, kyse on työlainsäädännön rikkomisesta, josta työtarkastusvirasto (*soma epitheorisis ergasias*, *SEPE*) määrää lain nro 3996/2011 (Kreikan virallinen lehti [nro 170](#) osa A) 24 § mukaisia hallinnollisia seuraamuksia.

Tapauksissa, joissa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu, rodun, ihonvärin, kansallisen tai etnisen alkuperän, syntyperän, uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden tai pitkäaikaissairauden, iän, sosiaalisen tai perhetilanteen, seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuoliominaisuuksien perusteella, on kantajan tai hallintoviranomaisen tehtävä näyttää toteen, että tätä periaatetta ei ole loukattu. Vahinkoa kärsintää henkilöä suojataan myös irtisanomiselta tai yleensä haitalliselta kohtelulta, jota esiintyy yleensä silloin, kun henkilö on tehnyt kantelun tai vaatinut oikeussuojaa.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Lain [nro 4052/2012](#) 78 §:n i kohdan mukaan erityistä hyväksikäyttöä osoittavilla työoloilla tarkoitetaan sellaisia työoloja, mukaan lukien sukupuoleen perustuvasta tai muusta syrjinnästä johtuvat työolot, joissa työehdot ovat räikeässä epäsuhteessa laillisten työntekijöiden työehtoihin nähden, mikä esimerkiksi vaikuttaa työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen, ja jotka ovat ihmisarvoa alentavia. Lain 89 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa: Jos ilman huoltajaa oleva alaikäinen kolmannen maan kansalainen työskentelee laittomasti, toimivaltainen syyttävaviranomainen toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet selvittääkseen hänen henkilöllisyytensä ja kansalaisuutensa ja vahvistaakseen sen, että hänellä ei ole huoltajaa. Lisäksi viranomaisen pyrkii jäljittämään alaikäisen perheenjäsenet mahdollisimman pian ja toteuttaa välittömästi tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan alaikäisen oikeudellinen edustus, tarvittaessa myös rikosoikeudellisessa menettelyssä. Alaikäisiä koskeviin asioihin erikoistunut yleinen syyttäjä tai vaihtoehtoisesti ensimmäisen oikeusasteen yleinen syyttäjä voi (jos alaikäisen perhettä ei löydetä tai jos syyttäjä katsoo, että alaikäisen palauttaminen ei kyseisissä olosuhteissa ole tämän edun mukaista) määrätä asianmukaisia toimenpiteitä alaikäisen suojelemiseksi, kunnes tuomioistuin päättää edunvalvojan nimittämisestä siviililain 1532, 1534 ja 1592 §:n mukaisesti. Syyttäjän on pyydettävä tuomioistuinta antamaan päätöksensä 30 päivän kuluessa. 4) Tällaisille alaikäisille taataan myös asianmukaiset elinolot, jos heillä itsellään ei ole riittäviä varoja ja ensimmäisen oikeusasteen yleinen syyttäjä pitää sitä aiheellisenä. 5) Toimivaltaiset syyttäjät, oikeus- ja poliisiviranomaiset huolehtivat ensisijaisesti edellä mainittujen uhrien suojelusta ja turvallisuudesta, asiaa koskevien säännösten mukaisesti. Lisäksi ne huolehtivat, että nämä henkilöt saavat käännös- ja tulkkauspalveluja, jos he eivät osaa kreikan kieltä, että he saavat tietoa laillisista oikeuksistaan ja saatavilla olevista palveluista ja että he saavat kaiken tarvittavan oikeusavun».

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Tällaista mahdollisuutta ei ole.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Tällaista mahdollisuutta ei ole.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Kreikka ei ole velvoittanut monikansallisia eurooppalaisia yrityksiä ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Lain [nro 4052/2012](#) 78 §:n i kohdan mukaan erityistä hyväksikäyttöä osoittavilla työoloilla tarkoitetaan sellaisia työoloja, mukaan lukien sukupuoleen perustuvasta tai muusta syrjinnästä johtuvat työolot, joissa työehdot ovat räikeässä epäsuhteessa laillisten työntekijöiden työehtoihin nähden, mikä esimerkiksi vaikuttaa työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen, ja jotka ovat ihmisarvoa alentavia. Lain 89 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa: Jos ilman huoltajaa oleva alaikäinen kolmannen maan kansalainen työskentelee laittomasti, toimivaltainen syyttävaviranomainen toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet selvittääkseen hänen henkilöllisyytensä ja kansalaisuutensa ja vahvistaakseen sen, että hänellä ei ole huoltajaa. Lisäksi viranomaisen pyrkii jäljittämään alaikäisen perheenjäsenet mahdollisimman pian ja toteuttaa välittömästi tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan alaikäisen oikeudellinen edustus, tarvittaessa myös rikosoikeudellisessa menettelyssä. Alaikäisiä koskeviin asioihin erikoistunut yleinen syyttäjä tai vaihtoehtoisesti ensimmäisen oikeusasteen yleinen syyttäjä voi (jos alaikäisen perhettä ei löydetä tai jos syyttäjä katsoo, että alaikäisen palauttaminen ei kyseisissä olosuhteissa ole tämän

edun mukaista) määrätä asianmukaisia toimenpiteitä alaikäisen suojelemiseksi, kunnes tuomioistuin päättää edunvalvojan nimittämisestä siviililain 1532, 1534 ja 1592 §:n mukaisesti. Syyttäjän on pyydettävä tuomioistuinta antamaan päätöksensä 30 päivän kuluessa. 4) Tällaisille alaikäisille taataan myös asianmukaiset elinolot, jos heillä itsellään ei ole riittäviä varoja ja ensimmäisen oikeusasteen yleinen syyttäjä pitää sitä aiheellisenä. 5) Toimivaltaiset syyttäjät, oikeus- ja poliisiviranomaiset huolehtivat ensisijaisesti edellä mainittujen uhrien suojelusta ja turvallisuudesta, asiaa koskevien säännösten mukaisesti. Lisäksi ne huolehtivat, että nämä henkilöt saavat käännös- ja tulkkauspalveluja, jos he eivät osaa kreikan kieltä, että he saavat tietoa laillisista oikeuksistaan ja saatavilla olevista palveluista ja että he saavat kaiken tarvittavan oikeusavun».

Laissa [nro 3226/2004](#) määrätään oikeusavun antamisesta pientuloisille EU:n jäsenvaltioiden kansalaisille, kolmansien maiden kansalaisille ja kansalaisuudettomille henkilöille, jos he asuvat laillisesti ja pysyvästi Euroopan unionissa. Kolmannen maan kansalaisille ja kansalaisuudettomille henkilöille ei voida tarjota oikeusapua, jos he eivät asu laillisesti ja pysyvästi EU:ssa.

Oikeusapuun kuuluu vapauttaminen oikeudenkäyntikuluista osittain tai kokonaan sekä pyynnöstä asianajajan, notaarin ja oikeudenpalvelijan määrääminen ajamaan hakijan etuja, edustamaan häntä oikeudessa sekä avustamaan häntä tarvittavien toimien toteuttamisessa.

Päivitetty viimeksi: 20/08/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Espanja

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Espanjassa on mahdollista nostaa kanne ihmisoikeusloukkauksista siviili-, rikos-, hallinto- ja työtuomioistuimissa.

Siviiliprosessilaissa (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) säädetään velvoitteesta myöntää tiettyjä etuuksia sekä laillista oikeuksista ja oikeudellisista olosuhteista. Lisäksi siinä säädetään suojatoimenpiteistä ja muun laissa nimenomaisesti säädetyn suojan antamisesta, millä pyritään puuttumaan tämänkaltaisiin väärinkäytöksiin.

Rikosprosessilaissa (*Ley de Enjuiciamiento Criminal*) säädetään oikeudellisista menettelyistä ja oikeussuojakeinoista, joita voidaan käyttää rikosprosessissa. Rikoslaisissa (*Código Penal*) säädetään erityisesti oikeushenkilöiden rikosoikeudellisesta vastuusta (31 a § ja sitä seuraavat pykälät) ja määrittämään erilaisia rikoksia, joihin voi liittyä yrityksiä koskevia ihmisoikeusloukkauksia (esim. työntekijöiden oikeuksien rikkomiseen liittyvät rikokset, kansanterveydellisiä uhkia aiheuttavat rikokset, ympäristörikokset ja terrorismin rahoitukseen liittyvät rikokset).

Hallinnollisten toimenpiteiden osalta 1. lokakuuta annettu laki (*Ley del Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas*) 39/2015 ja 1. lokakuuta annettu laki (*Ley de Régimen jurídico del Sector Público*) 40/2015 sisältävät yleisiä sääntöjä kurinpitomenettelyistä ja julkishallinnon elinten valtion vastuusta. Näitä sääntöjä pannaan täytäntöön yritysten väärinkäytöksiä koskevilla erityisillä laeilla (esim. 23. lokakuuta annetulla ympäristövastuuta koskevalla lailla (*Ley de Responsabilidad Ambiental*) 26/2007. Hallintotuomioistuimista 13. heinäkuuta annetun lain (*Ley reguladora de la Jurisdicción Contencioso-administrativa*) 29/1998 mukaisia menettelyjä sovelletaan menettelyn tuomioistuinkäsittelyvaiheessa.

Työelämää koskevien kysymysten osalta työ- ja sosiaalioikeutta käsittelevistä tuomioistuimista 10. lokakuuta annetussa laissa (*Ley Reguladora de la Jurisdicción Social*) 36/2011 vahvistetaan oikeudenkäyntimenettely, jota sovelletaan, jos työntekijä tai ammattijärjestö katsoo, että on loukattu oikeutta yhdistymisvapauteen, lakko-oikeutta tai muita perusoikeuksia ja kansalaisvapauksia, syrjivän kohtelun ja häirinnän kielto mukaan lukien.

Espanjan prosessioikeudessa säädetään oikeussuojakeinoista korvauksen saamiseksi, jos yrityksen toiminta on johtanut ihmisoikeuksien loukkaamiseen. Niinpä rikosprosessioikeuden 116 §:n ja rikoslain 116 §:n mukaan henkilö, joka on ollut rikosoikeudellisesti vastuussa on myös siviilioikeudellisesti vastuussa, jos rikoksesta aiheutuu haittaa tai vahinkoa. Oikeushenkilöiden tapauksessa rikosoikeudelliseen vastuuseen liittyy myös siviilioikeudellinen vastuu, joka määräytyy voimassa olevien sääntöjen mukaisesti. Tämä merkitsee, että he ovat yhteisvastuullisesti vastuussa teoista niiden luonnollisten henkilöiden kanssa, joille on määrätty seuraamuksia kyseisistä teoista.

2. Onko olemassa erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Kyllä. Espanjan rikoslaisissa kriminalisoidaan ihmisoikeusloukkauksina pidettävät rikokset.

Ympäristörikosten osalta rikoslaisissa on luku, joka koskee maankäytön suunnitteluun ja yhdyskuntasuunnitteluun sekä historiallisen perinnön ja ympäristön suojeluun liittyviä rikoksia. Tässä luvussa kriminalisoidaan erilaisia toimintatyppejä: rakentaminen viheralueille tai ekologisesti merkittävillä alueilla (319 §), saastuttaminen, jätteiden siirtäminen, melun tuottaminen, kaivostoiminta ja louhinta jne., jotka voivat heikentää merkittävästi ilman, maan tai vesistöjen laatua tai aiheuttaa huomattavaa vahinkoa eläimille tai kasveille (325 § ja sitä seuraavat pykälät). Tällaisesta toiminnasta voi seurata vankeusrangaistus, sakkoseuraamus tai tiettyssä ammatissa tai julkisessa tehtävässä toimimista koskevan oikeuden menetys. Rikoslaisissa annetaan myös tuomareille ja tuomioistuimille toimivaltuudet hyväksyä tarvittavat toimenpiteet, jotka teko on syyllistyneen on toteutettava omalla kustannuksellaan, häiriintyneen ekologisen tasapainon palauttamiseksi ennalleen, sekä muita mahdollisia toimenpiteitä, joita tarvitaan edellä mainitussa luvussa mainittujen kohteiden suojelemiseksi (339 §).

Työntekijöihin kohdistuvista rikoksista säädetään rikoslain II osan XV luvussa (rikoslain 311–318 §). Seuraavista teoista määrätään vankeus- tai sakkorangaistus: työntekijöiden pakottaminen hyväksymään työ- tai sosiaaliturvaehtoja, jotka heikentävät, epäävät tai rajoittavat lakien, työehtosopimusten tai yksittäisten sopimusten mukaisia oikeuksia (311 §); useiden työntekijöiden samanaikainen työllistäminen ilman heidän rekisteröimistään asianmukaiseen sosiaaliturvajärjestelmään tai ilman asianmukaista työlupaa (311 §) tai kolmansien maiden kansalaisten tai lapsien työllistäminen ilman tarvittavaa työlupaa (311 a §); työvoiman laiton kauppa, henkilöiden palkkaaminen harhaanjohtavin lupauksin tai vilpillisesti (312 §); henkilön houkutteleminen muuttamaan toiseen maahan vilpillisellä työsopimuksella (313 §); yksityisen tai julkisen alan työpaikassa tapahtunut henkilön kohdistuva vakava syrjintä ideologisista, uskonnollisista tai vakaumukseen liittyvistä syistä tai syistä, jotka johtuvat etniseen ryhmään kuulumisesta, rodusta tai kansallisuudesta, kansallisesta alkuperästä, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, perhetilanteesta, sairaudesta tai vammasta taikka henkilön asemasta työntekijöiden laillisena edustajana tai ammattiliiton edustajana, suhteesta yrityksen muihin työntekijöihin tai Espanjan jonkin virallisen kielen käytöstä (314 §); yhdistymisvapauden tai lakko-oikeuden käytön rajoittaminen (315 §); työturvallisuusriskien ehkäisemistä koskevien sääntöjen rikkominen, mikä vaarantaa vakavasti työntekijöiden hengen, turvallisuuden tai ruumiillisen koskemattomuuden (316 §).

Jos rikoksen on tehnyt oikeushenkilö, rangaistus määrätään yksikön johtohenkilöille tai sen vastuuhenkilöille sekä niille henkilöille, jotka ovat olleet tietoisia rikoksesta ja jotka olisivat voineet toteuttaa korjaavia toimia mutta eivät ole niitä toteuttaneet.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Heinäkuun 1. päivänä annettu oikeuslaitoslaki (*Ley Orgánica del Poder judicial*) 6/1985 sisältää sääntöjä, joiden nojalla määritellään tietyn teon ja Espanjan oikeusjärjestyksen välinen yhteys, jotta voidaan vahvistaa Espanjan tuomioistuinten toimivalta.

Siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa oikeuslaitoslaissa säädetään, että Espanjan tuomioistuimilla on toimivalta käsitellä Espanjan alueella nostetut kanteet niiden kansainvälisten sopimusten ja yleissopimusten määräysten mukaisesti, joissa Espanja on sopimuspuolena, sekä Euroopan unionin sääntöjen ja Espanjan lakien mukaisesti (21 §). Jos vastaajan kotipaikka ei ole Espanjassa, Espanjan tuomioistuimet ovat toimivaltaisia seuraavissa tapauksissa (22 d §):

sopimusvelvoitteita koskevissa asioissa, joissa vaatimuksen kohteena oleva velvoite on täytetty tai se on täytettävä Espanjassa;

sopimukseen perustumattomia velvoitteita koskevissa asioissa, joissa vahinko on tapahtunut Espanjan alueella;

Espanjassa sijaitsevan sivuliikkeen, toimipisteen tai toimitilan toimintaan liittyvissä asioissa;

kuluttajasopimuksiin liittyvissä asioissa kuluttaja voi nostaa kanteen Espanjassa, jos hänen vakinainen asuinpaikkansa on Espanjassa. Toinen sopimuspuolista voi nostaa kanteen Espanjassa vain, jos hänen vakinainen asuinpaikkansa on Espanjassa.

Rikosoikeuden alalla tuomioistuimilla on toimivalta käsitellä rikostapauksia ja sääntöjenvastaisia tekoja, jotka on tehty Espanjan alueella tai espanjalaisilla aluksilla tai ilma-aluksilla. Tämä ei kuitenkaan rajoita niiden kansainvälisten sopimusten määräysten soveltamista, joissa Espanja on sopimuspuolena.

Tuomioistuimet ovat toimivaltaisia myös Espanjan alueen ulkopuolella tehtyjen rikosten osalta edellyttäen, että rikosoikeudellisesti vastuussa olevat henkilöt ovat Espanjan kansalaisia tai he ovat saaneet Espanjan kansalaisuuden rikoksen tapahtumisen jälkeen ja täyttävät tietyt edellytykset (23 §).

Työoikeuden alalla Espanjan tuomioistuimet ovat toimivaltaisia seuraavissa asioissa (25 §):

1.° työ sopimuksista johtuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvissä asioissa, jos palvelut on tarjottu Espanjassa tai sopimus on tehty Espanjan alueella; jos vastaajan kotipaikka on Espanjassa tai jos vastaajan toimipiste, sivuliike, virasto tai muu kaupallinen edustus on Espanjassa; jos työntekijä ja työnantaja ovat Espanjan kansalaisia riippumatta siitä, missä palvelut on tarjottu tai sopimus on tehty; lisäksi tuomioistuimet ovat toimivaltaisia merenkulun alan sopimusten osalta, jos sopimusta on edeltänyt Espanjassa espanjalaiselle työntekijälle tehty tarjous.

2.° Espanjan alueella tehtyjen työehtosopimusten laillisuuden valvontaa koskevissa asioissa sekä työehtosopimusriitoihin liittyvien Espanjan alueella esitettyjen vaateiden osalta.

3.° espanjalaisia yhteisöjä tai sellaisia yhteisöjä, joiden päätoimipaikka, toimipiste tai muu edustus sijaitsee Espanjassa, vastaan nostettujen, sosiaaliturvaa koskevien kanteiden osalta.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Espanjassa oikeusasiamies (*Defensor del Pueblo*) on Espanjan parlamentin korkea-arvoinen asiamies (*Alto Comisionado de las Cortes Generales*), jonka tehtävänä on puolustaa kansalaisten yleisiä perusoikeuksia ja -vapauksia valvomalla Espanjan julkishallinnon toimintaa.

Kuka tahansa kansalainen voi kääntyä oikeusasiamiehen puoleen ja pyytää tämän maksutonta väliintuloa: oikeusasiamiehen tehtävä on selvittää, liittykö Espanjan julkishallinnon tai sen asiamiesten toimiin väitteiden mukaisia sääntöjenvastaisuuksia. Oikeusasiamies voi myös omasta aloitteestaan puuttua tietoonsa tullessiin tapauksiin, vaikka niistä ei olisi tehty valitusta. Oikeusasiamiehen toimivalta ei kuitenkaan ulotu monikansallisten yritysten toimiin Euroopan unionin ulkopuolella.

Oikeusasiamies tekee selkoa toimistaan Espanjan parlamentille vuotuisessa raportissa. Lisäksi hän voi esittää parlamentille erityisraportteja tapauksista, jotka hänen arvionsa mukaan ovat vakavia, kiireellisiä tai erityistä huomiota vaativia.

Lisätietoa on saatavilla [täältä](#).

Espanjan työllisyydestä, maahanmuutosta ja sosiaaliturvasta vastaavan ministeriön (*Ministerio de Trabajo Migraciones y Seguridad Social*) alaisuudessa toimiva työ- ja sosiaaliturva-alan tarkastusviranomainen (*Inspección de Trabajo y Seguridad Social*) vastaa työsuojelutarkastuksista Espanjassa. Kyseinen viranomainen voi sille annettujen toimivaltuuksien puitteissa valvoa työolainsäädännön noudattamista ja määrätä siihen liittyvistä velvollisuuksista, jotka koskevat neuvontaa ja tarpeen mukaan sovittelua-, välitys- ja neuvottelumenettelyjä.

Henkilö, joka saa tietoonsa seikkoja, jotka voivat muodostaa rikkomuksen kyseisen viranomaisen toimivaltaan kuuluvissa asioissa (muun muassa työhön liittyvät asiat sekä työterveys ja -turvallisuus-, sosiaaliturva- ja työllisyysasiat), voi kääntyä sen puoleen. Kantelun voi tehdä henkilökohtaisesti (työ- ja sosiaaliturva-alan alueellisissa toimipisteissä), sähköisesti (työllisyydestä, maahanmuutosta ja sosiaaliturvasta vastaavan ministeriön verkkosivustolla) ja postitse.

Lisätietoa on saatavilla [täältä](#).

Ympäristötarkastukset kuuluvat itsehallintoalueiden toimivaltaan. Niiden vastuulla on toteuttaa tarvittavat toimenpiteet seuraamusten määräämiseksi ympäristörikkomuksista. Joka tapauksessa 23. lokakuuta annetussa ympäristövastuulaissa 26/2007 vahvistetaan velvollisuus, jonka mukaan taloudellisen toiminnan harjoittajan on korjattava aiheuttamansa ympäristövahingot. Jos tällaiset teot katsotaan rikoksiksi, sovelletaan vastauksessa 2 mainittua rikoslakia. Lisäksi sovelletaan myös edellä mainittuja korvausvaatimuksia ja siviilioikeudellista vastuuta koskevia sääntöjä.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Tämäntyyppisiä ristiriitoja ei voida ratkaista sovittelusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa 6. heinäkuuta annetun lain (*Ley de mediación en materia civil y mercantil*) 5/2012 mukaisen siviili- ja kauppaoikeuden alan sovittelujärjestelmän puitteissa, koska kyseisen lain soveltamisalaan eivät kuulu asiat, jotka liittyvät luovuttamattomiin oikeuksiin (2 §).

Tässä yhteydessä on syytä panna merkille ulkoministeriön 1. syyskuuta 2017 tekemä päätös yrityksistä ja ihmisoikeuksia koskevan kansallisen toimintasuunnitelman julkaisemisesta (julkaistu 14. syyskuuta 2017 valtion virallisessa lehdessä). Suunnitelman mukaan on toteutettava tuloksellisia toimia ihmisoikeuksien puolustamiseksi yritysmaailmassa ja säädettävä oikeudellisista, hallinnollisista ja muista mekanismeista, joilla voidaan korjata tällaisten oikeuksien loukkaamisesta aiheutuneet vahingot.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Espanjan perustuslain 119 §:ssä tunnustetaan oikeus oikeusapuun silloin, kun tästä on lailla säädetty, ja joka tapauksessa niiden henkilöiden osalta, jotka osoittavat, että heillä ei ole riittävästi varoja oikeudenkäyntiin. Tämän oikeuden täytäntöönpanosta säädetään oikeusavusta 10. tammikuuta annetussa laissa (*Ley de Asistencia Jurídica Gratuita*) 1/1996. Yritysten tekemien ihmisoikeusloukkausten uhrit voivat saada oikeusapua, jos heidän taloudelliset resurssinsa eivät ylitä laissa 1/1996 vahvistettua taloudellista kynnysarvoa. Tätä kynnysarvoa on nostettu vuonna 2015 tehdyn lain 1/1996 uudistuksen seurauksena ja siinä otetaan huomioon myös hakijan tietyt henkilökohtaiset olosuhteet (kuten perhekustannukset), jotta entistä useampi olisi tarvittaessa oikeutettu saamaan oikeusapua. Tähän apuun kuuluu ammattiasianajajien tarjoama oikeudellinen puolustus, oikeusapu sekä tietojen antaminen kaikista käytettävissä olevista tuomioistuinten ulkopuolisista oikeussuojakeinoista.

Laissa 1/1996 säädetään myös oikeusavun myöntämisestä rajat ylittävissä riita-asioissa. Tällaisissa tapauksissa oikeusapua voivat saada luonnolliset henkilöt, jotka ovat Euroopan unionin kansalaisia, tai jossakin jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevat kolmansien maiden kansalaiset.

Oikeusapua voidaan myöntää ainoastaan siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden ratkaisemiseen sekä näihin asioihin liittyviin tuomioistuimen ulkopuolisiin sovittelumenettelyihin, jos laki velvoittaa tai tuomioistuin määrää osapuolet käyttämään niitä.

Päivitetty viimeksi: 17/01/2024

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Kroatia

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Ihmisoikeusloukkausten uhrin voivat hakea oikeussuojaa

siviilioikeudellisella menettelyllä, jossa heille voidaan myöntää vahingonkorvausta joko aineellisesta tai aineettomasta vahingosta (aineettomasta vahingosta, jos kyseessä on henkilöoikeuksien loukkaus [\[1\]](#))

rikosoikeudellisella menettelyllä, jossa vahinkoa kärsinyt osapuoli voi vaatia vahingonkorvausta rikoksesta aiheutuneesta vahingosta.

Siviiliprosessilain (*Zakon o parničnom postupku*) (virallisen lehden (*Narodne Novine*) nrot 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14 ja 70/19) 1§:ssä säädetään menettelysäännöistä, joiden mukaisesti tuomioistuimet toimivat perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia ja kansalaisoikeuksia ja -velvollisuuksia sekä kansalaisten henkilökohtaisia ja perhesuhteita koskevissa menettelyissä sekä työ-, kauppa- ja varallisuus oikeudellisissa ja muissa siviilioikeudellisissa menettelyissä, ellei laissa säädetä näiden asioiden käsittelystä muiden menettelysääntöjen mukaisesti. Lisäksi siviiliprosessilain 185 §:ssä säädetään siviilioikeudellisen menettelyn vireillepanosta kanteella.

Työelämään liittyvissä menettelyissä, erityisesti määräaikaisten asettamisessa ja kuulemisten järjestämisessä, tuomioistuin kiinnittää aina erityistä huomiota siihen, että työoikeudelliset riidat on ratkaistava pikaisesti.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Rikosprosessilain (*Zakon o kaznenom postupku*, virallisen lehden nrot 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17 ja 126/19) 43 § sisältää yleisen luettelon kaikkien rikoksen uhrien oikeuksista (oikeus rikoksen uhrien tukipalveluihin, oikeus tehokkaaseen psykologiseen apuun ja muuhun uhrien auttamiseen erikoistuneiden viranomaisten, organisaatioiden tai instituutioiden lain nojalla tarjoamaan apuun, oikeus suojeluun pelotellulta ja kostotoimilta, oikeus ihmisarvon suojeluun, kun uhria kuullaan todistajana, oikeus tulla kuulluksi viipymättä rikosilmoituksen tekemisen jälkeen, oikeus siihen, että lisäkuulemisia järjestetään vain siinä määrin kuin ne ovat välttämättömiä rikosoikeudellista menettelyä varten, oikeus uskotun henkilön läsnäoloon menettelyssä, jossa uhri on osapuolena, oikeus siihen, että lääketieteellisten tutkimusten määrä pidetään mahdollisimman pienenä ja niitä tehdään vain, jos ne ovat rikosoikeudellisen menettelyn kannalta ehdottoman välttämättömiä, oikeus esittää syyttämispyyntö tai nostaa yksityisoikeudellinen kanne rikoslain (*Kazneni zakon*) säännösten mukaisesti, oikeus osallistua rikosoikeudelliseen menettelyyn vahinkoa kärsineenä osapuolena, oikeus saada tieto rikossyytteen hylkäämisestä tai virallisen syyttäjän (*državni odvjetnik*) tekemästä syyttämättä jättämispäätöksestä, oikeus nostaa rikossyyte yleisen syyttäjän sijaan, oikeus saada syyttäjältä tieto siitä, mihin toimiin uhrin nostaman kanteen johdosta on ryhdytty, ja tehdä valitus ylemmälle syyttäjälle, oikeus saada pyynnöstä ja viipymättä tieto tutkintavankeudessa olleen vastaajan vapauttamisesta tai pakenemisesta ja rikoksentehtäjän vapautumisesta vankeudesta sekä mahdollisista toimenpiteistä uhrin suojelemiseksi, oikeus saada pyynnöstä tieto rikosoikeudellisen menettelyn päättävästä lopullisesta päätöksestä sekä muut laissa säädetty oikeudet).

Rikosprosessilain 44 §:ssä säädetään ihmiskaupan (jonka tarkoituksena saattaa olla henkilön työn hyväksikäyttö pakkotyön tai orjuuden avulla) uhrien erityisoikeuksista. Uhreilla on lain 43 §:ssä säädettyjen oikeuksien lisäksi oikeus maksuttomaan neuvontaan ennen heidän kuulemistaan ja valtion varoista maksettavaan maksuttomaan oikeusedustajaan, oikeus tulla samaa sukupuolta olevan henkilön kuulemaksi poliisilaitoksella tai syyttäjänvirastossa (*državno odvjetništvo*) sekä mahdollisuuksien mukaan saman henkilön kuulemaksi, jos kuuleminen toistetaan, oikeus olla vastaamatta yksityiselämäänsä koskeviin epäolennaisiin kysymyksiin, oikeus pyytää tulla kuulluksi audiovisuaalisia laitteita käyttäen, oikeus henkilötietojen suojaan ja oikeus pyytää yleisön poistamista istuntosalista.

Rikosprosessilain 43 a §:ssä ja uhrien yksilöllisen arvioinnin menetelmiä koskevissa säännöissä (*Pravilnik o načinu provedbe pojedinačne procjene žrtve*, virallisen lehden nro 106/17, jäljempänä 'säännöt') säädetään uhrien yksilöllisen arvioinnin menettelystä, jolla määritetään rikoksen uhrin liittyvien erityisten suojatoimenpiteiden tarve, ja jos tällainen tarve todetaan, määritetään, mitä erityisiä suojatoimenpiteitä olisi sovellettava. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla menettelylliset suojatoimenpiteet, kuten erityiset kuulemismenetelmät, viestintätekniikan käyttö näköyhteyden välttämiseksi rikoksentehtijään, yleisön poistaminen istuntosalista, oikeus tulla samaa sukupuolta olevan henkilön kuulemaksi ja mahdollisuuksien mukaan saman henkilön kuulemaksi, jos kuuleminen toistetaan, uskotun henkilön läsnäolo, henkilötietojen suoja, valtion varoista maksettava maksuton neuvonta ja muut laissa säädetty toimenpiteet. Koska vakaviin rikoksiin luetaan muun muassa ihmiskauppa ja järjestäytynyt rikollisuus, niihin kuuluvat myös ympäristörikokset, jos ne on tehty osana järjestäytynyttä rikollista toimintaa.

Uhrien oikeuksien suojeleminen taataan Kroatian rikoslainsäädännöllä sekä Kroatian perustuslailla (*Ustav Republike Hrvatske*), ja kansalliset tuomioistuimet takaavat näiden oikeuksien noudattamisen. Käytettyään kaikki kansallisen tason oikeussuojakeinot uhrin voivat viimeisenä keinona saattaa asian Strasbourgissa sijaitsevan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsiteltäväksi, jos he katsovat, että jotakin heidän Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatuista perusoikeuksistaan on loukattu kansallisella tasolla.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Siviiliprosessilain 27 §:n mukaan Kroatian tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista riita-asioita, joilla on kansainvälinen ulottuvuus, jos tällaisesta toimivallasta on nimenomaisesti säädetty laissa tai määrätty kansainvälisessä sopimuksessa.

Mitä tulee toimivaltaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, ansainvälisestä yksityisoikeudesta annetussa laissa (*Zakon o međunarodnom privatnom pravu*, virallisen lehden nro 101/17) säädetään nimenomaisesti, että sovelletaan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12. joulukuuta 2012 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1215/2012, jäljempänä 'Bryssel I -asetus', sen soveltamisalan puitteissa, ja sen soveltamisalan laajentamisesta koskemaan kolmansia maita.

Bryssel I -asetuksen 4 artiklaan sisältyvän toimivaltaa koskevan perussäännön mukaan kanne sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tämän kotipaikan tuomioistuimessa. Bryssel I -asetuksen 63 artiklassa säädetään, että oikeushenkilöiden kotipaikka on niiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinnon sijaintipaikka tai pääasiallinen toimipaikka.

Tilanteista, joissa vastaajaa vastaan voidaan nostaa kanne muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa vastaajalla on kotipaikka, säädetään asetuksen 7–9 artiklassa (erityinen toimivalta). Toimivallasta sopimukseen perustumattomissa suhteissa säädetään 7 artiklan 2 kohdassa, jonka mukaan henkilöä, jonka kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, vastaan voidaan sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua.

Lisäksi kansainvälisestä yksityisoikeudesta annetun lain 58 §:ssä säädetään tarvittavasta toimivallasta seuraavasti: jos kyseisen lain säännösten tai Kroatiassa voimassa olevien muiden Kroatian lakien tai kansainvälisten sopimusten soveltaminen ei anna tuomiovaltaa sellaisen vastaajan osalta, jonka kotipaikka on EU:n ulkopuolisessa maassa, ja jos menettelyä ei voida kohtuudella järjestää tai odottaa järjestettävän ulkomailla, Kroatian tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista asia, jos menettelyn kohteena olevalla asialla on Kroatiaan riittävä yhteys, jonka vuoksi asian käsittely Kroatiassa on asianmukaista.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Oikeusasiamiehestä annetun lain (*Zakon o pučkom pravobranitelj*) mukaan Kroatian oikeusasiamies on vastuussa ainoastaan sellaisten kantelujen käsittelystä, jotka koskevat kansallisten viranomaisten, paikallisten ja alueellisten itsehallintoyksiköiden ja julkista valtaa käyttävien oikeushenkilöiden lainrikkomuksia ja sääntöjenvastaisuuksia. Tämä tarkoittaa, että se ei voi tutkia yksityisellä sektorilla tapahtuviin lainrikkomuksiin liittyviä kanteluita. Lisäksi lain 20 §:n mukaan kuka tahansa, joka katsoo, että viranomaisten laitton tai sääntöjenvastainen toiminta uhkaa tai loukkaa hänen perustuslaillisia tai laillisia oikeuksiaan ja vapauksiaan, voi nostaa kanteen toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Näin ollen henkilön, joka haluaa tehdä kantelun oikeusasiamiehen toimistolle (*Ured pučkog pravobranitelja*), ei tarvitse olla EU:n kansalainen, mutta kantelun käsittely edellyttää, että yksi (tai useampi) viranomainen on syylistynyt ihmisoikeusloukkaukseen. Koska Kroatian oikeusasiamiehen toimisto vastaanottaa kuitenkin usein yksityissektoriin liittyviä kanteluita, se hyödyntää kansalaisten kokemuksia ja kanteluita sekä vuosikertomuksissa että osallistumalla oikeudellisiin menettelyihin edistääkseen erityisiä toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen lainvalvonnan ja kansalaisten suojelun tason parantamiseksi.

Toisaalta syrjinnän vastaista lakia (*Zakon o suzbijanju diskriminacije*) sovelletaan kaikkien kansallisten viranomaisten, paikallisten ja alueellisten itsehallintoyksiköiden, julkista valtaa käyttävien oikeushenkilöiden sekä kaikkien oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden toimintaan erityisesti seuraavien osalta: työehdot ja -olot, itsenäistä ammatinharjoittamista ja siihen liittyvää toimintaa koskevat edellytykset, myös valintaperusteet, sekä työhönoton ja ylennysten edellytykset; kaikenlaisen ammatillisen ohjauksen, ammattikoulutuksen ja uudelleen koulutuksen saatavuus; koulutus, tiede ja urheilu; sosiaaliturva, myös sosiaalihuolto; eläkkeet ja sairausvakuutus; oikeuslaitos ja hallinto, julkinen tiedotus ja tiedotusvälineet; tavaroiden ja palvelujen saatavuus ja toimitus/tarjonta; ammattiliittojen, kansalaisjärjestöjen, puolueiden tai muuntyyppisten organisaatioiden jäsenyys ja toimintaan osallistuminen sekä kulttuuriseen ja taiteelliseen toimintaan osallistuminen.

Lisäksi oikeusasiamiehen toimisto saa syrjinnän vastaisena keskusviranomaisena ilmoituksia luonnollisilta henkilöiltä ja oikeushenkilöiltä ja käsittelee yksittäisiä ilmoituksia, joten se voi antaa oikeudellisesti ei-sitovia suosituksia, lausuntoja, ehdotuksia ja varoituksia syrjinnän torjumiseksi ja syrjinnän kohteeksi joutuneen henkilön oikeuksien suojaamiseksi. Se voi myös osallistua oikeudenkäyntimenettelyihin väliintulijana syrjinnästä kannelleen henkilön puolesta tai nostaa syrjinnän vastaisen yhteiskanteen, jos se osoittaa, että vastaaja on toiminnallaan loukannut useiden henkilöiden oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun sen perusteella, että heillä on kytkös syrjinnän vastaisessa laissa tunnustettuihin oikeuksiin ja arvoihin (rotu tai etninen alkuperä, ihonväri, sukupuoli, kieli, uskonto, poliittinen tai muu vakaumus, kansallinen tai sosiaalinen tausta, varallisuus, ammattiliiton jäsenyys, koulutustaso, yhteiskunnallinen asema, siviilisääty tai perheasema, ikä, terveydentila, geneettinen perimä, sukupuoli-identiteetti tai seksuaalinen suuntautuminen). Henkilön, jolla on oikeus tehdä syrjintäkantelu oikeusasiamiehelle, ei tarvitse olla EU:n kansalainen.

Uudessa **väärinkäytösten paljastajien suojelua koskevassa laissa** (*Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti*), joka tuli voimaan 1. heinäkuuta 2019, säädetään, että väärinkäytösten paljastajat voivat ottaa yhteyttä oikeusasiamieheen oikeuksiensa suojelemiseksi, jos he voivat osoittaa, että heille on aiheutunut tai saattaa aiheutua haittaa sen vuoksi, että he ovat ilmoittaneet sääntöjenvastaisuuksista. Kyseisen lain mukaan kantelun tekijän ei tarvitse olla EU:n kansalainen, ja oikeusasiamies voi ryhtyä toimenpiteisiin niin julkista kuin yksityistä sektoria edustavan väärinkäytösten paljastajan suojelemiseksi. (Huomautus: laissa määritellään 'väärinkäytösten paljastaja' *henkilöksi, joka on tietoinen ja ilmoittanut työnantajan hyväksi tehtävän työn suorittamiseen liittyvistä sääntöjenvastaisuuksista, kuten lakien, asetusten, sääntöjen, eettisten tai käytännösääntöjen tai yritysten sisäisten sääntöjen rikkomisesta.*) On korostettava, että työn suorittaminen kattaa työsuhteen lisäksi myös muun muassa vapaaehtoistyön, tilapäisiin palvelussuhteisiin perustuvan työn ja opiskeluaikana tehtävän työn. Väärinkäytösten paljastaja voi olla myös henkilö, joka on osallistunut hakijana rekrytointimenettelyyn.

Lisäksi Kroatia on liittymässä OECD:n investointikomiteaan, joka on puolueeton valvontaelin. Siksi sen on pantava osana vastuullista yritystoimintaa – eli ihmisoikeuksien, erityisesti työntekijöiden oikeuksien, ja ympäristön suojelua – täytäntöön seuraavia seikkoja koskevat suuntaviivat: vastuullisesta yritystoiminnasta tiedottava verkkosivusto, kyselyjen käsittely ja sovittelu mahdollisesti vastuuttoman yritystoiminnan aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseksi ja viestintä sidosryhmien kanssa oikeudenkäynnin välttämiseksi.

Lisäksi Kroatia on perustanut valtiollisen tarkastuselimen (*Državni inspektorat*), johon kuuluu toimivaltaisia osastoja ja yksiköitä (kuten työterveyden- ja turvallisuuden tarkastusosasto ja työelämän tarkastusosasto).

Lisätietoja valtiollisen tarkastuselimen tai edellä mainittujen osastojen/yksiköiden toiminta-alasta ja toimivallasta on seuraavissa linkeissä:

 [Yhteystiedot](#)

 [Työterveyden ja -turvallisuuden tarkastusosasto](#)

 [Työelämän tarkastusosasto](#)

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Kroatiassa ei ole säädetty pakollisista sovittelujärjestelyistä, joiden puitteissa käsiteltäisiin yritystoimintaan liittyviä ihmisoikeusloukkauksia. Kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisten riitojen sovittelua säännellään kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta ratkaisemisesta annetulla lailla (*Zakon o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova*, virallisen lehden nrot 121/16 ja 32/19), jolla kuluttajariitojen ratkaisemista koskevat EU:n direktiivit ja asetus saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä. Ihmisoikeuskysymyksissä ja muissa oikeuksiin liittyvissä riita-asioissa voidaan ehdottaa sovittelua jossakin Kroatian sovittelukeskuksista, joissa riita voidaan ratkaista osapuolten edut huomioon ottaen.

Alasivuilla käsitellään muun muassa seuraavia aiheita:

[Sovittelu jäsenvaltioissa](#)

[Kuinka löydän sovittelijan](#)

 [Vaihtoehtoinen kuluttajariitojen ratkaisu](#)

 [Sovittelukeskukset](#)

Kuluttajansuojalain (*Zakon o zaštiti potrošača*) mukaan elinkeinonharjoittajan on annettava kuluttajalle mahdollisuus tehdä kirjallinen valitus postitse, faksitse tai sähköpostitse.

Valtiollisesta tarkastuselimestä annetun lain (*Zakon o državnom inspektoratu*) mukaan tarkastuksen perusteena voidaan käyttää pyyntöjä, joista käy ilmi ilmoituksen tehneen henkilön tiedot (etunimi, sukunimi ja kotiosoite) sekä säännösten vastainen toiminta.

Monikansallisten yritysten työntekijöiden osalta työlaissa (*Zakon o radu*) edellytetään, että vähintään 20 työntekijää työllistävän työnantajan on nimettävä henkilö, jonka tehtävänä on yhdessä työnantajan kanssa ottaa vastaan ja ratkaista työntekijöiden ihmisarvon suojeluun liittyviä valituksia.

 Valtiollinen tarkastuselin valvoo näitä toimia.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Uhrilla, joka hakee suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi, on samat oikeudet kuin muilla uhreilla rikosoikeudellisissa menettelyissä.

Lisätietoja on Euroopan oikeusportaalissa:

[Rikoksen uhrin oikeudet oikeudenkäynnissä](#)

[Rikoksen uhreille myönnettävät korvaukset](#)

Maksutonta oikeusapua koskevan lain (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) mukaan oikeus maksuttomaan oikeusapuun myönnetään Kroatian kansalaisille

lapsille, jotka eivät ole Kroatian kansalaisia mutta jotka ovat Kroatiaa ilman lain mukaan vastuussa olevaa aikuista ulkomaalaisille, joilla on väliaikainen oleskelulupa (vastavuoroisuuden perusteella), ja ulkomaalaisille, joilla on pysyvä oleskelulupa tilapäistä suojelua saaville ulkomaalaisille

laittomasti oleskeleville ulkomaalaisille ja lyhytaikaisesti oleskeleville ulkomaalaisille, jotka ovat osallisena menettelyssä, jossa päätetään heidän karkottamisestaan tai palauttamisestaan

turvapaikanhakijoille, henkilöille, joille on myönnetty turvapaikka, sekä toissijaista suojelua saaville ulkomaalaisille ja heidän perheenjäsenilleen, jotka oleskelevat laillisesti Kroatiaa ja jotka ovat osallisena menettelyssä, johon ei voi saada oikeusapua minkään erityislain nojalla.

Maksuttomasta oikeusavusta annettussa laissa (virallisen lehden nrot 143/13 ja 98/19) säädetään edellytyksistä ja menettelystä, joilla epäedullisessa asemassa olevat henkilöt voivat käyttää oikeuttaan saada oikeudellista neuvontaa ja viedä asia tuomioistuimen ja muun julkisoikeudellisen elimen käsiteltäväksi siviili- ja hallinto-oikeudellisissa asioissa.

Maksuttomasta oikeusavusta annettussa laissa tarkoitettuja oikeusavun saajia ovat Kroatian kansalaisten lisäksi

lapset, jotka eivät ole Kroatian kansalaisia mutta jotka ovat Kroatiaa ilman lain mukaan vastuussa olevaa aikuista

ulkomaalaisille, joilla on väliaikainen oleskelulupa (vastavuoroisuuden perusteella), ja ulkomaalaisille, joilla on pysyvä oleskelulupa tilapäistä suojelua saavat ulkomaalaiset

laittomasti oleskelevat ulkomaalaiset ja lyhytaikaisesti oleskelevat ulkomaalaiset, jotka ovat osallisena menettelyssä, jossa päätetään heidän karkottamisestaan tai palauttamisestaan

turvapaikanhakijat, henkilöt, joille on myönnetty turvapaikka, sekä toissijaista suojelua saavat ulkomaalaiset ja heidän perheenjäsenensä, jotka oleskelevat laillisesti Kroatiaa ja jotka ovat osallisena menettelyssä, johon ei voi saada oikeusapua minkään erityislain nojalla.

Maksuttoman oikeusavun saajat voivat käyttää oikeutta ensisijaiseen ja/tai toissijaiseen oikeusapuun laissa säädetyn edellytyksin.

Ensisijainen oikeusapu kattaa yleiset oikeudenkäyttöä koskevat tiedot, oikeudellisen neuvonnan, lausumien esittämisen julkisille elimille, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle ja kansainvälisille järjestöille kansainvälisten sopimusten ja sisäisten menettelysääntöjen mukaisesti, edustuksen julkisissa elimissä toteutettavissa menettelyissä ja oikeusavun tuomioistuimen ulkopuolisissa riitienratkaisumenettelyissä. Sitä tarjoavat maakunnissa hallintoelimet ja Zagrebin kaupungissa (*Grad Zagreb*) valtuutetut yhdistykset ja oikeusklinit, ja sitä voidaan antaa missä tahansa oikeudellisessa asiassa. Ensisijaisen oikeusavun käyttöä koskeva menettely aloitetaan ottamalla suoraan yhteyttä ensisijaisen oikeusavun tarjoajaan, joka päättää harkintansa mukaan, täytyvätkö ensisijaisen oikeusavun saantiedellytykset.

Toissijainen oikeusapu kattaa oikeudellisen neuvonnan, lausumien esittämisen menettelyssä, jossa on kyse työntekijöiden oikeuksien suojelemisesta työsuhteessa, lausumien esittämisen ja edustuksen riita-asioissa sekä oikeusavun riidanratkaisussa. Toissijaista oikeusapua tarjoavat asianajajat.

Toissijaiseen oikeusapuun sisältyy myös vapautus oikeudenkäyntikulujen ja tuomioistuinmaksujen maksamisesta.

Jotta toissijaista oikeusapua voidaan myöntää lausumien esittämisen, oikeudenkäyntiedustuksen sekä oikeudenkäyntikuluista myönnettävän vapautuksen muodossa, hakijan taloudellisen tilanteen on täytettävä maksutonta oikeusapua koskevassa laissa säädetty vaatimukset. Niiden mukaan hakijoiden ja heidän kotitaloutensa jäsenten kuukausittaiset kokonaistulot eivät saa ylittää veroperustan määrää (3 326,00 kunaa) kutakin kotitalouden jäsentä kohden ja hakijoiden ja heidän kotitaloutensa jäsenten omistamien varojen kokonaisarvo saa olla enintään 60 kertaa veroperustan määrä (199 560,00 kunaa).

Sen lisäksi, että taloudellisten vaatimusten on täyttyttävä, toissijaista oikeusapua voidaan hakea vain johonkin seuraavista menettelyistä:

esineoikeuksiin liittyvät menettelyt, lukuun ottamatta maarekisteriä koskevia menettelyjä

työsuhteisiin liittyvät menettelyt

perhesuhteisiin liittyvät menettelyt, lukuun ottamatta puolisoiden yhteisestä hakemuksesta myönnettävää avioeroa, jos puolisoilla ei ole yhteisiä tai adoptoituja alaikäisiä lapsia tai täysi-ikäisiä lapsia, joiden huoltajina he toimivat

täytäntöönpano- ja turvaamisen menettelyt sellaisen vaatimuksen täytäntöönpanemiseksi tai turvaamiseksi, joka on tulosta oikeudenkäynnistä, johon voidaan myöntää oikeusapua maksuttomasta oikeusavusta annetun lain säännösten mukaisesti

sovintoratkaisut

poikkeuksellisesti kaikki muut hallinto- tai siviilioikeudelliset menettelyt, mikäli oikeusavun myöntäminen on perusteltua hakijoiden ja näiden kotitalouksiin kuuluvien elämäntilanteen vuoksi ja maksuttomasta oikeusavusta annetun lain perustarkoituksen mukaista.

Toissijaisen oikeusavun myöntämistä koskeva menettely aloitetaan tekemällä hakemus maakunnan toimivaltaiselle hallintoelimelle tai Zagrebin kaupungille.

Hakemus toimitetaan vakiomuotoisella lomakkeella, johon on liitettävä hakijoiden ja heidän kotitalouteensa kuuluvien suostumus kaikkien heidän kokonaistulojaan ja omaisuuttaan koskevien tietojen tutkimiseen sekä hakijan vakuutus siitä, että toimitetut tiedot ovat totuudenmukaiset ja täydelliset.

Menettelyssä, jolla toissijaista oikeusapua myönnetään oikeudelliset edellytykset täyttävälle hakijalle, toimivaltainen viranomainen tekee toissijaisen oikeusavun myöntämistä koskevan päätöksen, jossa ilmoitetaan myönnettävän oikeusavun tyyppi ja laajuus. Toissijaisen oikeusavun myöntäminen merkitsee toissijaisen oikeusavun kustannusten täysimääräistä tai osittaista kattamista sen mukaan, kuinka suuret hakijan ja hänen kotitaloutensa jäsenten kuukausittaiset kokonaistulot ovat. Toissijaisen oikeusavun myöntämispäätöksessä määrätään myös toissijaista oikeusapua antava asianajaja.

Jos hakija ei täytä toissijaisen oikeusavun myöntämisen edellytyksiä, hakemus hylätään. Hakija voi hakea muutosta hakemuksen hylkäämispäätökseen oikeusministeriöltä (*Ministarstvo pravosuđa*). Jos oikeusministeriö hylkää muutoksenhakupyynnön, sen päätöstä vastaan voidaan panna vireille hallinnollinen menettely.

Jos maksuttoman oikeusavun saaja on häviävä osapuoli menettelyssä, johon on myönnetty toissijaista oikeusapua, saajan ei tarvitse korvata oikeusavun kustannuksia. Oikeusavun myöntäminen ei kuitenkaan tarkoita, että menettelyn hävinnyt toissijaisen oikeusavun saaja vapautetaan maksamasta vastapuolen oikeudenkäyntikuluja, joista tuomioistuin päättää oikeudenkäyntimenettelyä koskevien sääntöjen mukaisesti.

Maksutonta oikeusapua voidaan myöntää myös rajat ylittäviin riita-asioihin. Maksuttomasta oikeusavusta annetun lain mukaan rajat ylittävällä riita-asialla tarkoitetaan riita-asiaa, jossa oikeusapua hakevan asianosaisen koti- tai asuinpaikka on muussa kuin siinä EU:n jäsenvaltiossa, jossa tuomioistuin sijaitsee tai jossa tuomio on määrää panna täytäntöön.

Oikeusapua annetaan rajat ylittävissä siviili- ja kauppaoikeudellisissa riita-asioissa, sovittelumenettelyissä, tuomioistuimen ulkopuolisissa menettelyissä, virallisten asiakirjojen täytäntöönpanossa ja näihin menettelyihin liittyvässä oikeudellisessa neuvonnassa. Rajat ylittäviin riita-asioihin myönnettävää oikeusapua koskevia säännöksiä ei sovelleta verotus-, tulli- tai muihin hallinto-oikeudellisiin menettelyihin.

Rajat ylittävissä riita-asioissa oikeusavun hakijoille myönnetään oikeusapua, jos he täyttävät maksuttomasta oikeusavusta annetussa laissa säädetyt vaatimukset. Oikeusapua voidaan poikkeuksellisesti myöntää hakijoille, jotka eivät täytä maksuttomasta oikeusavusta annetussa laissa säädettyjä oikeusavun myöntämisedellytyksiä, mikäli hakija näyttää toteen, että hän ei kykene maksamaan oikeudenkäynnin kuluja koti- tai asuinjäsenvaltionsa ja Kroatian erilaisten elinkustannusten vuoksi.

Kroatiassa hakijan tai sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen, jossa hakijalla on koti- tai asuinpaikka (lähettävä viranomainen), on toimitettava oikeusapuhakemus oikeusministeriölle (vastaanottava viranomainen). Lomakkeet ja liiteasiakirjat on toimitettava kroaaticielisinä. Muussa tapauksessa hakemus hylätään.

Jos riita-asia, jossa hakija pyytää oikeusapua, ei ole rajat ylittävä tai jos hakijalla ei ole oikeutta oikeusapuun rajat ylittävissä riita-asioissa, oikeusministeriö päättää hakemuksen hylkäämisestä. Oikeusministeriön päätöksiin ei voi hakea muutosta, mutta niitä vastaan voidaan panna vireille hallinnollinen menettely. Maksutonta oikeusapua voidaan myöntää henkilöille, jotka eivät asu Euroopan unionissa, jollei Kroatiaa sitovien kahden- tai monenvälisten kansainvälisten sopimusten määräyksistä muuta johdu.

Seuraavalla verkkosivustolla on lisätietoja oikeusavusta Kroatiassa:

[Oikeusapu](#)

[1] Henkilöoikeudet: muiden muassa oikeus elämään, fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen, maineen ja kunnian suojaan, ihmisarvoon, nimeen, yksityis- ja perhe-elämän suojaan ja vapauteen.

Päivitetty viimeksi: 09/02/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Kypros

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Työnantajan pakollisesta vastuuvakuutuksesta annetussa laissa (nro 174/1989), sellaisena kuin se on muutettuna, säädetään korvausten maksamisesta työntekijälle, joka on joutunut yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi, jos kyseessä on työtapaturma (kuolema tai ruumiinvamma), joka aiheutuu työstä ja työsuhteen aikana, tai työstä aiheutunut ammattitauti. Kyseinen laki velvoittaa jokaista työnantajaa ottamaan vakuutusyhtiön kautta vastuuvakuutuksen työntekijöiden tapaturmien tai ammattitautien varalta. Vakuutuksen on katettava myös ulkomailla työskentelevien, Kyproksessa vakinaisesti asuvien henkilöiden työtapaturmat ja ammattitaudit. Laissa säädetään rahallisesta vähimmäiskorvauksesta, joka maksetaan kustakin tapaturmasta tai ammattitaudista työntekijää kohti (160 000 euroa) sekä samasta välittömästä syystä johtuvaa tapahtumaa tai tapahtumasarjaa kohti (3 415 000 00 euroa), kulut ja korot mukaan luettuina.

Laissa säädettyä suuremman korvauksen maksaminen työntekijälle edellyttää asiaa koskevan kanteen nostamista tuomioistuimessa.

Yrityksissä suoritettavissa tarkastuksissa, joiden tarkoituksena on valvoa työterveyttä ja -turvallisuutta koskevan lainsäädännön noudattamista, työsuojelutarkastusyksikön tarkastajat tarkastavat myös, että työnantajalla on todistus työnantajan pakollisesta vastuuvakuutuksesta.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Vastaus on sama kuin edellä kysymyksessä 1.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Kysymyksessä kuvattujen tietojen perusteella ei ole havaittavissa yhteyttä, jolla voitaisiin perustella asian käsitteleminen Kyproksen tuomioistuimissa.

Tällaista oikeutta ei näin ollen ole.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Tällaista apua tai tukea ei ole saatavissa. Kolmansien maiden kansalaiset, jotka ovat joutuneet väitetyn ihmisoikeusloukkauksen uhriksi, voivat saada asianmukaista suojelua riippumattomilta tahoilta, jos loukkaus on tapahtunut Kyproksessa.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Kuluttajariitojen verkkovälitteisestä riidanratkaisusta annetussa asetuksessa (EU) N:o 524/2013 velvoitetaan yritykset, joilla on verkossa toimiva markkinapaikka, antamaan verkkosivustollaan tietoja verkkovälitteisestä riidanratkaisufoorumista.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä?

Kaikille ihmisoikeusloukkauksen uhriksi joutuneille luonnollisille henkilöille myönnetään oikeus saada oikeusapua heidän oleskellessaan Kyproksen tasavallan alueella riippumatta siitä, onko kyseessä Kyproksen tasavallan vai EU:n kansalainen.

Mitä kuluja oikeusapu kattaa?

Oikeusapua annetaan:

asianajajan käyttöön,
oikeudelliseen neuvontaan ja
edustukseen tuomioistuimissa.

Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Ei ole.

Päivitetty viimeksi: 11/04/2022

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Tämän sivun alkukielistä versiota [lv](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä

suomennetaan parhaillaan.

Seuraavat kielet ovat jo saatavilla: [bg](#) [es](#) [cs](#) [da](#) [de](#) [et](#) [el](#) [en](#) [fr](#) [hr](#)

[it](#) [lt](#) [hu](#) [mt](#) [nl](#) [pl](#) [pt](#) [ro](#) [sk](#) [sl](#) [sv](#)

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Latvia

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

 Siviiliprosessilain 1 §:n 1 momentin mukaan jokaisella luonnollisella henkilöllä ja oikeushenkilöllä on oikeus oikeudellisesti puolustaa loukattuja tai riitautettuja kansalaisoikeuksiaan tai oikeutettuja etujaan. Jos henkilö katsoo, että häneen on kohdistunut liiketoimintaan liittyviä ihmisoikeusloukkauksia, jotka loukkaavat hänen kansalaisoikeuksiaan, hän voi nostaa siviilikanteen yleisessä tuomioistuimessa.

 Siviililain 1635 §:n mukaan jokainen oikeuksien loukkaus ja jokainen lainvastainen teko, josta seuraa vahinko (ml. aineeton vahinko), antaa uhrille oikeuden hakea tekijältä vahingonkorvausta siltä osin kuin tekijää voidaan syyttää teosta. Aineettomalla vahingolla tarkoitetaan fyysistä tai henkistä kärsimystä, joka on seurausta laittomista teoista johtuvasta uhrin aineettomien oikeuksien tai aineettomien etujen loukkaamisesta. Tuomioistuin vahvistaa aineettomasta vahingosta maksettavan korvauksen määrän parhaaksi katsomallaan tavalla ottaen huomioon aineettoman vahingon vakavuuden ja seuraukset. Jos lainvastainen teko on rikos, joka kohdistuu henkilön henkeen, terveyteen, moraaliin, seksuaaliseen koskemattomuuteen, vapauteen, kunniaan, kunnioittamiseen, perheeseen tai alaikäiseen, oletusarvona on, että uhrille on aiheutunut aineetonta vahinkoa tällaisesta teosta. Muissa tapauksissa uhrin on näytettävä toteen aiheutunut aineeton vahinko. Teko on tässä yhteydessä ymmärrettävä laajemmassa merkityksessä siten, että se kattaa paitsi teon myös tekemättä jättämisen eli laiminlyönnin.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Siviililaissa säädetty vastuu lainvastaisista teoista kattaa kaikki oikeuksien loukkaukset ja rikokset, myös törkeät ihmisoikeusloukkaukset.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Jos vastaajalla tai kantajalla ei ole asuinpaikkaa tai virallista osoitetta Latviassa ja jos rikkominen ei tapahtunut Latviassa, siviilikanne ei todennäköisesti kuulu Latvian tuomioistuinten toimivaltaan.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Latvian oikeusasiamiehestä käytetään nimitystä **tiesībsargs**. Oikeusasiamies noudattaa **oikeusasiamiehestä annetussa laissa** vahvistettua tavoitetta edistää ihmisoikeuksien suojelua ja varmistaa, että julkista valtaa käytetään laillisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja hyvän hallintotavan periaatetta noudattaen.

Oikeusasiamies voi osallistua ainoastaan sellaisten asioiden ratkaisemiseen, joissa valtion hallintoviranomaiset loukkaavat Latvian tasavallan perustuslaissa (*Satversme*) ja kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa vahvistettuja henkilön ihmisoikeuksia antaessaan päätöksiä tai lainsäätäjän osalta hyväksyessään lakeja. Oikeusasiamiehen toimivallan käytön yhteydessä viranomaisella tarkoitetaan valtionhallintoa tai paikallishallinnon viranomaista tai niiden virkamiehiä sekä henkilöitä, jotka hoitavat valtionhallinnon siirtämiä tehtäviä.

Tapauksissa, joissa henkilö on syrjimättömyysperiaatteen loukkauksen uhri, oikeusasiamies voi antaa arvionsa ja suosituksensa myös yksityisoikeuden alaan kuuluville oikeushenkilöille ja yksityishenkilöille.

Oikeusasiamiehen toimivalta ei kuitenkaan ulotu monikansallisten eurooppalaisten yritysten toimien arvioimiseen EU:n ulkopuolella.

Yritysten toiminnan valvonta ja seuranta työsuhteiden osalta kuuluu **valtion työsuojelutarkastusviraston** toimivaltaan.

Ympäristöalan yritysten toimintaa valvoo **valtion ympäristövirasto**, jonka tehtävänä on valvoa lain noudattamista ympäristönsuojelun, säteilyturvallisuuden ja ydinturvallisuuden sekä luonnonvarojen käytön aloilla.

Jos henkilö tekee valituksen lainvastaisesta teosta viranomaiselle erheellisesti – eli hän ei ole tietoinen siitä, että kyseisen viranomaisen toimivaltaan ei kuulu vastata hänen valituksessaan mainittuun asiaan toimittamista koskevan lain säännösten mukaisesti –, viranomaisen on ilmoitettava henkilölle, mikä viranomainen on asiassa toimivaltainen, tai tarvittaessa toimitettava valitus edelleen viranomaiselle, joka on toimivaltainen käsittelemään valituksen. Näin ollen on huomattava, että oikeusasiamiehen instituutio on loukattujen ihmisoikeuksien suojelulle vaihtoehtoinen riitojenratkaisumekanismi, joka perustuu oikeusasiamiehen henkilökohtaiseen toimivaltaan, koska oikeusasiamiehen suositukset eivät ole oikeudellisesti sitovia. Oikeusasiamiehelle tehtyä valitusta ei pidetä muutoksenhakumenettelyn käynnistämisenä. Asianosaisen on otettava huomioon, että tällainen valitus ei keskeytä hallinnollisen määräyksen voimassaoloa eikä muutoksenhaun määräaika. Oikeusasiamiehen tehtävänä on kuitenkin edistää yleistä tietoisuutta ja ymmärrystä ihmisoikeuksista, niiden suojelumekanismeista ja oikeusasiamiehen toiminnasta. Näin ollen oikeusasiamies voi neuvoa henkilöä loukattujen oikeuksien suojelumekanismeista kussakin yksittäisessä asiassa.

Jokainen henkilö, joka katsoo, että hänen ihmisoikeuksiaan on loukattu, voi kansalaisuudestaan riippumatta tehdä valituksen oikeusasiamiehelle.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä valvotteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Laeista, joilla monikansallisia eurooppalaisia yrityksiä veloitetaan ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja yritysten toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten, ei ole tietoa.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Kelpoisuus valtion rahoittaman oikeusavun saamiseen riippuu asian luokasta ja henkilön asemasta. Oikeusapu käsittää oikeudellisen neuvonnan, oikeudenkäyntiasiakirjojen laatimisen tuomioistuimelle ja oikeusavun suullisessa käsittelyssä. Henkilö, joka on riita-asian asianosainen, vapautetaan valtion talousarvion maksettavista oikeudenkäyntikuluista. Tuomioistuimen on tarjottava valtion rahoittamia käännöspalveluja, jos henkilö ei puhu oikeudenkäyntikieltä.

Riita-asioissa (lukuun ottamatta laissa säädettyjä poikkeuksia) ja hallinnollisissa asioissa, joissa riitautetaan lapsen oikeuksien ja oikeudellisten etujen suojaamiseen liittyvä perhetuomioistuimen päätös, Latviassa laillisesti asuvalla henkilöllä on oikeus oikeusapuun, jos hän on saanut pienituloisen tai tarpeessa olevan henkilön aseman paikallishallinnon sosiaalipalveluista, jos hän on erityistilanteessa – eli hänen olosuhteensa ja taloudellinen tilanteensa

ovat ennalta-arvaamattomista ja hänen oman vaikutusvaltansa ulkopuolella olevista syistä sellaisia, ettei hän voi varmistaa oikeuksiensa suojelua –, tai jos hän on täysin riippuvainen valtiosta tai paikallishallinnosta.

EU-maassa asuvalla henkilöllä on oikeus saada oikeusapua rajat ylittävissä riita-asioissa, jos hänen erityiset olosuhteensa ja tulotasonsa estävät häntä suojelemasta oikeuksiaan.

Muut henkilöt (myös EU:n ulkopuolella asuvat henkilöt) ovat oikeutettuja oikeusapuun Latvian kansainvälisten sitoumusten mukaisesti ja jos heidän erityiset olosuhteensa ja tulotasonsa estävät heitä suojelemasta oikeuksiaan.

Riita-asioissa, joita henkilöt ajavat yksin tai asianajajan avustamana (eli taloustuomioistuimen toimivaltaan kuuluvissa sopimusoikeuteen perustuvissa riita-asioissa, jos saatavan määrä on yli 150 000 euroa, ja asioissa, jotka koskevat liikesalaisuuksien suojelua laittomalta hankinnalta, käytöltä ja paljastamiselta), henkilöllä on oikeus saada oikeusapua, jos hänen tulonsa eivät ylitä Latvian vähimmäiskuukausipalkkaa, jos hänen taloudellinen tilanteensa antaa hänelle helppoisuuden saada oikeusapua ja jos hän on maksanut oikeusavun tarjoamisesta perittävän maksun.

Hallinnollisissa asioissa oikeusavun myöntää tuomioistuin (tuomari) henkilön pyynnöstä ottaen huomioon asian monimutkaisuuden ja henkilön taloudellisen tilanteen.

Rikosoikeudellisissa menettelyissä oikeusavun myöntää rikosoikeudellista menettelyä johtava henkilö (tutkija, syyttäjä tai tuomari). Oikeusapua tarjotaan pyynnöstä henkilöille, joilla on oikeus puolustukseen, ja uhreille laissa säädetyissä tapauksissa.

Lisätietoja on saatavissa oikeushallinnon verkkosivuilta:

 [Infografiikka – valtion tarjoama oikeusapu eri asialuokissa](#) (LV)

 [Tietoja – valtion takaama oikeusapu](#) (EN)

 [Yleiskatsaus – valtion tarjoama oikeusapu](#) (EN)

 [Oikeusapu rajat ylittävissä riita-asioissa](#) (EN)

Päivitetty viimeksi: 12/02/2024

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Malta

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Ihmisoikeusloukkauksen uhrilla on oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi riippumatta siitä, liittyykö loukkaus yritystoimintaan vai ei.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Erillisiä vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä ei ole. Kaikkia ihmisoikeusloukkauksia käsitellään samalla tavoin.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Lainsäädäntö on alueellista. Oikeuspaikka määräytyy kansainvälisen yksityisoikeuden perusteella, paitsi jos osapuolten välillä on sopimus, joka estää sovellettavan lain valinnan.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Maltan perustuslain 64A §:n ja oikeusasiamiehestä annetun lain mukaan oikeusasiamiehen tehtävänä on "tutkia kaikki hallituksen, tai laissa säädetyn viranomaisen, elimen tai muun henkilön (mukaan lukien tämän perustuslain nojalla perustetut viranomaiset, elimet ja laitokset) toteuttamat tai niiden puolesta toteutetut toimet, joiden tarkoituksena on niiden hallinnollisten tehtävien hoitaminen".

Oikeusasiamieslain 12 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen toimivalta rajoittuu sellaisten kantelujen tutkimiseen, jotka koskevat:

"a) hallitusta, mukaan lukien ministeriöt ja muut viranomaiset, ministerit ja valtiositeerit, virkamiehet ja edellä mainittujen viranomaisten työntekijät;

b) lakisääteistä elintä ja muuta yhteisöä tai elintä, jossa hallituksella tai yhdellä tai useammalla edellä mainituista elimistä taikka niiden muodostamalla yhteenliittymällä on määräysvallan tuova omistussuus tai tosiasiallinen määräysvalta, mukaan lukien tällaisen elimen tai yhteisön tai siinä määräysvaltaa käyttävän elimen johtaja, jäsen, päällikkö tai muu virkamies; ja

c) kunnanvaltuustoja ja niiden lautakuntia, kunnanjohtajia, kunnanvaltuutettuja ja kunnanvaltuustojen työntekijöitä."

Oikeusasiamiehellä ei ole erityistä virallista toimivaltaa tutkia tapauksia, joissa on kyse perusoikeuksien loukkaamisesta tai niiden vaarantumisesta, tai tarjota tällaisissa tapauksissa oikeussuojakeinoja taikka edistää tai turvata kansalaisten perusoikeuksia.

Oikeusasiamieslain 22 §:n 1 momentissa säädetyt tehtävät on kuitenkin määritetty niin laajasti, että oikeusasiamies voi rajoituksetta toimia ihmisoikeuksien alalla seuraavin tavoin:

tutkimalla kanteluja, joihin liittyy ihmisoikeuksiin liittyvä osatekijä

kiinnittämällä viranomaisten huomion kansalaisten oikeuksiin kohdistuviin uhiin

kun ihmisoikeuksia on rikottu, edistämällä tilanteen ratkaisemista suosittamalla asiaan oikeudenmukaista ja tulokSELLISTA ratkaisua tuomioistuinmenettelyjen välttämiseksi.

Oikeusasiamiehen toimivalta ulottuu kansalaisuudesta tai alkuperästä riippumatta kaikkiin henkilöihin, jotka kokevat ihmisoikeuksiaan loukatun, kunhan kantelun asiasisältö koskee kyseisen henkilön henkilökohtaista etua. Henkilö voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvat viranomaiset ja elimet ovat velvollisia suojelemaan ihmisoikeuksia ja varmistamaan niiden kunnioittamisen. Oikeusasiamiehen toimivalta rajoittuu julkishallintoon, mutta voidaan katsoa, että yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhrin oikeuksia on loukattu, koska kyseinen viranomainen tai elin ei ole antanut hänelle suojaa, johon hänellä on oikeus.

Oikeusasiamies voi tutkia tapauksen, vaikka kantelun tekijä ei olisi EU:n kansalainen tai EU:ssa asuva, kunhan kantelun asiasisältö kuuluu oikeusasiamiehen toimivaltaan. Jos kantelun asiasisältö kuuluu oikeusasiamiehen tai muun paikallisen viranomaisen tai sääntelyviranomaisen toimivaltaan, lain tarjoama suoja koskee kaikkia uhreja.

Oikeusasiamiehen toimivalta ei näin ollen riipu tapauksen asiasisällöstä tai siitä, asuuko uhri Maltalla, vaan oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluu viranomaisen väitetty laiminlyönti.

Maltassa on myös muita (esim. työsuojeluun ja ympäristönsuojeluun liittyviä) julkisia elimiä, kuten työllisyys- ja työmarkkinasuhdevirasto, ympäristö- ja luonnonvaravirasto, rahoituspalvelujen välittäjä ja kansallinen tasa-arvolautakunta. Kansallinen tasa-arvolautakunta voi tutkia syrjintää ja seksuaalista häirintää ainoastaan, jos ne ovat tapahtuneet Maltassa.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Malta ei velvoita monikansallisia eurooppalaisia yrityksiä ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja yritystoiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten. Sovittelu on Maltassa käytössä perhetuomioistuimen ja vuokrasääntelylautakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa?

Jos olet Maltan lain 539 luvun (laki rikoksen uhreista) 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen uhri tai Maltan lain 581 luvussa (laki sukupuolten tasa-arvosta ja perheväkivallasta) tarkoitetun perheväkivallan uhri, sinulla on oikeus saada oikeusapua. Kun tuomioistuin on päättänyt oikeusavun myöntämisestä, sinulla on oikeus saada oikeudellista neuvontaa ja asianajaja edustajaksesi tuomioistuimeen. Oikeudenkäyntikulut ja asianajajan palkkiot korvataan. Vaikka et olisi EU:n kansalainen, mutta sinulla on oikeudellinen asema Maltassa, sinulla on oikeus oikeusapuun. Samoin jos olet EU:n ulkopuolella asuva EU:n kansalainen, sinulla on oikeus saada oikeusapua Maltassa sijaitsevassa tuomioistuimessa.

Päivitetty viimeksi: 04/05/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Itävalta

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Kansainvälinen toimivalta määräytyy suurelta osin Bryssel I a -asetuksen (a¹ [asetus \(EU\) N:o 1215/2012](#)) mukaan, kuten muissakin jäsenvaltioissa. Vaatimuksen esittäminen on sen vuoksi mahdollista etenkin silloin, kun yrityksen (tai sivuliikkeen) kotipaikka on Itävallassa, riippumatta kantajan asuinpaikasta ja/tai kansalaisuudesta. Muita toimivallan perusteita mainitaan esimerkiksi asetuksen 7 artiklassa. Perusteena voi mahdollisesti olla paikkakunta, jossa vahinko sattui tai jossa sopimukseen perustuva velvoite olisi ollut täytettävä.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevassa Itävallan laissa ei ole erityisiä säännöksiä vakavista ihmisoikeusloukkauksista. Jos vakava ihmisoikeusloukkaus kuitenkin johtaa lailla suojatun henkilökohtaisen oikeuden loukkaukseen, voi kyseeseen tulla sopimussuhteen ulkopuolinen yleinen vastuu. Esimerkiksi henkilö, joka tahallaan tai tuottamuksesta loukkaa laittomasti toisen henkilön fyysistä koskemattomuutta, terveyttä, vapautta, omaisuutta tai muuta oikeutta, on velvollinen maksamaan korvausta. Fyysistä koskemattomuutta tai henkeä, terveyttä, vapautta, omaisuutta tai muita oikeuksia koskevista loukkauksista ei vastaa vain vahingon välittömästi aiheuttanut henkilö vaan myös jokainen, joka on aiheuttanut riskin mutta ei ole ryhtynyt tarpeellisiin ja kohtuullisiin toimenpiteisiin kolmansille osapuolille aiheutuvien vahinkojen estämiseksi (liikenteen turvaamisvelvoite).

Rikosoikeuden näkökulmasta myös vakavat ihmisoikeusloukkaukset kuuluvat yleisten rikosten piiriin.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Ks. jäljempänä oleva 4 jakso.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Kansainvälinen toimivalta määräytyy suurelta osin Bryssel I a -asetuksen (a¹ [asetus \(EU\) N:o 1215/2012](#)) mukaan, kuten muissakin jäsenvaltioissa. Vaatimuksen esittäminen on sen vuoksi mahdollista etenkin silloin, kun yrityksen (tai sivuliikkeen) kotipaikka on Itävallassa, riippumatta kantajan asuinpaikasta ja/tai kansalaisuudesta. Muita toimivallan perusteita mainitaan esimerkiksi asetuksen 7 artiklassa. Perusteena voi mahdollisesti olla paikkakunta, jossa vahinko sattui tai jossa sopimukseen perustuva velvoite olisi ollut täytettävä.

Mikäli Bryssel I a -asetusta tai vuoden 2007 Luganon yleissopimusta (tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla tehty yleissopimus) ei sovelleta, tuomioistuimen toimivaltaa koskevan lain (*Jurisdiktionsnorm* - JN) 27 a §:n mukaista kansainvälistä toimivaltaa sovelletaan aina, kun itävaltalaisella tuomioistuimella on alueellinen toimivalta. JN:n 92 a §:n mukaisena vahingon aiheuttamisen oikeuspaikkana otetaan kuitenkin huomioon vain se paikka, jossa vahinkoa aiheuttanut menettely tapahtui. Tapauksesta riippuen muutkin oikeuspaikat voisivat kuitenkin tulla kyseeseen, esimerkiksi JN:n 88 §:n mukainen sopimuksen täyttämipaikka tai JN:n 99 §:n mukainen omaisuuden sijaintipaikan oikeuspaikka.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta? 6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Oikeusavun myöntämisen edellytyksenä ei ole Itävallan kansalaisuus eikä unionin kansalaisuus.

Oikeusavulla pyritään varmistamaan, että kaikki asianomaiset voivat henkilökohtaisesta taloudellisesta tilanteestaan riippumatta vaatia oikeuksiaan siviilituomioistuimessa tai puolustaa oikeuksiaan tuomioistuimessa. Riita-asian käsittelyyn liittyvät kulut eivät saisi olla esteenä vaateiden täytäntöönpanolle tai puolustukselle silloinkaan, kun henkilöllä ei ole käytössään riittävästi omia varoja. Myöntämällä oikeusapua on näin ollen tarkoitus poistaa henkilökohtaisesta taloudellisesta tilanteesta johtuvaa eriarvoisuutta ja toteuttaa tasa-arvoperiaatteen lisäksi myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaista oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa vapaasti ja esteettä sekä taata kaikille yhtäläinen vireillepano-oikeus. Toinen asianosainen vapautetaan oikeusavun myöntämisellä kuitenkin väliaikaisesti velvollisuudesta maksaa omat oikeudenkäyntikulunsa. Vastapuolelle tätä väliaikaista vapautusta kuluista ei myönnetä.

Tuomioistuin myöntää oikeusapua asianosaiselle vain silloin, jos tiettyyn menettelyyn osallistuminen muutoin heikentäisi hänen perustoimeentuloaan. Jotta oikeusapua voidaan antaa, hakijan kanne tai valitus ei saa olla selkeästi vilpillisessä mielessä tehty eikä perustetun.

Perustoimeentulolla tarkoitetaan varoja, jotka asianosainen tarvitsee tavallista elämää varten itselleen ja huollettavilleen. Perustoimeentuloksi katsottava määrä on "vaatimattoman" ja "kohtuullisen" toimeentulon välimaastossa. Se sijoittuu palkansaaajien tilastollisen keskiansion ja vähimmäistoimeentulon edellyttämän määrän välille. Kansainvälisissä tapauksissa on arvioitava asuinpaikan olosuhteiden mukaan, mikä on tarpeen tavallista elämää varten. Itävallan siviili prosessilain (*Zivilprozessordnung, ZPO*) 64 §:ssä luetaan oikeusapuna myönnettävät helpotukset.

Ulkomaisille kantajille voidaan ZPO:n 57 §:n mukaan määrätä tietyin edellytyksin vakuus, eli heidän on annettava vastaajalle tämän pyynnöstä vakuus oikeudenkäyntikuluja varten. Monissa kahdenvälisissä sopimuksissa määrätään kuitenkin tällaisen vakuuden soveltamatta jättämisestä. Kantaja voidaan myös vapauttaa oikeudenkäyntikuluja koskevan vakuuden antamisesta oikeusavun puitteissa (ZPO:n 64 §:n 1 momentin 2 kohta).
Itävallan tekemät kahdenväliset sopimukset ovat saatavilla Eurooppa-asioista ja kansainvälisistä asioista vastaavan ministeriön verkkosivuilla [📄 Bilaterale Staatsverträge – BMEIA, Außenministerium Österreich](#).

Päivitetty viimeksi: 07/02/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Portugal

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Yritystoimintaan liittyvissä ihmisoikeusloukkauksissa oikeusturvaa tarjoavat tuomioistuimet, jotka ovat toimivaltaisia riita-, rikos-, hallinto- tai työoikeudellisissa asioissa, sen mukaan, minkä tyyppisestä loukkauksesta on kyse. Oikeusturvaa voi saada nostamalla kanteen tai ilmoittamalla loukkauksesta rikostutkintaelimille tai syyttäjälle (*Ministério Público*). Kanteessa vastaajaa voidaan vaatia toimittamaan tai tekemään jotakin, pidättämään lainvastaisesta teosta tai sallimaan jonkin tietyn teon tai maksamaan korvausta vastaajan aiheuttamasta vahingosta tai henkisestä kärsimyksestä. Portugalin rikoslaissa (*Código Penal*) säädetään oikeushenkilöiden vahingonkorvausvastuusta tiettyjen rikosten ja olosuhteiden yhteydessä.

Korvauksen saamista koskevia menettelyjä säännellään riita-, rikos-, hallinto- ja työoikeudellisia asioita koskevassa prosessioikeudessa.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksien tai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Erillisiä vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia kansallisia sääntöjä ei ole. Arvio loukkauksen vakavuudesta otetaan kuitenkin huomioon, kun määritetään sovellettavaa seuraamusta ja sen kestoa tai määrää, jos kyseessä on rikos tai hallinnollinen rikkomus. Sama koskee ympäristörikoksia ja vakavaa työvoiman hyväksikäyttöä.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Portugalin siviililain mukaan sovelletaan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12. joulukuuta 2012 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1215/2012 (ns. uudelleenlaadittu Bryssel I -asetus) ja Luganon yleissopimusta.

Asetuksen (EU) N:o 1215/2012 mukaan kanne sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka EU-maassa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon EU-maan tuomioistuimessa. Yhtiön (tai muun oikeushenkilön) kotipaikaksi katsotaan paikkakunta, missä sillä on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai pääasiallinen toimipaikka. Tiettyjä asioita varten annetaan kuitenkin toimivaltaa koskevia erityissääntöjä. Esimerkiksi sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa toimivalta on sen paikkakunnan tuomioistuimella, missä vahinko sattui tai saattaa sattua. Tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehdyssä yleissopimuksessa (Luganon yleissopimuksessa) vahvistetaan samanlaiset säännöt.

Jos yrityksen kotipaikka ei ole Euroopan unionissa eikä Luganon yleissopimuksen osapuolena olevassa maassa, Portugalin tuomioistuinten toimivalta saatetaan johtaa Portugalin siviiliprosessilaista. Näin on siinä tapauksessa, jos oikeutta, johon vedotaan, ei voida saattaa voimaan muutoin kuin Portugalin tuomioistuimessa nostetulla kanteella (esim. koska yhdistämällä kansainvälistä toimivaltaa koskevat eri maiden säännöt päädytään siihen, ettei yhdelläkään tuomioistuimella ole toimivaltaa käsitellä riita-asiaa). Sama koskee tilannetta, jossa kantajan on erittäin vaikeaa nostaa kanne ulkomailla ja riidan kohteen ja Portugalin oikeusjärjestelmän välillä on merkittävä henkilökohtainen tai tosiasiallinen liittymä.

Rikosoikeudellisissa asioissa sovelletaan rikoslaista peräisin olevia toimivaltasääntöjä. Voimassa olevan yleissäännön mukaisesti Portugalin alueella taikka portugalilaisella aluksella tai lentokoneessa tehtyihin tekoihin sovelletaan siis rikoksentekijän kansallisuudesta riippumatta Portugalin rikoslakia, ellei kansainvälisessä sopimuksessa tai yleissopimuksessa edellytetä muuta. Lisäksi Portugalin rikoslakia voidaan tietyin edellytyksin soveltaa Portugalin alueen ulkopuolella tehtyihin tekoihin tai kun kyse on tietyistä rikoksista, ellei kansainvälisessä sopimuksessa tai yleissopimuksessa edellytetä muuta. Kun kyse on Portugalin alueen ulkopuolella tehdyistä rikoksista, joihin on osallistunut oikeushenkilöitä, Portugalin lakia sovelletaan ainoastaan siinä tapauksessa, että teot on tehnyt oikeushenkilö, jonka sääntömääräinen kotipaikka on Portugalin alueella, tai ne on tehty tällaista oikeushenkilöä vastaan siitä riippumatta, onko uhri Euroopan unionin kansalainen tai asuuko hän unionissa.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeuksien valvontaviranomaiset auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Ainoastaan tapauksissa, joissa on kyse kansallisten lakien rikkomisesta Portugalin alueella, tutkintaan voivat osallistua seuraavat viranomaiset: oikeusasiamies, tasa-arvoelimet (työelämän tasa-arvoa edistävä lautakunta [*Comissão para a Igualdade no Trabalho e no Emprego* – [📄 CITE](#)] sekä aktiivista kansalaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa edistävä lautakunta [*Comissão para a Cidadania e Igualdade de Género* – [📄 CIG](#)]), työsuojeluviranomainen (*Autoridade para as Condições do Trabalho* – [📄 ACT](#)) ja ympäristövalvontaviranomainen (*Inspecção-Geral da Agricultura, do Mar, do Ambiente e do Ordenamento Território* – [📄 IGAMAOT](#)). Sillä seikalla, onko uhri Euroopan unionin kansalainen tai asuuko hän unionissa, ei ole merkitystä edellä mainittujen viranomaisten toiminnan kannalta, jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Laissa ei veloiteta tällaisten raporttien julkistamiseen. Monikansallisille yrityksille suunnattujen OECD:n toimintaohjeiden kansallinen yhteyselin (*National Contact Point*) tarjoaa kuitenkin tuomioistuimen ulkopuolista sovittelua sellaisten yrityksiä vastaan esitettyjen valitusten ratkaisemiseksi, jotka koskevat toimintaohjeiden noudattamatta jättämisestä. Portugalissa yhteyselimen tehtävistä vastaavat koordinoitusti Portugalin talousministeriöön kuuluva taloustoimien osasto (*Direção-Geral das Atividades Económicas* – DGAE) ja Portugalin investointi- ja ulkomaankaupan virasto (*Agência para o Investimento e Comércio Externo de Portugal* – AICEP Portugal Global). Yksilöt ja organisaatiot, jotka katsovat, ettei monikansallisen yrityksen toiminta ole OECD:n toimintaohjeiden mukaista, voivat siis tehdä virallisen valituksen yrityksen toimintamaan kansalliselle yhteyselimelle. Lisätietoja on [📄 taloustoimien osaston verkkosivustolla](#), muun muassa kansallisen yhteyselimen vuosikertomus OECD:n toimintaohjeiden täytäntöönpanosta.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Rikosprosessilaissa (*Código de Processo Penal*) tarkoitetaan sen 67-A §:n mukaan

"a) uhrilla

i) luonnollista henkilöä, joka on kärsinyt rikollisesta teosta tai laiminlyönnistä suoraan johtuvaa vahinkoa, muun muassa ruumiillista, psyykkistä, emotionaalista tai henkistä vahinkoa tai omaisuusvahinkoa;

ii) henkirikoksen takia kuolleen henkilön perheenjäseniä, joille on aiheutunut henkilön kuolemasta vahinkoa;

b) erityisen haavoittuvalla uhrilla rikoksen uhrina, joka on muun muassa ikänsä, terveydentilansa tai vammansa vuoksi erityisen haavoittuva, samoin kuin sen vuoksi, että uhriksi joutumisen tyyppi, taso ja kesto ovat aiheuttaneet vahinkoa, jolla on vakavia seurauksia uhrin psyykkiselle hyvinvoinnille tai tämän edellytyksille integroitua yhteiskuntaan;

c) perheenjäsenellä uhrin avio- tai avopuolisoa, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevia uhrin sukulaisia ja sisaruksia sekä henkilöitä, jotka ovat taloudellisesti riippuvaisia uhrista;

d) lapsella alle 18-vuotiaasta henkilöä."

Yksi uhrien asemaa koskevan asetuksen mukaisista oikeuksista on oikeusapu. Asetus vahvistettiin 4. syyskuuta 2015 annetulla lailla nro 130/2015, ja oikeusavusta säädetään 29. heinäkuuta 2004 annetussa laissa nro 34/2004. Ks. Euroopan oikeusportaalin [oikeusapua käsittelevä sivu](#).

Päivitetty viimeksi: 07/04/2024

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Romania

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Ihmisoikeuksiin liittyvä oikeusturva taataan kansallisissa tuomioistuimissa sen mukaan, mitä asiaa kyseisen oikeuden loukkaamiseen johtanut teko koskee. Yritystoiminnasta voi aiheutua tilanteita, jotka johtavat ihmisoikeusloukkauksiin yksityis- tai rikosoikeudellisissa asioissa. Tällöin vahinkoa kärsinyt henkilö voi tapauksen erityispiirteiden ja oikeuden loukkaamiseen johtaneen teon luonteen mukaan ryhtyä oikeustoimiin tai tehdä kantelun tutkintaelimille eli poliisille tai syyttäjänvirastolle.

Tällaisen suojelun perusteella voidaan korvata aineellisia ja/tai aineettomia vahinkoja, jos todetaan, että yrityksen toiminta tai käytännöt ovat johtaneet ihmisoikeusloukkaukseen.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin tai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Erilaiset yritystoimintaan liittyvät ihmisoikeusloukkaukset johtavat yksityisoikeudelliseen, hallinnolliseen tai kurinpidolliseen vastuuseen.

Ympäristörikoksista säädetään sekä erityislainsäädännössä (esim. ympäristönsuojelusta annettu kiireellinen asetus nro 195/2005) että rikoslaissa yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien rikosten yhteydessä (mm. tautien leviäminen eläimiin tai kasveihin, veden saastuminen, myrkyllisten tuotteiden tai aineiden laitton kauppa, ydinmateriaalien tai muiden radioaktiivisten aineiden, räjähteiden tai rajoitettujen räjähteiden lähtöaineiden järjestelmän noudattamatta jättäminen).

Vakava työvoiman hyväksikäyttö voi olla rikoslain rikkomista (esim. orjuus, ihmiskauppa, lapsikauppa, pakotytö, paritus prostituution tai muun sukupuolisen teon yhteydessä, hyväksikäytetyn henkilön palvelujen käyttö) tai työlaissa säädettyjen rikosoikeudellisten sääntöjen rikkomista.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

A. Yksityisoikeuden ala

Kansainvälisistä yksityisoikeudellisista menettelyistä säädetään siviiliprosessilain VII kirjassa, joka on asiassa keskeinen oikeuskäytäntö. Sitä sovelletaan yksityisoikeudellisiin menettelyihin, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia, ellei kansainvälisissä sopimuksissa, joissa Romania on osapuolena, toisin määrätä EU:n oikeuden tai erityislainsäädännön nojalla.

Oikeuskäytännön mukainen Romanian tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta perustuu siihen, että vastaajan päätoimipaikka – tai jos sellaista ei ole, sivutoimipaikka tai liikepääoma – on Romaniassa kanteen nostamispäivänä.

Osapuolet voivat lisäksi sopia oikeuspaikan valintaa koskevassa sopimuksessa, että Romanian tuomioistuimet ovat toimivaltaisia ratkaisemaan riita-asioita, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia.

Romanian tuomioistuimilla on yksinomainen toimivalta käsitellä tiettyjä aineellisiin vahinkoihin liittyviä kanteita. Sellaisia ovat esimerkiksi riita-asiat, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia ja jotka koskevat

Romaniassa sijaitsevaa kiinteistöä

sellaisten kuluttajien kanssa tehtyjä sopimuksia, joiden kotipaikka tai vakainainen asuinpaikka on Romaniassa ja jotka liittyvät päivittäisiin kuluttajapalveluihin, jotka on tarkoitettu kuluttajan henkilökohtaiseen tai perheikäyttöön ja jotka eivät liity kuluttajan ammatilliseen toimintaan tai liiketoimintaan, jos palveluntarjoaja on saanut tilauksen Romaniassa

Romaniassa sopimuksen tekemistä edelsi tarjous tai ilmoitus ja kuluttaja toteutti kaikki sopimuksen tekemisen edellyttämät toimet.

Lisäksi – oikeuskäytännön säännöistä poiketen – kantaja voi valita Romanian tuomioistuimet (ensisijainen tuomiovalta) riita-asioissa, joissa

paikka, jossa sopimusvelvoite syntyi tai oli määrä täyttää vaikka vain osittainkin, sijaitsee Romaniassa

paikka, jossa sopimuksenulkoisten velvoitteiden perustana oleva oikeustoimi on tehty tai jossa tällaisella toimella on oikeusvaikutuksia, on Romaniassa rautatie- tai maantiesema, satama tai lentoasema, jossa kuljetettavat matkustajat nousevat liikennevälineeseen tai poistuvat sieltä tai jossa kuljetettavaa rahtia lastataan tai puretaan, sijaitsee Romaniassa

vakuutettu omaisuus tai paikka, jossa vakuutustapahtuma sattui, on Romaniassa.

Romanian tuomioistuimet ovat toimivaltaisia käsittelemään myös seuraavia asioita:

tapaukset, jotka koskevat sellaisen henkilön teollis- ja tekijänoikeuksien rajatylittävää suojelua, jonka kotipaikka on Romaniassa ja joka on Romanian kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö, oikeuspaikkasopimuksen mukaisesti

ulkomaalaisten väliset tapaukset, jos asianomaiset ovat nimenomaisesti suostuneet tällaiseen ja jos oikeudelliset suhteet koskevat heidän oikeuksiaan suhteessa romanialaisten henkilöiden omaisuuteen tai etuihin

merellä tapahtuvia tai ilma-alusten törmäyksiä koskevat tapaukset sekä tapaukset, jotka koskevat henkilöiden avustamista tai henkilöiden tai tavaroiden pelastamista aavalla merellä tai alueella, joka ei kuulu minkään maan suvereniteettiin, tietyin edellytyksin

tapaukset, jotka koskevat yksityisoikeudellista vastuuta Romaniasta peräisin olevien tuotteiden aiheuttamista vahingoista **riippumatta uhrin kansalaisuudesta, onnettomuuspaikasta tai vahingon tapahtumapaikasta.**

Ulkomaalaisen asemasta kansainvälisissä yksityisoikeudellisissa menettelyissä voidaan todeta, että ulkomaalaisilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä on lainsäädännön mukaan samat menettelylliset oikeudet ja velvollisuudet Romanian tuomioistuimissa kuin Romanian kansalaisilla ja romanialaisilla oikeushenkilöillä.

Lisätietoja on saatavilla [☞ täältä](#).

B. Rikosoikeuden ala

Rikoslain 9 §:ssä, luettuna yhdessä 12 §:n kanssa, säädetään, että jollei kansainvälisessä sopimuksessa, jonka osapuoli Romania on, toisin määrätä, Romanian rikoslakia sovelletaan Romanian alueen ulkopuolella tehtyihin tekoihin rikosoikeudessa säädetyn persoonallisuusperiaatteen perusteella (rikoslain 9 §). Sillä ei ole merkitystä, onko vahingon kärsinyt osapuoli ulkomaalainen, Romanian kansalainen vai kansalaisuudeton henkilö tai ovatko kyseiset henkilöt Romanian alueella, jos tekijä on romanialainen oikeushenkilö ja teosta Romanian lainsäädännössä säädetty rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus tai yli kymmenen vuoden vankeusrangaistus (vaikka tekoa ei olisi säädetty rikokseksi sen maan lainsäädännössä, jossa teko on tehty) – jos muista seuraamuksista säädetään, tekoa on pidettävä rangaistavana myös sen maan rikoslainsäädännössä, jossa se on tehty (kaksoisrangaistavuus), tai teko on pitänyt tehdä paikassa, joka ei kuulu minkään maan lainkäyttövaltaan. Syyte voidaan nostaa, kun sille on saatu lupa sen muutoksenhakutuomioistuimen yhteydessä toimivan syyttäjänviraston valtakunnansyyttäjältä, jonka alueellinen toimivalta koskee edellä mainittua syyttäjänvirastoa, tai tapauksen mukaan korkeimman oikeuden yhteydessä toimivan syyttäjänviraston yleiseltä syyttäjältä.

On huomattava, että rikos katsotaan tehdyksi Romanian alueella myös silloin, kun teko, yllyttäminen tai avunanto on tapahtunut tai rikosyhtö on saatu osittainkin kyseisellä alueella, Romanian lipun alla purjehtivalla aluksella tai Romaniassa rekisteröidyssä ilma-aluksessa. Näissä tapauksissa sovelletaan Romanian rikosoikeutta alueperiaatteen mukaisesti.

Rikostuomioistuinten toimivallasta Romanian alueen ulkopuolella tehtyjen rikosten osalta voidaan todeta, että rikosprosessilaissa (42 §) säädetään, että Romanian alueen ulkopuolella tehdyt rikokset käsitellään tuomioistuimissa, jotka ovat toimivaltaisia syytettynä olevan oikeushenkilön sääntömääräisen kotipaikan suhteen. Jos syytetyllä ei ole kotipaikkaa Romaniassa ja rikos kuuluu alioikeuden toimivaltaan, asia käsitellään Bukarestin toisen piirikunnan alioikeudessa. Muissa tapauksissa asia käsitellään tuomioistuimissa, joka on toimivaltainen asian tai Bukarestista kotoisin olevan henkilön aseman mukaan, ellei laissa toisin säädetä.

Kun on kyse rikoksista, joiden osalta syytteen nostaminen edellyttää, että vahinkoa kärsinyt henkilö tekee asiasta ensin rikosilmoituksen, rikosilmoitus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona vahinkoa kärsinyt sai tiedon teosta.

Lisätietoja on saatavilla [☞ täältä](#), [☞ täältä](#) ja [☞ täältä](#).

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Oikeusasiamieslaitoksen (*Instituția Avocatul Poporului*) organisaatiosta ja toiminnasta 13. maaliskuuta 1997 annetun lain nro 35 1 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen tarkoituksena on suojella luonnollisten henkilöiden oikeuksia ja vapauksia heidän suhteissaan viranomaisiin. Näin ollen oikeusasiamiehellä ei ole valtuuksia puuttua liiketoimintaan liittyviin ihmisoikeusloukkauksiin.

Romaniassa toimiva Euroopan kuluttajakeskus (ECC Romania) voi vastaanottaa EU:ssa toimivia yrityksiä vastaan tehtyjä kuluttajien valituksia vain, jos kyseiset kuluttajat asuvat jossakin EU-maassa (tai Norjassa tai Islannissa) tai ovat kyseisen maan kansalaisia ja jos asiassa sovelletaan EU:n lainsäädäntöä. Romaniassa toimivat työsuojeluviranomainen (*Inspekția Muncii*), vammaisten henkilöiden oikeuksista, lapsista ja adoptioista vastaava kansallinen viranomainen (*Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adoptii*), kansallinen tasa-arvovirasto (*Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați*), kansallinen ympäristövirasto (*Garda Națională de Mediu*), kansallinen kuluttajansuojaviranomainen (*Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului*) ja viestinnän alan kansallinen sääntely- ja hallintoviranomainen (*Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, ANCOM*) ovat viranomaisia, joilla ei ole toimivaltaa rajatylittävissä asioissa.

Lisätietoja on saatavilla [☞ täältä](#) ja [☞ täältä](#).

5. Maaanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Romaniassa ei ole säädetty sitovista sovittelujärjestelmistä monikansallisten eurooppalaisten yritysten toiminnasta johtuvia ihmisoikeusloukkauksia varten, mutta sovittelu on osapuolten valinnan mukaan mahdollista. Henkilö, jonka oikeuksia on loukattu, voi näin ollen turvautua yleisen oikeuskäytännön mukaiseen oikeussuojaan siviili- tai rikostuomioistuimissa loukatun oikeuden luonteesta riippuen, tai osapuolet voivat sopia käyttävänsä sovittelijan palveluja. Sovittelijan ammatista säädetään sovittelusta ja sovittelijan ammatin järjestämisestä annetulla lailla nro 192/2006.

Lisäksi kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisestä vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta annetulla asetuksella nro 38/2015 luodaan oikeudellinen kehys. Sen avulla kuluttajat voivat vapaaehtoisesti jättää ammattihenkilöä tai yritystä koskevia vaateita vaihtoehtoisia riidanratkaisumenettelyjä soveltaville elimille riippumattomasti, puolueettomasti, avoimesti, tehokkaasti, oikea-aikaisesti ja oikeudenmukaisesti korkeatasoisen kuluttajansuojan ja markkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi.

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Oikeusavun saanti on Romanian lainsäädännössä tunnustettu ja taattu oikeus. Tämä oikeus perustuu yleismaailmallisen puolustuksen käsitteeseen, ja se tunnustetaan kaikille henkilöille heidän asuinpaikastaan tai kansalaisuudestaan riippumatta seuraavasti:

1. Yksityisoikeudellisissa asioissa julkisesta oikeusavusta yksityisoikeudellisissa asioissa annetun hallituksen kiireellisen asetuksen nro 51/2008 nojalla:

a) EU:n kansalaiset: kaikissa tapauksissa, joissa julkista oikeusapua hakee tuomioistuimissa tai muissa oikeudellista toimivaltaa käyttävissä Romanian viranomaisissa luonnollinen henkilö, jonka **kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka on Romaniassa tai muussa EU-maassa** (hallituksen kiireellisen asetuksen nro 51/2008 2 §)

b) muut kuin EU:n kansalaiset ja kansalaisuudettomat henkilöt: jos hakemuksen jättää luonnollinen henkilö, jolla ei ole kotipaikkaa tai vakinaista asuinpaikkaa Romanian tai muun EU-maan alueella, mikäli Romanian ja sen maan, jonka kansalainen hakija on tai jonka alueella hakija asuu, välillä on tehty järjestely, joka sisältää säännöksiä kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamisesta (hallituksen kiireellisen asetuksen nro 51/2008 21 §:n 1 momentti).

Lisäksi siviiliprosessilain **1084 §:n** 2 momentin mukaan *ulkomaan kansalaisilla on Romanian tuomioistuimissa kansainvälisissä yksityisoikeudellisissa menettelyissä oikeus vapautuksiin ja alennuksiin maksuista ja muista menettelykustannuksista. Heillä on myös oikeus maksuttomaan oikeusapuun samassa laajuudessa ja samoin edellytyksin kuin Romanian kansalaisilla edellyttäen, että hakijan kansalaisuus- tai asuinpaikkamaan kanssa noudatetaan vastavuoroisuutta.*

Näin ollen henkilö, jonka laillisia oikeuksia on loukattu, voi hakea oikeusapua, jos hänellä ei ole varaa maksaa menettelykustannuksia, kuten hallituksen kiireellisen asetuksen nro 51/2008 6 §:ssä säädetään. Julkista oikeusapua voidaan myöntää seuraavissa muodoissa:

a) *palkkioiden maksaminen edustamisesta, oikeusavusta ja tarvittaessa puolustuksesta, josta vastaa tuomioistuimen nimeämä tai henkilön valitsema asianajaja, oikeuden tai oikeutetun edun toteuttamiseksi tai suojaamiseksi tuomioistuimissa tai riidan estämiseksi, jäljempänä 'asianajajan tarjoama apu'*

- b) menettelyssä käytetyn asiantuntijan, kääntäjän tai tulkin palkkion maksaminen tuomioistuimen tai tuomiovaltaa käyttävän viranomaisen suostumuksella, jos tällaisen maksun suorittaminen kuuluu lain mukaan julkista oikeusapua hakevalle henkilölle
- c) haastemiehen palkkion maksaminen
- d) laissa säädetty oikeudenkäyntikustannusten maksamiseen liittyvät vapautukset, alennukset, erät tai lykkäykset, mukaan lukien täytäntöönpanovaiheessa maksettavat maksut.

Oikeus oikeusapuun ei ole kuitenkaan ehdoton oikeus. Oikeusapua hakevan henkilön on näytettävä toteen taloudellinen tilanteensa, jonka perusteella hänellä ei ole varaa maksaa valitsemansa asianajajan palveluista tai jonka perusteella hän ei voi vastata menettelykustannuksista, kuten leimaveroista, asiantuntijapalkkioista tai asiantuntijalausunnoista. Tässä yhteydessä hallituksen kiireellisen asetuksen nro 51/2008 16 §:n 1 momentissa säädetään, että *julkinen oikeusapu voidaan evätä, jos siihen on vedottu perusteettomasti, jos sen arvioidut kustannukset ovat suhteettomat oikeudellisen asian arvoon nähden ja jos julkista oikeusapua ei haeta oikeutetun edun puolustamiseksi tai jos oikeusapua haetaan yleisen tai perustuslaillisen järjestyksen vastaisen toimen toteuttamiseksi*.

Kyseisessä kiireellisessä asetuksessa tarkoitettua julkista oikeusapua annetaan siviili-, kauppa-, hallinto-, työ- ja sosiaaliturva-asioissa sekä muissa tapauksissa, rikosasioita lukuun ottamatta.

Rikosasioissa on pakollista antaa oikeusapua vahinkoa kärsineelle henkilölle, jos kyseinen henkilö tai siviiliasian kantaja on vajaakykyinen tai rajoitetusti toimintakykyinen (rikosprosessilain 93 §:n 4 momentin mukaisesti). Lisäksi 93 §:n 5 momentissa säädetään, että *jos lainkäyttöbelin katsoo, että vahinkoa kärsinyt osapuoli tai siviiliasian kantaja ei tietyistä syistä kykenisi puolustautumaan, tälle on järjestettävä tuomioistuimen nimeämä asianajaja*.

Tuomioistuimen leimaverosta annetun hallituksen kiireellisen asetuksen nro 80/2013, sellaisena kuin se on myöhemmin muutettuna, 29 §:n 1 momentin f kohdassa säädetään vapautuksesta veron maksamisesta sellaisten kanteiden ja vaateiden, mukaan lukien tavanomaiset tai ylimääräiset muutoksenhau, osalta, jotka koskevat kuluttajan oikeuksien suojaamista, kun luonnolliset henkilöt ja kuluttajansuojajhdistykset voivat nostaa kanteen kuluttajien oikeuksia ja oikeutettuja etuja rikkoneita talouden toimijoita vastaan.

Lopuksi on todettava, että rikoksen uhrit hyötyvät tietyistä toimenpiteistä rikoksen uhreille tarkoitetun tiedottamisen, tuen ja suojelun varmistamiseksi annetun [lain nro 211/2004](#) soveltamisesta. Laissa säädetään sen nimen mukaisesti rikosten uhrien käytettävissä olevista tiedotus-, tuki-, suojelu-, tunnustamis- ja arviointitoimenpiteistä ilman, että tällaisten toimenpiteiden edellytyksenä olisi valituksen tekeminen syyttävaviranomaisille.

Lisätietoja oikeusavusta Romaniassa on saatavilla [täältä](#).

Päivitetty viimeksi: 26/04/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Slovakia

Slovakiassa jokaisella, joka käyttää oikeuksiaan, on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun ja suojaan syrjintää vastaan. Yritysten on noudatettava yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tavaroiden ja palvelujen tarjoamisessa. Sitä on sovellettava myös työnhakijoihin ja työntekijöihin.

1 Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Yksi Slovakian tasavallan perustuslaissa vahvistetuista perusoikeuksista on **oikeus oikeusturvaan, jota voi käyttää riippumattomissa tuomioistuimissa, myös perustuslakituomioistuimessa**, tai muussa Slovakian tasavallan viranomaisessa, jos laissa niin säädetään.

Oikeusturvaa haetaan jättämällä menettelyjen aloittamista koskeva hakemus. Jos subjektiivista oikeutta loukataan tai uhataan, kyseisen oikeuden haltija, olipa hän luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, voi käyttää oikeuttaan oikeusturvaan jättämällä menettelyjen aloittamista koskevan hakemuksen eli nostamalla kanteen. Jokaisella luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on oikeus nostaa kanne. Tuomioistuimen on käsiteltävä kaikki kanteet.

Kanteesta on käytävä selvästi ilmi, **mitä** kantaja vaatii eli **mitä vaatimuksia esitetään tai mitä oikeussuojakeinoja vaaditaan**. Kantaja määrittelee asiassa vaatimuksensa, jotka tuomioistuimen on käsiteltävä ja ratkaistava. Tuomioistuin ei voi antaa ratkaisua mihinkään muuhun asiaan kuin kanteessa esitettyyn vaatimukseen. Tuomioistuin voi menettelyn tuloksesta riippuen tietyt myöntää kantajalle vähemmän kuin mitä kantaja vaatii. Se voi myöntää kantajalle enemmän kuin tämä vaatii vain, jos laissa säädetään osapuolten välisestä erityisestä sovintomuodosta tai jos oikeudenkäynti olisi voitu panna vireille viran puolesta.

Kaupallisessa yhteydessä tapahtuneen ihmisoikeusloukkauksen uhrilla on näin ollen oikeus oikeusturvaan, ja kanteessaan hän esittää asian, joka on käsiteltävä ja ratkaistava, sekä korvauksen, jota hän vaatii tuomioistuimessa kantajana.

Asioissa, joissa on kyse muun muassa luonnollisen henkilön kunnian, ihmisarvon, terveyden, yksityisyyden tai perhe-elämän loukkauksesta, vahinkoa kärsineellä on oikeus hakea korvausta henkisestä kärsimyksestä. Henkisestä kärsimyksestä maksettava rahallinen korvaus määritetään ottaen huomioon erityisesti

uhri, hänen elämänsä kyseiseen ajankohtaan saakka sekä asuin- ja työskentely-ympäristö

vahingon vakavuus ja olosuhteet, joissa vahinko on aiheutunut

uhrin yksityiselämään kohdistuvien seurausten vakavuus

uhrin yhteiskunnalliseen asemaan kohdistuvien seurausten vakavuus.

2 Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Työlaissa kielletään syrjintä työsuhteissa ja velvoitetaan suoraan yritykset noudattamaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta työsopimusta edeltävissä tilanteissa ja työsuhteissa. Yksityiskohtaisemmista toimenpiteistä säädetään uudessa syrjinnän vastaisessa lainsäädännössä, jossa kielletään syrjintä työssä ja vastaavissa oikeudellisissa suhteissa seuraavilla perusteilla: sukupuoli, uskonto tai vakaumus, rotu, kansallisuus tai etninen ryhmä, vammaisuus, ikä, sukupuolinen suuntautuminen, siviilisääty ja perheasema, ihonväri, kieli, poliittinen tai muu vakaumus, kansallinen tai yhteiskunnallinen alkuperä, varallisuus tai rikoksesta tai muusta yhteiskunnanvastaisesta toiminnasta tehty ilmoitus.

Työturvallisuuslain mukaan yritysten on valvottava turvallisia työoloja, rakennuksia, teitä, koneita ja teknisiä laitteita, työmenetelmiä, työn organisointia jne. työterveyden ja -turvallisuuden varmistamiseksi.

Slovakian perustuslain mukaan ketään ei saa lähettää pakkotyöhön.

Vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin liittyvät rikokset, jotka kohdistuvat esimerkiksi vapauteen (esim. ihmiskauppa, henkilökohtaisen vapauden tai sijoittautumisvapauden rajoittaminen), sekä rikokset, jotka ovat luonteeltaan yleisvaarallisia ja kohdistuvat ympäristöön (esim. jätteiden laitton sijoittaminen, pilaavien aineiden luvaton vapauttaminen, vesien- ja ilmansuojelua koskevien määräysten rikkominen, otsonikerrosta heikentävien aineiden luvaton tuotanto ja käsittely), ovat rikoslain mukaan tahallisia rikoksia, joista tässä laissa säädetään enimmillään viiden vuoden vankeusrangaistus. Rikosvastuussa ovat tällaisten rikosten tekijät, jotka voivat olla rikoslain mukaan luonnollisia henkilöitä ja rikosvastuuta koskevan lain tai rikoslain mukaan oikeushenkilöitä. Edellä esitetystä seuraa, että törkeistä ihmisoikeusloukkauksista, mukaan lukien ympäristörikokset ja vakava työntekijöiden hyväksikäyttö, langetettavien tuomioiden määrittämiseen sovelletaan erityissääntöjä, jotka rikoslain mukaan ovat ankarampia kuin rikkomusten tapauksessa.

3 Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu?

Mistä saan lisätietoa?

Kansainvälisessä riita-asiassa on määritettävä, mikä tuomioistuin käsittelee asian ja ratkaisee sen, mutta on myös määritettävä, minkä maan aineellista oikeutta riitaan sovelletaan. Kansainvälisestä yksityis- ja prosessioikeudesta annetussa laissa (*Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom*) määritetään, mitä lakia sovelletaan kansainvälisissä siviili-, kauppa-, perhe-, työ- ja muissa vastaavissa suhteissa, joissa on kansainvälinen ulottuvuus. Lain kansainvälistä prosessioikeutta koskevassa jaksossa määritetään tilanteet, joissa Slovakian tuomioistuimilla on toimivalta, tilanteet, joissa Slovakian tuomioistuimilla on yksinomainen toimivalta, ja tilanteet, joissa asianosaisille annetaan mahdollisuus valita oikeudenkäynti Slovakian tuomioistuimessa. On korostettava, että Slovakian tuomioistuimet toimivat aina Slovakian menettelysääntöjen mukaisesti, ja jos Slovakian oikeusviranomaisen ei pysty kohtuullisen ajan kuluessa määrittämään ulkomaisen lain sisältöä tai jos ulkomaisen lain sisällön selvittäminen on vaikeaa tai mahdotonta, sovelletaan Slovakian lakia. Kysymyksessä esitetyssä tapauksessa sovelletaan usein ainoastaan kansainvälisestä yksityis- ja prosessioikeudesta annetun lain niitä säännöksiä, jotka koskevat tuomioistuimen valintaa yhteisellä sopimuksella, toisin sanoen riidan molemmat osapuolet suostuvat saattamaan asian Slovakian tuomioistuinten käsiteltäväksi. Jos oikeuspaikkasopimus kuitenkin tehdään yksinomaan yhden asianosaisen hyväksi, muilla asianosaisilla on edelleen oikeus saattaa asia toisen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Työsopimuksia, vakuutusopimuksia ja kuluttajasopimuksia koskevissa asioissa oikeuspaikkasopimus on pätevä ainoastaan, jos siinä ei suljeta pois sen valtion tuomioistuimen toimivaltaa, jossa kantajalla on kotipaikka, tai jos se on tehty vasta riidan syntymisen jälkeen. Lisätietoja antavat:

 Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva (yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevä kansallinen yhteyspiste)

 Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (oikeusministeriö)

4 Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Slovakian tasavallan perustuslaissa säädetään oikeusasiamiehestä **Inštitút verejného ochrancu práv**. Slovakian parlamentti valitsee Slovakian oikeusasiamiehen, johon luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt voivat ottaa yhteyttä, jos he katsovat, että viranomaisen toimi, päätös tai laiminlyönti on loukannut heidän perusoikeuksiaan ja -vapauksiaan. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilö, joka ei asu Slovakiassa tai jonka oikeuksia ja vapauksia Slovakian viranomaiset eivät ole loukanneet, voi ottaa yhteyttä Slovakian oikeusasiamieheen pyytääkseen neuvoja, mutta oikeusasiamiehellä ei ole oikeudellista toimivaltaa käsitellä asiaa ja toimia asiassa.

Slovakiassa **Slovenské národné stredisko pre ľudské práva** (Slovakian kansallinen ihmisoikeuskeskus) toimii kansallisena ihmisoikeusinstituutina ja syrjinnänvastaisena viranomaisena. Keskuksen päätehtävänä on varmistaa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien, myös yhdenvertaisen kohtelun periaatteen, kunnioittaminen Slovakiassa. Se suojelee ja edistää ihmisoikeuksia monenlaisten toimien ja palveluiden kautta ja toimii myös tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen ja -instituutioiden kanssa. Syyskuussa 2018 **Slovakian kansallinen ihmisoikeuskeskus perusti yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevän kansallisen yhteyspisteen**. Perustajatahonsa toimintaa sääntelevän lainsäädännön mukaisesti se tarjoaa oikeudellista neuvontaa työpaikkasyrjinnän uhreille (mukaan lukien maksuton edustus oikeudenkäynneissä) ja ihmisoikeuksia ja perusvapauksia koskevaa neuvontaa mahdollisimman laajasti aina sukupuolten tasa-arvosta ympäristönsuojeluun saakka, **mutta ainoastaan Slovakian tasavallan alueella** (siviiliprosessilain mukaisesti – luonnollisen henkilön yleinen oikeuspaikka on tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä hänellä on pysyvä kotipaikka – ja kansainvälisestä yksityis- ja prosessioikeudesta annetun lain mukaisesti).

Ympäristönsuojelun alalla **Slovenská inšpekcia životného prostredia** (Slovakian ympäristötarkastuslaitos), jonka kautta Slovakian ympäristöministeriö valvoo ympäristönsuojelua, määrää luonnonsuojelusta ja maisemanhoidosta annetun lain nojalla luonnollisille henkilöille, yrityksille ja muille oikeushenkilöille seuraamuksia. Lain soveltamisala käsittää **Slovakian tasavallan alueen, toisin sanoen tämän lain säännösten rikkomisen olisi tapahduttava Slovakian tasavallan alueella**.

Työsuojelutarkastuksia, pimeää työtä ja laitonta työnteoa koskevassa laissa säädetään **työsuojelutarkastuksista Slovakiassa, toisin sanoen lain säännösten rikkomisen olisi tapahduttava Slovakian tasavallan alueella**.

Edellä esitetystä seuraa, että kun henkilö katsoo perusihmisoikeuksiaan ja -vapauksiaan loukatun, mutta hän ei ole EU:n jäsenvaltion kansalainen eikä asu EU:n alueella, hän ei voi hakea tehokasta oikeussuojaa Slovakian tasavallassa toimivilta perusoikeuksia ja -vapauksia suojelevilta kansallisilta viranomaisilta.

5 Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Slovakian tasavallassa ei velvoiteta eurooppalaisia monikansallisia yhtiöitä perustamaan valitusmekanismeja, koska tämä velvoite on asetettu ainoastaan Slovakian tasavallan valtiollisille ja paikallisille viranomaisille sekä muille viranomaisille valituksista annetun lain mukaisesti. Slovakian on EU:n jäsenvaltiona pantava EU:n lainsäädäntö täytäntöön.

Monikansalliset yritykset voivat ottaa yhteyttä Slovakian yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevään kansalliseen yhteyspisteeseen, joka tarjoaa koulutusta, konsultointia ja oikeudellista neuvontaa tällä alalla.

Sovittelu on vapaaehtoinen menettely, jonka tarkoituksena on vähentää riita-asioista johtuvaa käsitellyruuhkaa tuomioistuimissa. Slovakiassa sovitteluun sovelletaan sovittelusta annettua lakia, ja se toimii tuomioistuinten ulkopuolisena riidanratkaisukeinona yksityisoikeuden, perheoikeuden, kaupallisten velvoitteiden ja työoikeuden aloilla sekä rajat ylittävissä riita-asioissa, jotka johtuvat vastaavista oikeussuhteista sellaisten osapuolten välillä, joiden asuinpaikka tai tavanomainen asuinpaikka on EU:n jäsenvaltiossa. Siviiliprosessilain mukaan tuomioistuimen olisi aina pyrittävä sovintoratkaisuun. Tuomioistuin voi ehdottaa osapuolille sovintoratkaisua sovittelun kautta, mutta siihen ei voida pakottaa. Sovittelu edellyttää osapuolten vapaata suostumusta ja aktiivista osallistumista.

6 Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa?

Slovakiassa rikoksen uhreista annetussa laissa määritellään 'uhri' Slovakian oikeusjärjestyksen mukaisia menettelyjä varten seuraavasti: erityisen haavoittuvassa asemassa oleva uhri (lapsi, yli 75-vuotias henkilö, vammainen henkilö, ihmiskaupan, järjestäytyneen rikollisuuden tai minkä tahansa ihmisarvoa loukkaavan rikoksen uhri, terrorismirikoksen uhri, uhrin sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, kansallisuudesta, rodusta, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta johtuvan väkivallan tai sillä uhkaamisen uhri, sellainen muun rikoksen uhri, joka on alttiina uudelleen uhriksi joutumiselle uhrin henkilökohtaisten ominaisuuksien, uhrin ja tekijän välisten suhteiden tai uhrin tekijästä riippuvan aseman, rikoksen tyypin ja luonteen tai siihen liittyvien olosuhteiden perusteella.

Lainvalvontaviranomaiset (syyttäjät- ja poliisiviranomaiset), tuomioistuimet ja uhreja avustavat elimet ovat velvollisia kertomaan uhrille hänen oikeuksistaan yksinkertaisesti ja helpotajuisesti. Ne ottavat erityisesti huomioon tietäntyyppisestä vammasta, kielitaidosta ja uhrin rajallisesta puhekyvystä johtuvat ymmärtämis- ja kommunikointivaikeudet. Uhrilla on rikosoikeudenkäyntimenettelyissä rikoksen ilmoittaneen osapuolen, vahinkoa kärsineen osapuolen tai

todistajan asema, johon kuuluvat rikosprosessilain mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Lainvalvontaviranomaisen, tuomioistuimen ja uhreja avustavan tahon on suoritettava rikoksen vakavuus huomioon ottaen uhrin yksilöllinen arviointi siten, että voidaan todeta, onko uhri erityisen haavoittuvassa asemassa, jotta voidaan estää toistuva uhriksi joutuminen.

Uhrille annetaan oikeusapua tarjoamalla oikeudellista neuvontaa ja edustaja rikosoikeudellisissa menettelyissä, siviilioikeudellisissa menettelyissä ja vahingonkorvausten vaatimisessa. Oikeusapukeskus (Centrum právnej pomoci) myöntää uhreille oikeusapua niiden ehtojen ja rajoitusten mukaisesti, jotka on vahvistettu vähävaraisten oikeusapua koskevassa laissa. Oikeusapukeskus antaa oikeusapua maan sisäisissä riita-asioissa kaikille luonnollisille henkilöille, mutta rajat ylittävissä riita-asioissa ainoastaan luonnollisille henkilöille, joiden asuinpaikka tai tavanomainen asuinpaikka on jonkin jäsenvaltion alueella. Slovakian tasavaltaa sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa määrätyn edellytyksen tai oikeusministeriön vahvistaman vastavuoroisuuden perusteella oikeusapua myönnetään Slovakian tuomioistuimessa myös kansainvälisen sopimuksen sopimuspuolena olevan maan kansalaiselle tai henkilölle, jonka tavanomainen asuinpaikka on sopimuspuolena olevan maan alueella, tai sellaiselle henkilölle, jonka osalta oikeudenkäynnin kohde Slovakian tasavallan tuomioistuimessa liittyy suoraan henkilön aiempaan tavanomaiseen asuinpaikkaan Slovakian tasavallan alueella. Edustus oikeudellisen avustajan (asianajaja) välityksellä ei ole poissuljettu asianajajalain ja elinkeinolupalain nojalla.

Oikeusapukeskus myöntää maksutonta oikeusapua vähävaraisille henkilöille (joiden tulot ovat alle 1,4-kertaiset Slovakian vähimmäistoimeentulon verrattuna tai jotka saavat vähävaraisille tarkoitettua tukea Slovakiassa), jos riita-asia ei ole selkeästi perusteeton ja jos sen arvo ylittää laissa säädetyn vähimmäispalkan arvon.

Oikeusapukeskus, jonka rahoitusosuus on 20 prosenttia oikeudellisen edustuksen kustannuksista, myöntää oikeusapua hakijalle, joka täyttää samanaikaisesti seuraavat kolme edellytystä: hakijan tulot ovat yli 1,4-kertaiset vähimmäistoimeentuloon verrattuna (Slovakiassa), mutta eivät ylitä sitä 1,6-kertaisesti; hän ei pysty käyttämään oikeudellisia palveluja omilla varoillaan; riita-asia ei ole selkeästi perusteeton ja sen arvo ylittää laissa säädetyn vähimmäispalkan arvon. Keskus arvioi aina näiden edellytysten täyttymisen ennen oikeusavun myöntämistä.

Muissa tapauksissa uhri vastaa itse oikeudellisen edustajansa (asianajaja) kustannuksista.

Väärinkäytösten paljastajien oikeudet on suojeltu erikseen. Väärinkäytösten paljastajien suojelusta annetussa laissa säädetään edellytyksistä, jotka koskevat suojelun tarjoamista työsuhteessa oleville henkilöille rikoksesta tai muusta yhteiskunnanvastaisesta toiminnasta ilmoittamisen yhteydessä, väärinkäytösten paljastajien oikeuksista ja velvollisuuksista sekä väärinkäytösten paljastajien suojelusta vastaavan viranomaisen (Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti) perustamisesta, asemasta ja tehtävistä.

Jos henkilö tekee ilmoituksen sellaisesta vakavasta yhteiskunnanvastaisesta toiminnasta, joka on rikos, hän voi pyytää suojelua ilmoituksen tekemisen yhteydessä tai rikosprosessin aikana. Pyyntö on esitettävä yleiselle syyttäjälle. Jos suojelupyyntö esitetään toiselle viranomaiselle, tämän on toimitettava se välittömästi syyttäjälle. Jos syyttäjä toteaa, että väärinkäytösten paljastajan suojelua koskeva pyyntö täyttää sille asetetut edellytykset, hänen on viipymättä huolehdittava suojelusta. Väärinkäytösten paljastajien erityissuojelu toteutetaan estämällä ilmoituksen tekijän joutuminen rikoksentekijän uhriksi, jolloin tämä ei voi uhkailla, pelotella, pakottaa, väärinkäyttää valtaa, kostaa tai muuten vaikuttaa uhrin ruumiilliseen tai henkiseen koskemattomuuteen.

Syrjinnästä ilmoittavaa uhria suojataan syrjinnänvastaisessa laissa siten, että myös perusteettomia vastatoimia ilmoituksen tekijää kohtaan pidetään syrjinnän muotona. Syrjintätapauksissa oikeudellista neuvontaa antaa Slovakian kansallinen ihmisoikeuskeskus, joka voi myös edustaa uhria oikeudenkäynneissä.

Uhrin kansalaisuutta ei oteta huomioon, mutta suojelua voidaan myöntää ainoastaan Slovakiassa oleville uhreille.

Päivitetty viimeksi: 27/02/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Ruotsi

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Ruotsissa ei tehdä eroa yritystoimintaan liittyvien ja muiden ihmisoikeusloukkauksien välillä. Yritystoimintaan liittyvistä ihmisoikeuksista ei ole annettu erityisiä säädöksiä. Ruotsin oikeusjärjestelmässä oikeussuojakeinot ovat niiden kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisia, joihin Ruotsi on liittynyt.

Ihmisoikeusloukkauksiin liittyvästä oikeusturvasta määrätään Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa ja Ruotsin perustuslaissa.

Jos katsot, että ihmisoikeuksiasi on loukattu, voit kääntyä eri tahojen puoleen sen mukaan, mitä sinulle on tapahtunut.

Voit pyytää tuomioistuinkäsittelyä tai ruotsalaisen valvontaviranomaisen tekemää selvitystä tai tehdä valituksen kansalliselle yhteyspisteelle.

Tuomioistuinkäsittely

Useimmissa tapauksissa voit viedä asiasi tavalla tai toisella tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos kyseessä on rikos, syyttäjä tekee päätöksen siitä, saatetaanko asia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos syyttäjä päättää olla nostamatta kannetta, voit tiettyissä tapauksissa tehdä sen itsekin. Viime kädessä voit nostaa vahingonkorvauskanteen valtiota vastaan.

Ruotsissa on kolmenlaisia tuomioistuinta:

yleiset tuomioistuimet, joita ovat käräjäoikeudet (*tingsrätt*), hovioikeudet (*hovrätt*) ja korkein oikeus (*Högsta domstolen*),

yleiset hallintotuomioistuimet eli hallinto-oikeudet (*förvaltningsdomstol*), kamarioikeudet (*kammarrätt*) ja korkein hallinto-oikeus (*Högsta förvaltningsdomstolen*),

erityistuuomioistuimet, jotka käsittelevät erikoisalojen riitoja, esimerkiksi työtuomioistuin (*Arbetsdomstolen*).

Ruotsalaisen valvontaviranomaisen selvitys

Eri oikeusasiamiehet valvovat ihmisoikeuksien kunnioittamista.

Jos henkilö katsoo, että kansallinen tai kunnallinen viranomainen tai virkamies on kohdellut häntä itseään tai toista henkilöä väärin tai epäoikeudenmukaisesti, hän voi tehdä valituksen oikeusasiamiehelle (*Justitieombudsmannen*, JO) eli Valtiopäivien oikeusasiamiehille (*Riksdagens ombudsmän*), kuten virallinen nimi kuuluu. Oikeusasiamies valvoo lakien ja muiden säädösten noudattamista julkishallinnossa.

Oikeusasiamiehen ohjeiden mukaan valvonta kattaa myös ”kaikki muut henkilöt, jotka hoitavat virkaa tai tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa” sekä ”valtion liikelaitosten virkamiehet ja asiamiehet, jotka hoitavat liikelaitosten nimissä työtehtäviä osakeyhtiöissä, joissa valtiolla on määräysvalta kyseisten liikelaitosten välityksellä”.

Tiettyjä valvontatehtäviä hoitaa hallituksen nimittämä oikeuskansleri (*Justitiekanslern*, JK). Oikeuskansleri voi esimerkiksi ottaa vastaan valituksia ja ratkaista valtiota vastaan nostettuja vahingonkorvauskanteita.

Syrjintäasiamiehen virasto (*Diskrimineringsombudsmannen*, DO) on valtion viranomainen, joka valvoo yhdenvertaisuuslain (*Diskrimineringslag*) noudattamista. Syrjintäasiamies pyrkii ensisijaisesti varmistamaan, että yhdenvertaisuuslain soveltamisalaa kuuluvat noudattavat lakia vapaaehtoisesti.

Syrjintäasiamies voi myös nostaa kanteita syrjinnästä ilmoittavien puolesta. Yhdenvertaisuuslakia rikkovaa voidaan vaatia maksamaan vahingonkorvauksia henkilölle, jota on kohdeltu syrjivästi.

Kantelu kansalliselle yhteyspisteelle

Monikansallisille yrityksille laadittujen OECD:n toimintaohjeiden mukaan asioita voi saattaa käsiteltäväksi kansallisten yhteyspisteiden välityksellä. Ruotsissa kansallisesta yhteyspisteestä vastaavat yhdessä valtio, elinkeinoelämä ja työntekijäjärjestöt.

Valtiota edustaa ulkoministeriö, joka kutsuu jäsenet koolle. Muut ministeriöt voivat osallistua toimintaan pyynnöstä. Elinkeinoelämää edustavat Ruotsin elinkeinoelämän keskusliitto (*Svenskt Näringsliv*), kaupan alan työnantajajärjestö (*Svensk Handel*) ja yrittäjäjärjestö (*Företagarna*) ja työntekijöitä puolestaan Ruotsin ammattiliittojen keskusjärjestö *LO (Landsorganisationen i Sverige)*, Ruotsin akateemisten alojen keskusjärjestö *Saco (Sveriges Akademikers Centralorganisation)*, Ruotsin toimihenkilökeskusjärjestö *TCO (Tjänstemännens Centralorganisation)*, toimihenkilöliitto *Unionen*, teollisuustyöntekijöiden liitto *IF Metall* ja insinööriliitto *Sveriges Ingenjörer*. Koska toimintaohjeiden noudattaminen on vapaaehtoista, kansallinen yhteyspiste ei voi määrätä seuraamuksia. Yhteyspisteen tärkeimpänä tehtävänä on kannustaa yrityksiä noudattamaan toimintaohjeita. Yhteyspiste myös auttaa ratkaisemaan yksittäisiin asioihin liittyviä ongelmia vuoropuhelun ja keskustelujen avulla.

 [Kansallinen yhteyspiste – Regeringen.se](https://www.regeringen.se)

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovellataanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin tai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä ei ole annettu erikseen kansallisella eikä kansainvälisellä tasolla. Suhteellisuusperiaatteella on kuitenkin merkitystä arvioitaessa ihmisoikeusloukkauksia ja niiden vakavuutta. Ihmisoikeusloukkauksiin liittyvästä oikeusturvasta määrätään Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa ja Ruotsin perustuslaissa.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Edellytykset kanteen nostamiselle ruotsalaisessa tuomioistuimessa

Jos ulkomaan kansalainen haluaa nostaa kanteen ruotsalaisessa tuomioistuimessa, hänen täytyy ensin varmistaa, että ruotsalaisella tuomioistuimella on tuomiovalta. Toisin sanoen henkilön täytyy osoittaa, että ruotsalainen tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään asian. Mahdollisuudet tähän vaihtelevat asian mukaan:

Jos henkilön ihmisoikeuksia on loukannut ruotsalainen yritys tai sen sivuliike ulkomailla, kyseistä yritystä vastaan voidaan periaatteessa aina nostaa kanne Ruotsissa.

Jos loukkaukseen on syyllistynyt ruotsalaisomistuksessa tai ruotsalaisessa määräysvallassa oleva tytäryhtiö, joka on sijoittautunut kolmanteen maahan (eli EU:n, Islannin, Norjan ja Sveitsin ulkopuolelle), tytäryhtiötä vastaan voidaan nostaa kanne Ruotsissa vain tietyin edellytyksin.

Jos loukkaukseen on syyllistynyt ruotsalaisomistuksessa tai ruotsalaisessa määräysvallassa oleva tytäryhtiö, joka on sijoittautunut toiseen EU:n jäsenvaltioon tai Islantiin, Norjaan tai Sveitsiin, tytäryhtiötä vastaan voidaan nostaa Ruotsissa kanne vain muutamissa poikkeustapauksissa.

Ruotsalaisten tuomioistuinten toimivaltaa koskevat yleiset vaatimukset

Ruotsalaisten tuomioistuinten on omasta aloitteestaan tutkittava, ovatko ruotsalaiset tuomioistuimet toimivaltaisia (eli onko niillä lainkäyttövalta).

Lainkäyttövalta tarkoittaa, että ruotsalainen tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään asiaa ja ratkaisemaan pääasian.

Jos loukkaukseen syyllistyneen yrityksen (vastaajan) kotipaikka on EU:n jäsenvaltiossa, sovelletaan Bryssel I -asetusta. Asetukseen kuitenkin sisältyy useita toimivaltasääntöjä, joiden soveltaminen ei riipu vastaajan kotipaikasta. Jos vastaajan kotipaikka on Islannissa, Norjassa tai Sveitsissä, toimivaltaa säännellään ns. Luganon yleissopimuksella. Jos vastaajan kotipaikka ei ole EU:n alueella tai Luganon yleissopimuksen allekirjoittajavaltiossa, toimivalta määritetään soveltamalla analogisesti oikeudenkäymiskaaren 10 luvun toimivaltasääntöjä. Lisäksi vaaditaan, että asian käsittelyn ruotsalaisessa tuomioistuimessa täytyy olla lainkäyttöllisten etujen mukaista.

Loukkauksen kohteeksi joutuneen henkilön kotipaikalla ei yleensä ole merkitystä Bryssel I -asetuksen soveltamisen kannalta. Joissakin tapauksissa kuitenkin edellytetään, että kantajan kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa tai että toimivallan perustana olevat tosiseikat liittyvät tiettyyn jäsenvaltioon.

Ratkaisevaa on se, että toimivallan perustana olevat tosiseikat ovat olemassa kanteen nostamishetkellä.

Sovellettava laki

Kun oikeuksien loukkaamista koskeva kanne otetaan käsiteltäväksi ruotsalaisessa tuomioistuimessa, tuomioistuin päättää kansainvälisen yksityisoikeuden mukaisesti, minkä valtion lainsäädäntöä kanteeseen sovelletaan. Yleensä tämä tarkoittaa, että kanteeseen sovelletaan sen valtion lakia, jossa vahinko on tapahtunut. Jos ihmisoikeuksia on loukattu Ruotsin rajojen ulkopuolella, kanteeseen sovelletaan Ruotsin lainsäädäntöä vain harvoin. Soveltamiseen ei vaikuta se, onko kanne muotoiltu sopimuserusteisesti (työsopimus) vai sopimussuhteen ulkopuolisella perusteella (jos sopimussuhdetta ei ole). Tärkein syy tähän on se, että yhteys Ruotsiin ei ole riittävän vahva.

Toisin kuin sovellettaessa Ruotsin oikeutta, ulkomaisen oikeuden sisältö on näyttökysymys ruotsalaisessa tuomioistuimessa. Jos vaade perustuu ulkomaiseen oikeuteen, henkilön on esitettävä tästä näyttöä. Näyttö voi olla esimerkiksi asiantuntijalausuntoja. Tästä voi aiheutua tiettyjä kustannuksia. Vaikka vaateeseen sovellettaisiin ulkomaista lainsäädäntöä, ruotsalaisilla tuomioistuimilla voi olla jonkin verran liikkumavaraa. Ruotsin lainsäädäntöä voidaan soveltaa esimerkiksi, kun kyseessä ovat kansainvälisesti pakottavat säännökset tai kun ulkomainen lainsäädäntö on ristiriidassa Ruotsin ns. yleisen järjestyksen (*ordre public*) kanssa. Näihin poikkeustapauksiin turvaututaan kuitenkin hyvin harvoin. Ennen kuin esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuin ja ruotsalaiset tuomioistuimet antavat asiasta oikeuskäytäntöä, ei ole myöskään selvää, missä määrin poikkeussääntöjä pitäisi soveltaa ihmisoikeusloukkauksia koskeviin vahingonkorvausvaatimuksiin esimerkiksi siksi, että oikeusturva on puutteellista valtiossa, jossa vahinko on tapahtunut.

Asian saattaminen ruotsalaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi

Jos ruotsalainen tuomioistuin on toimivaltainen ja on esitetty perusteltu vaatimus, johon voidaan vedota (esimerkiksi ulkomaisen oikeuden perusteella), asian voi saattaa ruotsalaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi suhteellisen helposti. Ulkomaan kansalaisella, joka on asianomaisena ruotsalaisessa riita-asiassa, on periaatteessa samat mahdollisuudet viedä asioita eteenpäin kuin Ruotsin kansalaisilla.

Jos ulkomaan kansalainen ei voi taloudellisista tai muista käytännön syistä osallistua varsinaiseen käsittelyyn Ruotsissa, tuomioistuin todennäköisesti pyrkii ratkaisemaan asian esimerkiksi sallimalla osallistumisen puhelin- tai videoyhteydellä.

Tiettyjen ulkomaan kansalaisten, joiden kotipaikka ei ole Ruotsissa ja jotka nostavat kanteen ruotsalaista oikeushenkilöä vastaan ruotsalaisessa tuomioistuimessa, on vastaajan pyynnöstä asetettava vakuus vastaajan tulevista oikeudenkäyntikuluista. Tietty ulkomaan kansalaiset ja ulkomaiset oikeushenkilöt on kuitenkin vapautettu vakuuden asettamista koskevasta velvollisuudesta. Nämä henkilöt määritetään 15. toukokuuta 2014 annetussa tiedonannossa, joka koskee ulkomaisten kantajien vapauttamista oikeudenkäyntikulut kattavan vakuuden antamisesta (*Tillkännagivande om befrielse i vissa fall för utländska kändare att ställa säkerhet för rättegångskostnader*).

Ulkomaan kansalaisten mahdollisuudet saada julkista rahoitusta oikeudenkäynti- ja asiamieskuluihin ovat rajalliset ainakin, jos henkilö ei ole EU:n jäsenvaltion kansalainen. Julkisen rahoituksen saaminen on todennäköisintä silloin, kun vahingonkorvausvaatimus esitetään siviilikanteena rikosasiassa.

Muuten mahdollisuudet saada yksityistä rahoitusta riippuvat suuresti ulkomaan kansalaisen henkilökohtaisesta taloudellisesta ja sosiaalisesta tilanteesta.

Lisätietoja

Muistio ulkoasiainministeriölle yksityishenkilöiden mahdollisuudesta haastaa ruotsalaisia yrityksiä Ruotsin tuomioistuimissa ulkomailla tapahtuneista ihmisoikeusloukkauksista (Promemoria till Utrikesdepartementet Angående möjligheten för enskilda att inför svensk domstol föra talan mot svenska företag till följd av kränkningar av mänskliga rättigheter begångna utomlands). Mannheimer Swartling (2015)

<https://docplayer.se/7222881-Promemoria-till-utrikesdepartementet.html>

Lisätietoa asian saattamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi on osoitteessa <https://www.domstol.se/en/>

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Katso kysymys 1.

Ruotsin ihmisoikeusinstituutti ei tutki valituksia, jotka koskevat yksittäisiä ihmisoikeusloukkauksia.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Yritysten omat oikeussuojamekanismit

Yrityksillä on velvollisuus varmistaa, että niiden toiminta ei loukkaa kenenkään ihmisoikeuksia. Jos yritys on aiheuttanut ihmisoikeusloukkauksen tai myötävaikuttanut tai osallistunut ihmisoikeuksien loukkaamiseen, yrityksen velvollisuutena on korjata tilanne. Tämä voi tarkoittaa anteeksipyyntöä, rahallisen tai muun kuin rahallisen korvauksen tarjoamista tai muuta uhrin ja yrityksen välillä sovittua keinoa. Tilanne on monimutkaisempi, jos yritys ei ole varsinaisesti vastuussa kielteisistä vaikutuksista, mutta vaikutukset liittyvät silti suoraan sen toimintaan. Jos yrityksellä on mahdollisuus vaikuttaa kielteisiin vaikutuksiin, yrityksen on käytettävä vaikutusvaltaansa.

Jokainen yritys päättää itse, miten se voi parhaiten järjestää oman valitus- ja oikeussuojamekanisminsa. Jokainen yritys arvioi itse, mikä on tarkoituksenmukaista yrityksen omista lähtökohdista.

Esimerkkejä suuntaviivoista:

Avoimuus – mahdollistetaan vuoropuhelu niiden kanssa, joihin yrityksen toiminta vaikuttaa

Työntekijöiden edustajien kanssa käytävät neuvottelut ja keskustelut – ovat usein hyvä perusta tehokkaille toimille työntekijöihin liittyvissä asioissa

Ohjeet siitä, miten väärinkäytöksistä voidaan ilmoittaa yrityksen sisällä, miten ilmoituksia käsitellään ja seurataan ja miten väärinkäytöksistä ilmoittaneita suojellaan

Valitusmekanismit, joiden avulla ulkopuoliset voivat suojatusti ja nimettömästi tuoda ongelmia yrityksen tietoon, jos he kokevat, että yrityksen toiminta on vaikuttanut tai vaikuttaa myöhemmin kielteisesti heihin itseensä tai muihin ihmisiin

Ruotsin hallitus on antanut uutta lainsäädäntöä suuryritysten kestävyysraportoinnista. Ruotsin uusi lainsäädäntö on EU:n direktiivejä kunnianhimoisempaa.

Julkisia hankintoja koskevassa laissa asetettuja kestävyyskriteerejä on selvennetty ja väärinkäytöksistä ilmoittavien oikeussuojaa on parannettu.

Uusi kestävyysraportointia koskeva lainsäädäntö tuli voimaan joulukuussa 2016. Lainsäädännön nojalla kaikki suuryritykset, joissa on yli 250 työntekijää, ovat nyt velvollisia raportoimaan kestävyystietoa. Ympäristövaikutuksia, sosiaalisia oloja, sukupuolten tasa-arvoa ja korruption torjuntaa koskevien tietojen lisäksi raporteissa on tarvittaessa annettava tietoa toimenpiteistä, joilla varmistetaan ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien kunnioittaminen, jos se on tarpeen yritysten kehityksen, aseman ja tuloksen ymmärtämiseksi.

Lisäksi valtiopäivät on antanut tammikuussa 2017 entistä tiukempaa lainsäädäntöä niiden työntekijöiden suojelusta, jotka ilmoittavat vakavista väärinkäytöksistä työnantajan liiketoiminnassa (väärinkäytöksistä ilmoittaminen). Erityisen suojelun ansiosta työntekijöillä, jotka joutuvat työnantajansa vastatoimien kohteeksi, on oikeus saada vahingonkorvauksia.

Julkiset raportit

Företag och mänskliga rättigheter: Påtagliga brister och luckor i svensk lag. Rapport till Statskontoret (Yritykset ja ihmisoikeudet: Merkittäviä puutteita ja aukkoja Ruotsin lainsäädännössä. Raportti valtiokonttorille). Raportin on laatinut Enact Sustainable Strategies (Enact), joka on liiketoiminnan kestävään kehittämiseen ja vastuulliseen yritystoimintaan erikoistunut konsulttitoimisto.

[Företag och mänskliga rättigheter: Påtagliga brister och luckor i svensk lag. Enact \(statskontoret.se\)](https://www.enact.se/rapport-foretag-och-manskliga-rattigheter)

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa?

Henkilöllä, joka joutuu yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi, ei ole erityisiä oikeuksia (katso kysymys 1).

Oikeusapua voi saada oikeusapulain (*Rättshjälpslag*) (1996:1619) mukaisesti. Tuomioistuin tai Oikeusapuvirasto (*Rättshjälpsmyndigheten*) päättää, onko sinulla oikeus saada oikeusapua.

Oikeusapua annetaan pääasiassa yksityishenkilöille eli ei yhdistyksille, yrityksille ja vastaaville. Poikkeustapauksissa myös elinkeinonharjoittaja tai kuolinpesä voi saada oikeusapua.

Taloudellisenä perusteena ovat arvioidut vuositulot ennen veroja. Tuloista vähennetään 15 000 Ruotsin kruunua jokaisesta huollettavasta lapsesta, mutta kuitenkin enintään 75 000 Ruotsin kruunua. Määrää mukautetaan myös, jos sinulla on varallisuutta tai velkaa, joka vaikuttaa maksukykyysi. Tulot saavat olla enintään 260 000 Ruotsin kruunua vuodessa, jotta oikeusapua myönnetään. Vaikka sinulle myönnetään oikeusapua, sinun on maksettava osa kuluista itse. Oikeusapu ei ole koskaan täysin maksutonta aikuisille. Itse maksamaasi osaa kutsutaan oikeusapumaksuksi. Oikeusapumaksu ei voi koskaan olla oikeusavun kustannuksia suurempi.

Useimmat koti-, talo- ja huilavakuutukset sisältävät myös oikeusturvavakuutuksen. Oikeusturvavakuutus tarkoittaa, että osa asianajokustannuksista voidaan korvata vakuutuksestasi. Oikeussuojavakuutuksen ehdot kannattaa käydä läpi, sillä ehdot voivat vaihdella vakuutusyhtiöiden välillä.

Oikeusavusta annetun asetuksen (*Rättshjälpsförordning*) (1997:404) 35 §:ssä säädetään, mitkä ulkomaan kansalaiset ovat oikeusapulain nojalla oikeutettuja saamaan oikeusapua samoin ehdoin kuin Ruotsin kansalaiset.

Päivitetty viimeksi: 26/04/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Yritystoiminta ja ihmisoikeudet - Skotlant

1. Millainen oikeusturva minulla on, jos joudun yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen uhriksi maassanne? Voinko saada korvausta?

Vuonna 1998 annetussa Skotlannin laissa (*Scotland Act 1998*) edellytetään, että kaikki Skotlannin parlamentin hyväksymä lainsäädäntö ja kaikki Skotlannin hallituksen jäsenten toimet ovat sopusoinnussa Euroopan ihmisoikeussopimukseen sisältyvien oikeuksien kanssa. Ihmisoikeuslain (*Human Rights Act 1998*) mukaan Skotlannin viranomaiset rikkovat lakia, jos ne toimivat ristiriidassa ihmisoikeussopimuksen oikeuksien kanssa. Jos ihmisoikeuksia rikotaan, Skotlannin tuomioistuimilla on toimivalta käsitellä kyseisiä asioita ja tarjota oikeussuojakeinoja.

Yhtiölaissa (*Companies Act 2006*) asetetaan oikeusperusta yhtiöiden perustamiselle ja johtamiselle. Syyttäjänvirasto (*Crown Office and Procurator Fiscal Service, COPFS*) voi nostaa Skotlannin tuomioistuimissa kanteen skotlantilaisia yrityksiä vastaan, jos rikoksen tekemisestä on näyttöä.

Skotlannin ihmiskauppa- ja hyväksikäyttölaki (*Human Trafficking and Exploitation (Scotland) Act 2015*) vahvistaa Yhdistyneen kuningaskunnan ihmiskaupan ja hyväksikäytön vastaista rikoslainsäädäntöä sekä parantaa uhrien asemaa ja tukea.

Laki sisältää säännöksiä yksittäisistä ihmiskauppaa koskevista rikoksista kaikenlaisiin aikuisten ja lasten hyväksikäyttöön liittyviin rikoksiin. Siinä säädetään ihmiskauppaan liittyvistä raskauttavista tekijöistä muiden rikosten käsittelyssä ja määritellään uudelleen aiemmin erillinen orjuutta ja pakkotyötä koskeva rikos.

Ihmiskauppa- ja hyväksikäyttölain 4 §:ssä säädetään rikoksista, jotka liittyvät orjuuteen ja pakkotyöhön. Niitä on tulkittava Euroopan ihmisoikeussopimuksen 4 artiklan mukaisesti.

Yhteisöt (esimerkiksi yritykset), rekisteröimättömät yhdistykset ja henkilöyhtiöt voidaan todeta syyllisiksi ihmiskauppaan tai 4 §:n mukaiseen rikokseen.

Ihmiskauppa- ja hyväksikäyttölain 39 §:ssä säädetään, että tällaiseen yhteisöön kuuluvat henkilöt (esimerkiksi johtajat) voidaan myös todeta syyllisiksi edellä mainittuihin rikoksiin.

Ihmiskauppa- ja hyväksikäyttölain vaatimusten mukaisesti Skotlannin ylin syyttäjä (*Lord Advocate*) on julkaissut syyttäjille ohjeet, jotka koskevat ihmiskaupan ja 4 §:n mukaisten rikosten (orjuus ja pakkotyö) epäiltyjen tai vahvistettujen uhrien syytteenespanoa. Syyttäjänvirasto soveltaa näitä ohjeita edelleen varmistaakseen, että uhreja ei aseteta syytteenespanaan ihmiskaupan, orjuuden ja pakkotyön seurauksena tehdyistä rikoksista.

Skotlannin julkishallinnon oikeusasiamiehellä (*Scottish Public Services Ombudsman, SPSO*) on laajat toimivaltuudet. SPSO on viimeinen valitusaste useimpia hajautettuja julkisia palveluita koskevissa asioissa Skotlannissa. Se toimii myös Skotlannin sosiaaliturvarahaston (*Scottish Welfare Fund*) riippumattomana arvioijana, jolla on valtuudet kumota ja muuttaa kunnanvaltuustojen tekemiä päätöksiä toimeentulotuki- (*Community Care*) ja kriisiavustushakemuksista (*Crisis Grant*). SPSO:lla on vähäinen rooli korvausten maksamisessa. Ratkaisut ovat yleensä suosituksia kantelun kohteena oleville julkisille palveluille. SPSO:n toimivallasta ja tehtävistä säädetään Skotlannin julkishallinnon oikeusasiamiehestä annetussa laissa (*Scottish Public Services Ombudsman Act 2002*)

Jos yksityishenkilö kokee ihmisoikeuksiaan loukatun, suositellaan riippumattoman oikeudellisen neuvonnan hankkimista.

2. Onko erikseen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin sovellettavia sääntöjä? Sovelletaanko näitä sääntöjä ympäristörikoksiin vai vakavaan työvoiman hyväksikäyttöön?

Skotlannin hallitus on julkaissut maaudistuslain (*Land Reform (Scotland) Act 2016*) edellyttämän Skotlannin maoikeuksia ja -velvollisuuksia koskevan julistuksen (*Scottish Land Rights and Responsibilities Statement*). Siinä esitetään kuusi periaatetta, joita käytetään laadittaessa Skotlannin maakysymyksiä koskevaa politiikkaa. Ensimmäinen periaate on, että "maaoikeuksien ja -velvollisuuksien ja asiaa koskevien julkisten politiikkojen yleisen kehityksen tulisi edistää, noudattaa ja kunnioittaa ihmisoikeuksia maahan liittyvissä asioissa, tukea yleistä etua ja hyvinvointia sekä tasapainottaa julkisia ja yksityisiä intressejä. Kehityksen olisi tuettava kestävää talouskehitystä, suojeltava ja parannettava ympäristöä, tuettava sosiaalisen oikeudenmukaisuuden saavuttamista ja edistettävä yhteiskunnan oikeudenmukaisuutta."

Laissa edellytetään, että Skotlannin ministerit tarkastelevat julistusta säännöllisesti uudelleen ja raportoivat siitä parlamentille.

Ihmiskauppaan ja hyväksikäyttöön liittyviä tietoja on vastauksessa kysymykseen 1.

3. Olen joutunut monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta johtuvan ihmisoikeusloukkauksen uhriksi EU:n ulkopuolella. Onko minulla oikeus viedä asia maanne tuomioistuinten käsiteltäväksi, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa? Millä edellytyksillä voin väittää, että oikeuksiani on loukattu? Mistä saan lisätietoa?

Ihmisoikeuksien loukkaamiseen käytettävissä olevat oikeussuojakeinot riippuvat siitä, perustuvatko ne oikeuskäytäntöön vai lainsäädäntöön.

Ihmiskauppaa ja -hyväksikäyttöä koskevan lain (*Human Trafficking and Exploitation (Scotland) Act 2015*) 2 §:ssä säädetään ihmiskauppaa koskevista rikoksista Yhdistyneessä kuningaskunnassa sekä muualla, sillä ihmiskauppaan voi sisältyä toimintaa, joka tapahtuu kokonaan tai osittain Skotlannin ulkopuolella.

Kyseisessä laissa säädetään myös, että Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen, rikoksen tekohetkellä vakituisesti Skotlannissa asuneen henkilön tai Yhdistyneen kuningaskunnan jonkin osan lainsäädännön alaisen elimen syyllistyminen hyväksikäyttörikokseen ei riipu siitä, missä rikollinen toiminta tapahtuu. Se, asuuko henkilö vakituisesti Skotlannissa, määritetään kaikkien asiaan liittyvien tosiseikkojen ja olosuhteiden perusteella. Kaikkien muiden henkilöiden katsotaan syyllistyneen ihmiskaupparikokseen vain, jos jokin osa rikokseen liittyvistä toimituksista toteutetaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai jos kyseiset toimet kohdistuvat henkilöön, joka saapuu Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, lähtee sieltä tai matkustaa sen sisällä.

4. Jos ihmisoikeusloukkaus johtuu monikansallisen eurooppalaisen yrityksen toiminnasta EU:n ulkopuolella, voivatko oikeusasiamieslaitos, tasa-arvoelimet tai kansalliset ihmisoikeusjärjestöt auttaa uhria? Voivatko ne tutkia asiaani, jos en ole EU:n kansalainen enkä asu EU:ssa? Onko maassanne muita julkisia tahoja (esim. työ- tai ympäristönsuojeluviranomaisia), jotka voivat tutkia asiaani? Mistä löydän tietoa oikeuksistani?

Skotlannin liiketoimintaympäristö on monin tavoin samanlainen kuin muualla Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Euroopassa, ja monet sääntelyviranomaiset keskittyvät liiketoimintaan. Niiden toimivaltuudet keskittyvät pikemminkin seuraamusten määräämiseen yrityksille kuin uhrien tukemiseen, mutta poliisilla ja muilla valtion viranomaisilla on käytössä mekanismeja siltä varalta, että yritysten toimintaan liittyy rikollisia tekijöitä.

Skotlannissa on kaksi kansallista ihmisoikeusinstituutiota:

 Skotlannin ihmisoikeuskomissio (*Scottish Human Rights Commission, SHRC*)

 Tasa-arvo- ja ihmisoikeuskomissio (*Equality and Human Rights Commission, EHRC*)

Ihmisoikeudet kuuluvat sekä SHRC:n että EHRC:n vastuualueisiin, ja niillä kummallakin on tärkeä oma roolinsa kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien täytäntönnöpanon edistämiseksi ja seurannassa kansallisella tasolla. Komissioiden toimivaltuudet on kuvattu niiden verkkosivuilla.

Skotlannin julkishallinnon oikeusasiamies (SPSO) on viimeinen valitusaste kanteluissa, jotka koskevat useimpia hajautettuja julkisia palveluja Skotlannissa. Oikeusasiamies on riippumaton viranhaltija eikä ole tehtäviään hoitaessaan Skotlannin hallituksen tai Skotlannin parlamentin jäsenten johdon tai valvonnan alainen. SPSO voi tutkia väitettyjä ihmisoikeusloukkauksia kantelujen käsittelyn yhteydessä. On epätodennäköistä, että jokin monikansallinen eurooppalainen yritys kuuluisi niihin elimiin, joista SPSO:lle voidaan tehdä kanteluja. SPSO voi tutkia yksityisen tai vapaaehtoissektorin tarjoamia palveluja koskevia kanteluja, jos palvelun toimittaja kuuluu sen toimivallan piiriin.

Lisäksi Skotlannin julkishallinnon oikeusasiamiehestä annetun lain 9 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään, että ne voivat tehdä kanteluja SPSO:lle. Kantelun tekijän on asuttava Yhdistyneessä kuningaskunnassa kantelun tekohetkellä, tai kantelun kohteena olevan toiminnan on täytynyt tapahtua kantelun tekijän oleskellessa Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

5. Onko maanne velvoittanut monikansalliset eurooppalaiset yritykset ottamaan käyttöön valitusmekanismeja tai sovittelupalveluja niiden toiminnasta johtuvien ihmisoikeusloukkausten käsittelyä varten? Sovelletaanko näitä velvoitteita myös EU:n ulkopuolella tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin? Kuka vastaa näiden toimintojen valvonnasta maassanne? Onko saatavilla julkisia raportteja järjestelmän toiminnasta?

Yhdistynyt kuningaskunta on perustanut kansallisen yhteyspisteen OECD:n monikansallisia yrityksiä varten tarkoitettuille toimintaohjeille, jotka ovat vastuullista yritystoimintaa koskevia suosituksia ja kattavat muun muassa ihmisoikeudet. Yhdistyneen kuningaskunnan kansallinen yhteyspiste on osa kauppaministeriötä (*Department for International Trade*), ja se vastaa OECD:n ohjeista tiedottamisesta ja niihin liittyvän kantelumekanismin toiminnasta. Jos

jokin yritys rikkoo OECD:n ohjeita, kuka tahansa asianomainen voi tehdä kantelun kansalliselle yhteyspisteelle, myös yrityksen työntekijät tai ammattiliitot sekä yhteisöt, joihin yrityksen toiminta vaikuttaa. Kansallinen yhteyspiste pyrkii sovitteluratkaisuun osapuolten välillä. Jos tämä ei ole mahdollista, selvitetään, onko kyseinen yritys toiminut ohjeiden vastaisesti, ja tulos julkistetaan yleisölle. Tietoja kantelun tekemisestä on [kansallisen yhteyspisteen verkkosivustolla](#). Muita tietolähteitä ja sovittelupalveluita Yhdistyneessä kuningaskunnassa ovat [kansalaisten neuvontatoimistot](#) (*Citizens Advice Bureaux*) ja [neuvonta-, sovittelu- ja välimiesmenettelypalvelu](#) (*Advisory, Conciliation and Arbitration Service*).

6. Jos haen suojaa yritystoimintaan liittyvän ihmisoikeusloukkauksen vuoksi ja olen haavoittuvassa asemassa, onko minulla erityisiä oikeuksia? Voinko saada oikeusapua ja millä edellytyksillä? Mitä kuluja oikeusapu kattaa? Onko minulla oikeus saada oikeusapua samoin edellytyksin, jos en ole EU:n kansalainen tai en asu EU:ssa?

Julkisin varoin rahoitetun oikeusavun ansiosta ihmiset voivat käynnistää toimia oikeuksiensa puolustamiseksi tai maksaa puolustuksestaan, jos heillä ei muuten olisi siihen varaa.

Skotlannin oikeusapulain (*Legal Aid (Scotland) Act 1986*) mukaisen oikeusavun hakeminen ei edellytä asumista Skotlannissa. Siviiliasioissa annettavaa oikeusapua on kahdenlaista:

i. Neuvonta- ja apupalvelu, jossa asianajaja voi antaa neuvontaa, tehdä tiedusteluja ja olla yhteydessä muihin osapuoliin asiakkaan puolesta. Neuvonta- ja apupalvelua on saatavilla Skotlannin lakia (myös Skotlannissa sovellettavaa Yhdistyneen kuningaskunnan lakia) koskeviin asioihin, mutta sitä ei yleensä voi käyttää asioiden käsittelyyn tuomioistuimessa.

ii. Siviilioikeudellinen oikeusapu, jota on mahdollista saada Skotlannin tuomioistuinten menettelyihin.

Kummallakin siviiliasioissa annettavalla oikeusavulla on lakisääteiset myöntöperusteet. Neuvonta- ja apupalveluun sovelletaan taloudellisia myöntöperusteita. Siviilioikeudellisen oikeusavun myöntöperusteet ovat johdonmukaisia ja avoimia, ja hakemukset tutkitaan lainsäädännön mukaisesti.

Ensiksi selvitetään, onko hakemus oikeudellisesti perusteltavissa. Oikeusavun kohteena olevalle asialle on oltava olemassa oikeudellinen perusta ("todennäköinen syy") ja sen tukeminen julkisin varoin on katsottava kohtuulliseksi. Lopuksi tutkitaan hakijan taloudellinen tilanne.

Lisätietoja on saatavilla [Skotlannin oikeusapulautakunnan verkkosivuilla](#) (*Scottish Legal Aid Board*).

Ihmiskauppa- ja hyväksikäyttölain 9 §:ssä Skotlannin ministereille annetaan valtuudet määritellä ajanjakso, jonka ajan aikuisille ihmisille on annettava tukea ja apua, jos on perusteltua syytä uskoa, että he ovat ihmiskaupan ja hyväksikäytön uhreja. Huhtikuun 1. päivänä 2018 voimaan tulleissa asetuksissa kyseisen tukijakson pituudeksi säädettiin 90 päivää. Niissä säädetään tuen ja avun antamisesta muun muassa seuraavissa asioissa:

majoitus

päivittäinen elämä

lääketieteellinen neuvonta ja hoito (mukaan lukien psykologinen arviointi ja hoito)

kääntäminen ja tulkkaus

tukipalvelut

oikeudellinen neuvonta

tiedot muista aikuisille tarjottavista palveluista

kuljetus kotimaahan

Lain 10 §:ssä Skotlannin ministereille annetaan valtuudet säätää niille aikuisille annettavasta tuesta ja avusta, jotka ovat tai vaikuttavat olevan orjuuden tai pakkotyön uhreja. Huhtikuun 1. päivänä 2018 voimaan tulleissa asetuksissa säädetään menettelystä, jolla selvitetään, onko aikuinen tällaisen rikoksen uhri. Niissä säädetään myös uhreille annettavasta tuesta ja avusta, joiden tulisi vastata kestoaltaan ihmiskaupan ja hyväksikäytön uhrien tukijaksoa.

Skotlannin hallituksella on rahoitussopimuksia [Migrant Helpline](#) (tukijärjestö ihmiskaupan ja hyväksikäytön uhreiksi joutuneille aikuisille, jotka eivät ole naispuolisia kaupalliseen seksuaaliseen hyväksikäyttöön tarkoitetun ihmiskaupan uhreja) ja [Trafficking Awareness Raising Alliancen](#) (tukijärjestö kaupalliseen seksuaaliseen hyväksikäyttöön tarkoitetun ihmiskaupan naispuolisille uhreille) kanssa. Myös suur-Glasgow'n ja Clyden terveydenhuoltopiiriin kuuluva [The Anchor Service](#) saa rahoitusta psykologisen avun tarjoamiseen kaikille Skotlannissa tunnistetuille ihmiskaupan ja hyväksikäytön aikuisuhreille.

12/02/2020

Päivitetty viimeksi: 30/07/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.